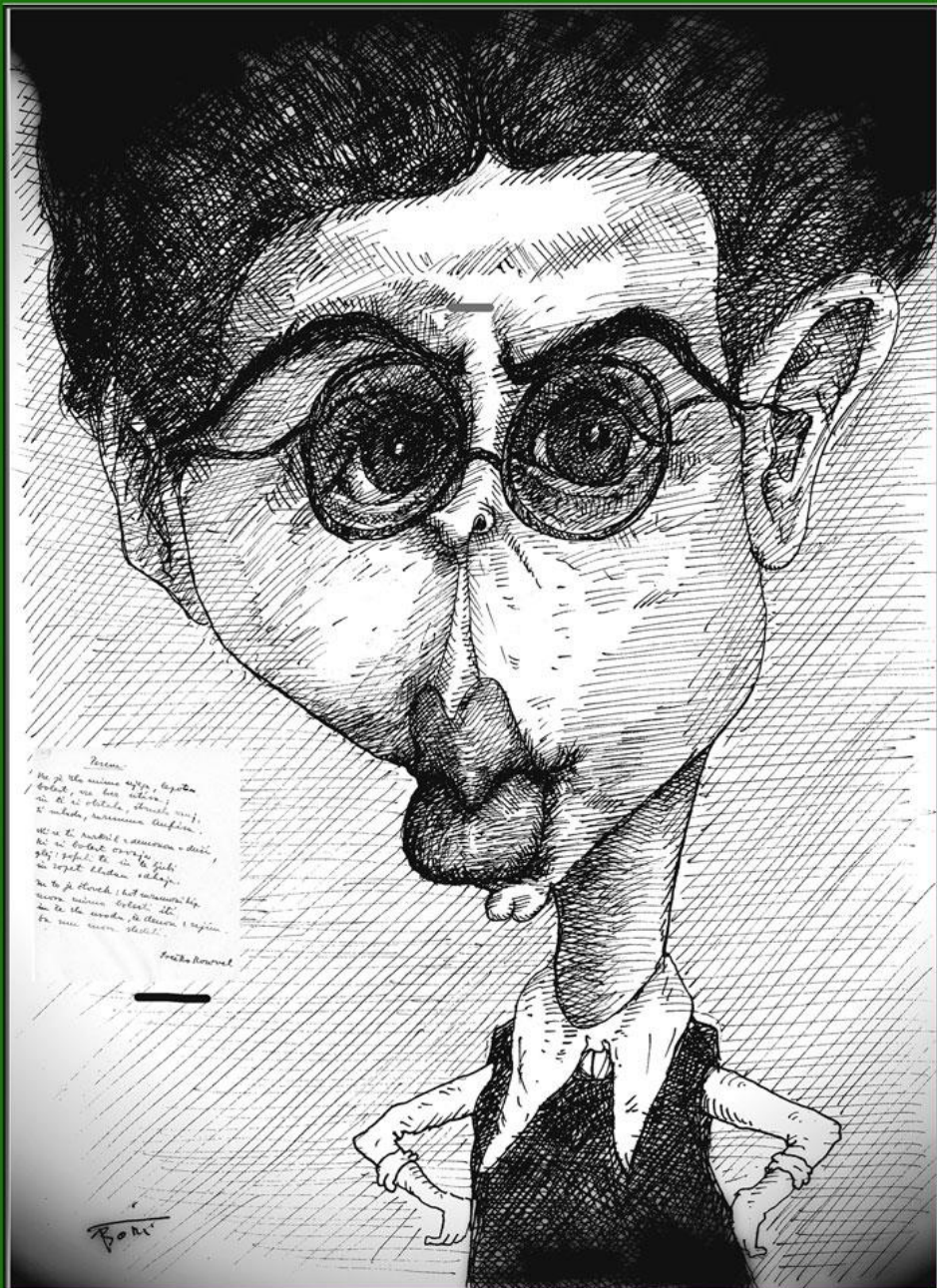

Glavni urednik: Bojan Ekselenski

Odgovorni urednik: dr. Zoran Pevec

Pomočnik odgovornega urednika: mag. Matej Krajnc

Poslovna sekretarka: Mira Gorenšek

Lektoriranje: Lenka Krajnc

Prelom: Bojan Ekselenski

Karikatura na naslovnici: Srečko Kosovel

Avtor karikature: Dalibor Bori Zupančič

Naslov uredništva in izdajatelj:

Celjsko literarno društvo,
Gledališki trg 4 3000 Celje
literarno.drustvo@outlook.com

Transakcijski račun SI56 6100 0000 8808 335, pri

Delavski hranilnici

WWW: <http://cld.si>, <http://cld.si/Vsesledje.html>

Tisk: Grafika Gracer d.o.o.

Revija je izdana s pomočjo:

Jskd

JAVNI SKLAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA KULTURNE DEJAVNOSTI

MESTNA OBČINA CELJE

	<i>UVODNIK</i>	7
Andrej Ivanuša	Uvodnik	7
	<i>LITERARNICA</i>	9
Dr. Zoran Pevec	Želja	10
	<i>POEZIJA</i>	13
	ČUJEČNOST NOČNIH PTIC	14
Renata Cigler Gandolfo	GOSPOSTVO	15
	TEŽA	16
	ČAS V STROJU	17
Janez Dreu	IZ MANČE K DULČINEJI TABOŠKI	18
	USAHLE VODE	20
Nuša Ilovar	GUMB ZA NAZAJ	22
	TEBI SONCE, MENI VETER	24
	KOT TI	26
	ZDRUŽITEV	27
Suzana Kavka	SOLZE	28
	KO BEDIM	29
	SANJAJOČ	30
	SEDEM KLJUČEV IN SEDEM BARVNIH KONTRASTOV	31
	NAJBOLJ IZRAZITO	32
Polonca Kitak	PRVINSKO	33
	OPART	34
	SIVA CONA	35
	ROMANTIČNA VEČERJA	36
Stojan Knez	PRAZNIKI NA KOLEDARJU	38
	NOCOJ	39
	ZVOKI PRETEKLEGA VSAKDANA	40
	PREVELIKA POSTELJA	41
Alenka Kokalj	POZOR, HUD PES	43
	RAK	44

	PRIZMA - POINT	45
	MED BLOKI	46
Matej Krajnc	GREZUS	47
	KAKŠNA PRIZMA JE TO?	48
	ČAPLJA V LOŽNICI	49
Dominik Lenarčič	16 MINUT	50
	PESMI NJEJ ALI ...	51
	V TVOJIH OČEH	53
Dragan Mitić	A SI PRIPRAVLJENA?	54
	TOLIKO DA VEŠ	55
	JAZ SEM IN PUSTO JUTRO	56
	ČLOVEK	57
Andreja Mlakar	ČLOVEK I.	58
	OROD(Ž)JE	59
	BARVE	60
Denis Peperko	BREZ SLABE POTEZE	61
Barbara Ribič Jelen	HAIKU	63
Klementina Sambolič	POGREŠAM TE	64
Justina Strašek	SANJAM Z ODPRTIMI OČMI	65
	BESEDNA UMETNOST	66
	NE O(U)MET	66
Marjan Škoda	TI: LJUBEZEN, POT, POTOVANJE	66
	ŽIVLJENJE; NE PRIČAKUJ, DA BO BOLJE	67
	ČLOVEK V SVETLOBI	67
Vanja Tajnšek	Z VZTRAJNOSTJO SE DALEČ PRIDE. Z VEZMI PA LAŽJE	69
	SVETLOBNO JEDRO (HAIBUN)	71
Nada Tržan-Herman	POLŽEK IN SREČA (OTROŠKA PESMICA)	72
	RAMSARSKA KONVENCIJA	73
Marko Vitas	AFRODITI PONOVO	74
	NEVARNA RAZMERJA (NAVDIH)	75
Irena Žuravlev (Kus)	TIHO SVA	76

Irena Žuravlev (Kus)	TIŠINA	78
	POTUJEM	79
	PROZA	81
Marija Deželak	ŠOLSKI ZVEZEK	82
Dragan Mitić	VOZILI SMO SE Z »NEZLOMLJIVIM«	85
Cvetka Pestiček	BREZ DVOMA	89
Borut Slokan	ZVOK	92
Matic Smerdu	IZLET V RAJ	97
Justina Strašek	KO LJUBEZEN GOVORI TIHO	121
	»SVEČKE V HLEVU«	121
	PREVODI	125
	NEOBIČAJEN KLIC	126
	SEN	128
Krunoslav Mikulan (HR)	KRIVDA	130
	SLIKE	132
	DRAMATIKA	139
Marjan Škoda	KOORDINATNI SISTEM	140
Judita Trajber	NAROD KOT IZGOVOR	
	RAZMIŠLJANJE O GLEDALIŠKI PREDSTAVI	143
	ZA NARODOV BLAGOR	
	AFORIZMI	149
	PLEZALCI	
	OLD TIMERJI	
Irena Žuravlev (Kus)	MED FOSILI	150
	NA(ŠI) PREDNIKI	
	ZVESTI PROTESTNIKI	
	POTOPIS	151
Bojan Ekselenski	TJA IN SPET NAZAJ	
	NA FINSKO NA ADRENALINSKI POGON	152

	<i>ESEJ</i>	<i>167</i>
Marjan Škoda	VSE, KAR ŠE BOM NAPISAL, SEM ŽE ZAPISAL V SVOJEM NEZAVEDNEM SMISEL S MISEL	168
	<i>DRUŠTVO</i>	<i>175</i>
Bojan Ekselenski	PRELUDIJ ZA DOGODKOVNIK (FOTO: VANJA TAJNŠEK, MATIC AČKO, BOJAN EKSELENSKI)	176
	PROGRAM DO KONCA LETA	192
	<i>SPLOŠNI RAZPISI</i>	<i>193</i>
	RAZPIS ZA VSESLEDJE	193
	RAZPIS ZA SUPERNOVO	194
Objava	OKVIRNI PROGRAM FANFESTA 9	195
	<i>POSEBNI RAZPISI</i>	<i>196</i>
	RAZPIS: POTOVATI S SREČKOM KOSOVELOM	196
	FANFESTOV RAZPIS: CELJE IN EVROPA V SVETU MAGIJE	197
	<i>PESNIK Z NASLOVNICE: SREČKO KOSOVEL</i>	<i>198</i>

**Glasbena
šola Celje**

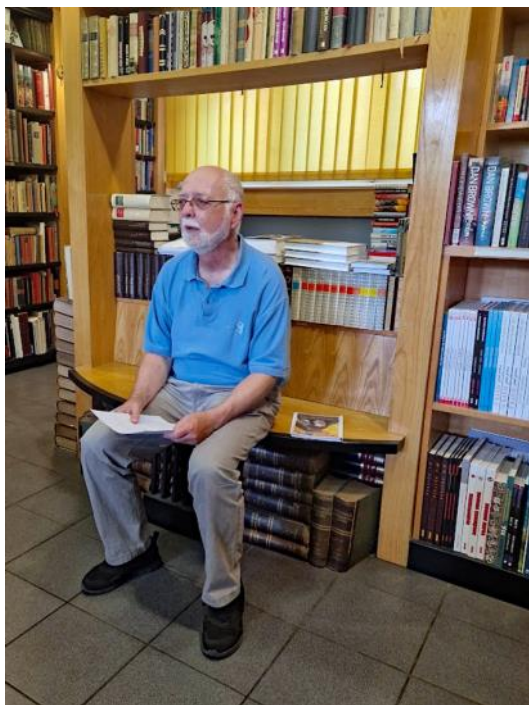
110 let
JAVNEGA GLASBENEGA
ŠOLSTVA V CELJU

Znameniti Vajoletski stolpi (Torri del Vajolet) v Dolomitih (Foto: Bojan Ekselenski)

Andrej Ivanuš

Uvodnik

Marsikdo me vpraša: »Kaj pa ti počneš v Celju in v Celjskem literarnem društvu?« Ni jim namreč jasno, kaj Mariborčan počne tam. Saj imamo literarna društva po več krajih v Sloveniji. Res je! A bistveno je, da je CLD najbolj aktivno društvo v Sloveniji in ob tem ima tudi sekcijo za fantazijo. Sam namreč pišem večinoma znanstveno fantastiko, fantazijo in zgodbe za otroke. A pišem tudi »običajno« literaturo, ki ste jo imeli čast prebrati v nekaterih prejšnjih številkah.

Ta številka Vsesledja je zelo bogata in raznovrstna. Za vsakogar se bo našla pesem, zgodba ali esej, ki bodo pritegnili pozornost in spodbudili razmišljanje. Morda pa tudi koga predramili, da nekaj napiše in pošlje v objavo za naslednje številke.

V prvem prispevku (Literarnici) Zoran Pevec razmišlja o željah. Pravi, da je želja eno od temeljnih vodil človeštva. Je gonilo napredka, a tudi pohlepa. Res je! Avtor lahko napiše pesniško zbirko ali roman v treh delih, ker želi razvedriti svoje bralce in jim pokazati, kako je mogoče bolje živeti. A možno je tudi, da je pisal zato, da bi zaslužil mnogo denarja in postal najboljši na svetu, mogoče celo Nobelov nagajenec!

V delu, ki obsega poezijo, boste lahko prebrali več kakor šestdeset pesmi, ki jih je napisalo dvajset avtoric in avtorjev. Temu sledijo prozni prispevki, ki jih je zapisalo sedem avtoric in avtorjev. Imamo tudi prispevek z dramsko tematiko in pet aforizmov Irene Žuravlev (Kus).

V esejističnem delu je en avtor. Potem imamo potopis in tudi prevode. Seveda pa s tem nikakor nismo pregledali celotne številke Vsesledja. Svetujem vam, da jo vzamete v roke in vse podrobno »proučite«.

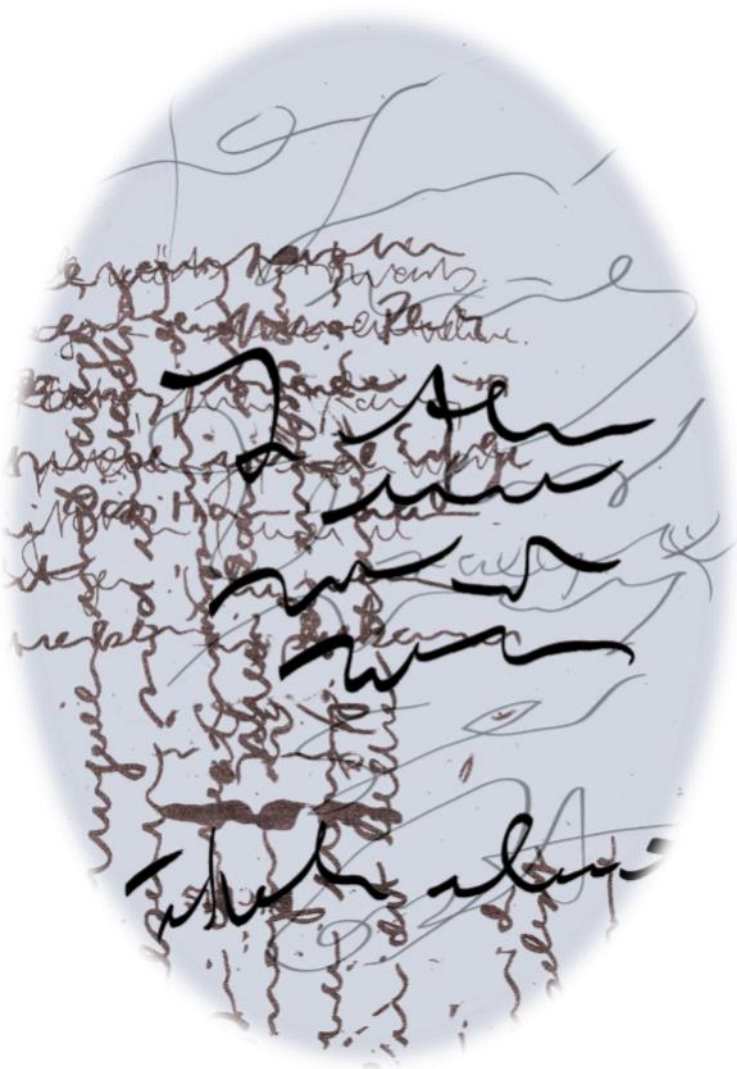
Sam vam ne bom pihal na dušo in vam svetoval, kaj naj preberete in kaj mi je, kot piscu uvodnika, bilo najbolj všeč. Kajti o »okusih in klofutah se ne debatira«. Stara satirična misel je tukaj res na mestu.

Vsekakor je dobro, da ima CLD svojo literarno revijo, kjer lahko njegove članice in člani objavijo svoja dela. Marsikdo ne bi nikoli imel možnosti za objavo. Ob tem se krepi naša domišljija in se spodbujajo kreativnost, zagnanost ter delavnost. Prav tako je to eden od »marketinških« osnov za posamezno avtorico ali avtorja. Ob objavi se namreč zelo poveča možnost, da bo to kdo prebral še izven našega kroga in se navdušil nad zapisanim. Tako se poveča možnost, da se kakšno delo objavi še kje drugje. Morda se tudi najde založnik, ki izda knjigo. Seveda je danes to težje, saj se zelo oži krog bralcev. A morda bo vse skupaj objavljeno v elektronski obliki in tako dostopno preko bralnika.

Seveda so članicam in članom na voljo še druge društvene aktivnosti. Zato vas vabim, da se jih udeležite v čim večjem številu. Če želite, da bo na predstavitvi vašega dela mnogo obiskovalcev, se morate tudi sami potruditi in se udeležiti predstavitve vaše so-članice ali so-člana. Prav tako je pomembno, da se družimo ob vseh priložnostih, ki jih društvo pripravi. Sam se trudim, da bi se kar največkrat udeležil dogodka. Ni enostavno, a vožnja z vlakom iz Maribora do Celja ni dolgotrajna. Seveda, če vlak nima zamude. Po avtocesti se danes ni primerno peljati, ko so na njej gradbena dela. A po drugi strani, je bilo društvo prisotno tudi na prireditvah mariborskih kolegov. Tako nisem imel težav in sem se kar peš sprehodil do mesta, kjer se je vse dogajalo.

A tudi drugam moramo, po vsej Sloveniji! Pa še izven nje po Evropi in po vsem svetu. Samo na ta način bomo lahko zbrali nove ideje za še boljše pesmi ali zgodbe. Želim vam dobro branje in obilo zamisli za nove pesmi in zgodbe.

~ *** ~

LITERARNICA

Zoran Pevec

Želja

Eno od temeljnih vodil človeštva je želja, ki po Lacanu vodi in usmerja svet. Želja je vedno želja drugega, je v drugem. V drugem človeku ali v neki drugi stvari. To je gonilo napredka, a tudi pohlepa. Kljub temu obstaja tudi želja kot sreča, kot izpolnitev, kot polnost življenja. Levinasu živeti pomeni uživati v življenju (Levinas 1995: 348). Pisati poezijo pomeni uživati v življenju, četudi kdaj ob pisanju trpimo. Ker je želja, želja drugega, pomeni, da je »Absolutno drugo, drugi« (Levinas 1995: 341) – druga pesem, drugi verz, v drugem, ki pa smo (tudi) mi.

Med tistim, kar smo mi, in tistim, kar bi radi dosegli, nastaja prepad, manko, ki ga hočemo premostiti. »Želja je odnos bitja do manka« (Hribar 1995: 448). V tem manku niha bit, v njem se giblje, da bi presegla sebe in dosegla tisto, kar želi. Pesnik torej kvalitetno pesem. Takšno, s katero bo pesnik najprej zadovoljen sam, potem pa tudi bralec. Ni pesmi brez bralca – »brez tebe mene ni« pravi Lacan. Toda želja sama po sebi ne želi nič drugega kot zadovoljitev samega sebe, nič drugega kot najprej dobro, zanimivo, estetsko primerno izdelano pesem, če ste pesnik. Če bo kot takšna izpadla tudi bralcu, se bo šele izkazalo. In tu imata svoje mesto še literarni teoretik in kritik. Dokončno mnenje je vedno njuno, kajti navadni človek ima okus, teoretik in kritik pa imata zmožnost presoje. »Sem to, kar bom« (Lacan 1995: 450) – izpolnitev svoje želje, če mi bo uspelo, seveda. V poeziji kvalitetnemu pesniku to dostikrat uspe, dostikrat pa mu tudi spodleti. Czeslaw Milosz meni, da tudi najboljšemu pesniku v življenju ne uspe napisati več kot kakšnih dvajset do trideset res izjemnih pesmi.

Tako nismo nikoli tam, kjer dejansko smo. Gre za nenehno igro, biti tu in iskati samega sebe v drugem. Gre za neprestano igro biti, manko biti. Seveda gre tu tudi za raven nezavednega – in ali ni pesem tudi del tega.

Vsakdo, ki piše, dobro ve, da četudi si naredi še tako dobro izdelan, strukturiran in popoln načrt, ga »roka«, pisava, misel, velikokrat odnese drugam, kot si želi ali hoče. Na tem mestu Lacan zapiše (Lacan 1995: 457):

»Če tirnice metonimije za vse večne čase vodijo k želji po nečem drugem, in če se z metaforo zapišemo temu, da postanemo to, kar smo, da se povzpneмо k biti, kajti v metaforičnem razmerju med dvema označevalcema eden zamenja drugega, tako da prevzame njegovo mesto v označevalni verigi, medtem ko drugi, zastrti označevalec prek svoje metonimične zveze z ostankom verige, ostane prisoten, potem se meta-foro-nimična igra uvršča natančno v onto-teološko strukturo metafizike.«

Paradoks »drugega« je v tem, da ima tudi on v sebi manko, ki ga mora zapolniti. Jaz in drugi vedno iščeta v sebi v svoji biti ideal, popolnost, ki pa jo dosega le veliki Drugi. Zato ostaja pot iskanja in doseganja vedno nedokončana, neskončna. V večnem iskanju človek nikoli ne sme popustiti glede svoje želje, vedno mora iskati svojo pesem, najboljšo pesem, da ne bi postal padli pesnik. Lacan ob tem pravi, da »edino, česar smo lahko sami krivi, je, da smo popustili glede svoje želje« (Lacan 1995: 460).

Od tega večnega iskanja in pehanja za doseganjem želje je drugačna vzhodnjaška miselnost in budizem, ki na poti do zadovoljitve išče svojo popolnost v izpraznjenosti, v zlitju sebe s stanjem brez kakršnihkoli potreb; nirvana, stanje popolnega ugodja, pomeni ugasnitev hrepenenja.

Prav lahko, da nam uspe doseči svojo popolnost, skladnost, umiritev tudi na ta način. A smo vendarle bitje zahodnega sveta, naš izvor je iskati v antičnih mitih in pri grških filozofih, v biblijski religiji, v načinu življenja, s katerim se zaradi zgodovinskega nasledstva zelo verjetno lažje poistovetimo, kot s katerim koli drugim.

Ubi cogito, ibi sum (kjer mislim, tam sem) zapiše psihoanalitik in ve, da misli v drugem, ker je želja vedno v drugem. Zato ni drugega od drugega. In tam je tudi želja. Ko dosežeš eno, se pojavi druga. Drugi je lahko za navadnega človeka boljši in lepši avto, za bolj razgledanega in

zahtevnejšega v tem, da bi prišel do novih spoznanj, da bi razrešil novo formulo, da bi napisal boljšo pesem. Vodilo pesnika mora biti prav to. Zato napiše (Pevce 2004: 7):

Moški v sobi,
 nekaj si zapisuje [...],
 da bi potem,
 ko je izmeril svojo sobo,
 premeril še vse ostale.
 In teh je neskončno veliko.
 Želja mu zagotovo ne bo zmanjkalo
 Do konca življenja.

In zmanjkalo ne bo tudi sanjarij. Sem pesniški subjekt umešča sanjarsko substanco, tu najde in izgublja svojo bit. S strastjo išče prave besede, tudi za neprave stvari, išče mladostnika v sebi, v tišini razmišlja o molčečem miru in o zavetju v pesmi, v kateri brez prestanka rešuje uganko življenja – kdaj je dovolj v drugem, da postane on sam.

A prav tu se oglasi breztalnost in filozofija Leva Šestova »med razumom in razodetjem« med željo in nemogočim, med razumom in vero. Šestova in njegovo misel zaznamuje to, da je resnica zlo, ki človeku onemogoča, da bi se zares spoznal. Resnica je namreč nedosegljiva, večnih resnic ni. Zlo vsega vidi v spoznanju, v razumu, ki hoče ugotoviti, kaj je s sadežem na drevesu spoznanja dobrega in zla (Šestov 2001: 99). V breztalnosti tako želja ni tisto gonilo, okrog katerega se vrti smisel tubiti. Željo vseh želja bi tako lahko izpolnil le veliki Drugi ali z drugimi besedami Bog – o njem pa na različne načine razmišljata tako religiozni pesnik kot tudi pesnik ateist. Pustimo ju v miru in v tišini in v poizkusu bližanja k njuni želji ali brez-želji. V resnici sta oba na neki način v sobi, le da se eden ozira po zaprtosti med stene, drugi pa, namesto na trdnih tleh, lebdi na »breztalnih« tleh.

~ *** ~

POEZIJA

Renata Cigler Gandolfo

ČUJEČNOST NOČNIH PTIC

Pritihotapila se je pomlad v naše kraje
Nema zavest izbrisane preteklosti
Ginevala je v daljave.

Otroci se igrajo na plesišču
V blokovskih naseljih sedanjosti,
Stare mame in očetje, gugajo se na igrišču.

Svet koraka dalje,
Na obzorju
Prihodnje sanje.

* *

GOSPOSTVO

Gospodje – same oslovske glave.
 Ko k mizi se spravijo,
 Vsakdo spominja se dnevov svoje slave,
 Skupaj ogromne obroke pospravijo.

Jedilnica je lepa in čista,
 Prišle so dame iz pisarn,
 Vsaka svojo mapo ima,
 (in vsaka druga svoj šarm)
 Dotaknejo se blagovnih garn.

Revež pred vrati
 Z bisago čaka,
 Njegova že davno pokojna mati
 Roke mu na ramena polaga.

Ob izhodu iz parlamenta
 Nihče od gospode ga ne pogleda,
 On še vedno čaka,
 Boji se svojega umazanega izgleda.

* *

TEŽA

Energije so težke
In težka je stvar
Odpreti balkon skozi reže
Kot rekel je stari gozdar:

Nikoli nisem pomislil,
Kako je medvedom v gozdu
Sam sebi sem se smilil,
Ker dolga leta delal sem v TOZD-u.

Tam dnevi tekli so kot poštevanka.
Posadili so me za oblast,
Narasla je moja mezda delavska.

Gradil sem vikend si na zemlji,
Plesal po Koroškem in po Kranjskem,
Na koncu pristal pri suhi črni žemlji.

* *

ČAS V STROJU

Je takšen čas.
 Brezvetrje.
 Jadrnica nasedla ob naravnem pomolu.

Rožaste bikinke, umazane od medu
 Neprespane noči.
 Turkizne boksarice,
 S posejanimi palmami,
 Obljubljajo mano bogov, medico kmetov.
 Sotočje miru
 Osteklenelega zahajajočega dneva.
 Koliko nesmiselno,
 Pa vendarle predvidljiv ostanek celote:

»Vrzi sidro, mornar!«
 »Kopno na obzorju.«

~ *** ~

Janez Dreu

IZ MANČE K DULČINEJI TOBOŠKI

I

jezikanje drvi čez robove mize
kakor mravlje ob dréganju v mravljišče

na kolenih se s komolci
povlečeš v gluhost

odjek ne ponehava ob steklovini v oknih
niti ob plohih zabitih v zidovje

skušaš razvozlati vsaj eno štreno
na veji v viharju zaostaja samo črvivi plod

luknjasto posuta vedra iz kozolca
vlečeš z vrvmi po kockah na dvorišču

II

zapehan uspeš odskóčiti
tokrat za las
sestaviš se v otožnih kretnjah

brzec z zloveščimi jeziki
ne spreminja enotirne proge

ne pomaga iskreno besedénje
niti jarem za equus przewalskega
divjaka mongolskih step

ostane brezno v tvojem krasu
napolnjeno s tihoto
brez vreščanja in nespametnih opazk

na senožeti krasa
ob leščerbi prebiraš list za listom

III

še zadnje zrno meglene prahe
pod zaprtim oknom hiše
poljublja sivkine cvetove

cviljenje koleslja z dvojno vprego
izginja za košatim lesom
obzorje je zakrito z zarjo

gluhost v tišini se lovi ob drevju
kot odmev med skalami vrhov
pobeljenih s kristali

nebo se razvedri v azurju
žarkovje prodira skozi reže
in se razliva po volhkih sencah

oglašanje galebov med zvoniki
pada po strehah in ob stenah
polni kamre skozi zaprta okna

poiščeš pribor za lov na ribe
in se podaš k šumljavemu potoku

USAHLE VODE

jate čiger švigajo čez strugo
 livade osušene
 v razpokah in poklinah

glave maka
 purpurne še dve luni za obzorjem
 izsušene pokimavajo
 rjavini na tratah ob brežini

ko bi se oblačnost v treh slojih
 kotálila nad belimi vrhovi
 kakor neveste pod razpelom

bi v farah farani oživali
 bi gostilne pokale po po šivih
 bi brivci drveli z britvijo po bradah

čigre čofotajo v tolmunih
 zobje se ne pasejo ob vodi

~ *** ~

IV

dovolj umika pred zloveščim brzcem
dovolj puščave in brezen v tvojem krasu
dovolj branja pri leščerbi pod previsom

ob zdrs v globino fojb
presekaš spiralo z nabrušeno katano
oba konca spraviš v nahrbtnik

steno premagaš z vrvmi in klini
zalučaš se po senožeti med sivkine cvetove

oprtnik se zatakne na polici obloženi z mahom
v družbi močeradov in jamskih netopirjev
brez jutranjega razlivanja z vzhoda

štrclji trave bodejo v hrbet
orli v strmlem letu lovijo zajce na livadah

* *

Nuša Ilovar

GUMB ZA NAZAJ

Ljudje hodijo
po ulicah iz zrcal,
vsak korak odmeva od zgodb,
ki jih ne povedo.

Na ramenih nosijo domove,
v očeh – arhive dotikov,
besed, ki so utonile med zobmi,
in smehov, ki še vedno šepetajo
v praznih kuhinjah.

Včasih,
ko veter pomete skozi razpoke med stavbami,
nekdo obstane —
in išče, med plastmi hrupa in dnevi
nek gumb.
Ne za izbris,
ne za popravek —
le za kratek povratek,
v trenutek,
ko je nekdo še stal na pragu
in ni zaprl vrat.

Pregrade življenja
so tanke kot koža,
a trdne kot pozaba.
Ne vidiš skoznje,
a slišiš svoje ime,
nekje onkraj.

Vsakdo v sebi nosi arhivarja,
ki ponoči preureja škatle:
prvi poljub,
zadnji pogled,
nerazumljene geste,
pozabljene barve.

A gumb?
Če obstaja,
je skrit v dotiku,
v pesmi,
ali v pogledu,
ki traja malce predolgo.

* *

TEBI SONCE, MENI VETER

Ti si nevihta,
glasna,
ki jo vsi opazijo.
Ko se zliješ z nebom,
se ljudje skrijejo pod strehe
in šepetajo tvoje ime,
kot da bi znova našli razloge,
zakaj svet razpada.

Jaz sem veter.
Nimam barve,
nimam grmenja,
le premikam listje,
ko se zdi, da je mir.
In kadar me pogoltne sivina,
me spregledajo –
ker hodim.

Ti nosiš bolečino kot plašč,
ki ga razpneš pred vsakim,
in ti verjamem –
hladno je.
Ampak tudi jaz drgetam,
le da vsak dan znova
prišijem nasmeh
na robove tišine.

Ti si ognjemet padanja,
jaz sem kres med pepelom.
In ko pogorim,
ne dišim po tragediji,
ampak po tihem boju,
ki ga nihče ne meri.

Ne bodi jezna,
če te slišijo glasneje –
glas boli ima rad odmev.
Moja tišina pa
ostane neprevedena.
Ni herojstva v tem,
da vstaneš.
Ni nagrade za to,
da si kljub vsemu
še vedno tu.

Ampak tukaj sem.
In veter piha.
Tudi ko nihče ne sliši.

~ *** ~

Suzana Kavka

KOT TI

Z grobo mehkobo drhtiš
 in cvetje se rahlo upogiba k tlom
 da končno zaspi v opoldanskem soncu
 prežeto z radostjo
 kot ti
 preden se vdaš v modrino prepada
 pod pomladno krošnjo
 ki počasi zeleni
 in je željena lepote
 kot ti
 sladek dvom skozi trepet telesa
 nežno in ranljivo ko te vzamem
 da se počasi topijo dvomi
 in teče med z nama
 lepljiv in okusen
 kot ti
 oropano dihanje dveh
 skozi slo po soncu ki se razkriva
 a le za hip dokler ne zaspi
 in se zdrobi v sekunde dneva
 kot ti.

* *

ZDRUŽITEV

Ko odstranim tančico s srca
se zgodi veselje v narobe svetu
v jasnem čutenju njegovega bitja
potopljenega v toplo modrino
a predolgo strmim vanjo
in potonem med temne cvetove
skozi ozke predore
ki se na dnu pogovarjajo
pozabijo dihati ker se spreminjajo
in jih vlažne sence spremljajo
potiskajo v globino telesa
kot večno butanje strasti
in monotono dihanje se upočasni
samo da odstranim tančico s srca
in zaplavam do združitve.

* *

SOLZE

Solze so pustile sledi
kot poljubi in objemi v slovesu
navajeni nežnosti
nisem jih želel
ko so se prikradle kot slovo
na porumenelih licih
in skozi spuščene veke so govorile
o toplih nočeh ki so se obračale
o žgoči krvi prelivajoči se po žilah
o utrujenih gibih valujočih bokov
skozi topla jutra
med temnim zelenjem
preko rodni polj
in šumečih potokov
v podivjani svet strasti
pretkanih misli
solze so pustile sledi
in veter jih je ožigosal na moja lica
da je zajokalo celo nebo.

* *

KO BEDIM

Slaba noč se obeta
da pozabim doživeti dan
ker jutri bom drugi jaz
pod skorjo svojih sanj
ki mi podarjajo moker spomin
nekega obdobja ko sem bil ptica
ki je obletavala tvoje telo
razburkane misli me božajo
ko sanje molčijo
da v trenutku razprem osamele veje
in se dvignem med tvoje prsi
preden se neznano kam izgubiš
ker slaba noč se obeta
in si pohlepno prilašča tebe
te osvaja v krošnjah divjega drevesa
kjer se v prihajajoči temi
rojevajo tvoji popki
a meni misli obmirujejo
na molčeči blazini noči
polni brezčasnega vonja po tebi.

* *

SANJAJOČ

Nekje tam spredaj
 za zadnjim vogalom
 dotikajoč se roba modrine
 uživam v trenutku
 ko se rojevaš v času mojih sanj
 skozi luknjičave misli
 kjer mi strneš podobe
 ko se z nežnostjo
 prebijam do sladkih poti
 in se spustim v modrino
 tvojih kristalnih valov
 ki butajo vame
 me nosijo
 začarajo
 ko se skrivnostno zableščijo
 skozi prosojno tančico
 da začutim tvoje telo
 preden padem
 in me vsrka moj jaz
 kjer me nihče ne vabi
 v zvezdnato nebo
 kjer nihče ne spremlja moj šepet
 zato nasmehni se mi zdaj
 v času mojih sanj
 z ustnicami oteklih poljubov.

~ *** ~

Polonca Kitak

Sedem ključev in sedem barvnih kontrastov,
sedem palčkov - do popolne slike, harmonije?

rojstvo
preboj in najčistejši krik
preseganje
z energijo svetlobe z močjo ljubezni
sprejetih bolečin
z radostjo obarvano, sveže prileganje sreči
v krčih rojeno, dete pomladi
v naše bivanje
vse je smiselno
vse postane živahno
čudenje
glasovi se združijo v akorde
nova jutra kradejo ure
v odkrivanju korakov
otroka njenega otroka
vse je lahko rdeče, modro in rumeno hkrati
sozvočje v nastajanju
spektra življenja
s ključem svetlih barv

* *

NAJBOLJ IZRAZITO

žarijo tople napram hladni pasivnosti
 tako blizu in daleč hkrati
 poudarjena figura in zračnost misli
 - do nasičenosti;
 skupen imenovalec, ta prostor - je še nas vseh?
 ego in pohlep neozdravljivega sveta
 orožarskih poslov, meta nadvlade bogatašev
 lahkotnost prevar in zapravljanje vrednot
 s težo kapitala
 smetišča v modrinah oceanov
 hlastanje in trošenje
 milijonov sledilcev
 z ostanki, od neba odvisnim,
 izkoriščanim v imenu samooklicanih;
 pridiganji, ki se hranijo z licemerstvom
 s pohodi sovraštva
 zidovi brez dneva
 je spremenila perspektivo -
 s trdom pridobljenega
 je v prvem planu njena poteza
 v ozadje postavljeni
 zelenega neba niso všečkali
 vrtnec prevrača zaklenjeno množico

* *

PRVINSKO

največji možni razpon, vsaka na svojem bregu
čustev in tekstur
se nasprotni okrepita do skrajne privlačnosti
čutov poletja, oprijemljivih barv
z dodajanjem in zastiranjem nastaja
razkošje diha prefinjenih odtenkov
prihaja nesluteno hrepenenje
večnih kroženj mladosti, rojevanj novih objemov
se gradi most in raste drevo
iz slanih poljubov, skupnih valovanj
in preizkušenj viharnega miru
v tonu vijoličnih odrekanj
izgubljenih s prevodom
razhajanj in trkov
mejnosti kozmosa
dotikanja svetov nezavednih emocij
iz notranjih globin življenja -
vse v enem, nepotrebnem idealu -
koliko ujetih podob
v neizmernem oblaku

* *

OPART

v odrivanju barv navideznega gibanja
 je vedno znova neznanka
 na pločniku melanholije
 arhaičnega pojma omike
 ali odročnih grapah
 med pročelji z ogrado
 in samotnostjo sivih odlagališč
 je resnično zavetje
 prisotnosti v nemiru
 išoč pot, s težnjo po navidezno prezrti
 manjkajoči komponenti
 vprašanja korenin
 brez ličenja, brez predalčkanja
 vendar z veliko glasbe,
 barvnih ujemanj novih poganjkov
 še do nedavnega v svoji koži
 redno na plesišču
 nato v primežu neznosnih bolečin
 se program ne odziva
 oko išče nasprotno barvo
 - delamo na tem
 je posodabljanje podatkov zaključeno
 prijatelji so od povsod
 stotine podob na spominski kartici

* *

SIVA CONA

po ključu zastrtih
 skromna paleta
 zaviranja v gosti megli
 nedorečen obstanek na klik brez vesti
 po lestvici do prevladujoče
 kričave pritlehnosti nemoralne naveze;
 sivo mreženje skrbi
 na podlagi izkušenj in znanja
 dojemanje nians
 ponovitev iskanj
 ko so ji odrekli kruh in pripadnost
 je Kalimero s posluhom pevca
 recikliral lupino

z močno komplementarno
 se krepi zanesljivost
 še ima kaj povedati
 vedno znova se nakazujejo poti
 se poraja svetloba

~ *** ~

Stojan Knez

ROMANTIČNA VEČERJA

Hodim ob tebi

Dlan se pogovarja s tvojo

Pogleda čutno ljubkujeta v zasanjanem lebdenju

Trebuha gostita nešteto metuljev

Obzorje boža Geo

Ponudim ti čašo ljubezni

Želiš

Da pijeja skupaj

Obedujeva s pladnja pričakovanj

Za desert

Samo za naju

Prižgem celo zvezde

Le te osvetlijo pogum

Ki deluje magnetno

Iz misli polagam cvetlice

Na pot prihodnosti

Okoli naju pa poiščem črke

Jih povežem v besede

Počasi jih ujamem v dlan

Prilepim na svoje ustnice

In ti jih s poljubom predam

Kot najljubša sladica odzvanja

RAD TE IMAM

* *

PRAZNIKI NA KOLEDARJU

Velika noč božič novo leto
 Tudi rojstni dnevi
 Ob teh dogodkih darila Pozornosti
 Za veliko otrok

Razen zame

Izgovori zaradi pomanjkanja časa denarja

Zakajenost malega kletnega stanovanja
 Zanemarjene ponošene obleke enolična hrana
 Pa še ta v skromnih količinah
 Včasih še klofute ko se očetu ne ljubi vzeti pas
 V tretjem razredu je podobno s sošolci
 Pravijo da smrdim da naj izginem

Navadila sem se Bolečina je potisnjena nekam drugam

Mlajši bratec veliko joka
 Le jaz ga tolažim objemam
 Njegove črne oči so tako posebne
 Njegov srček pa ne bije najbolje
 Ati pravi da je itak vseeno
 Ponoči se bratec stisne k meni
 Vedno zaspi pred mano
 Jaz pa razmišljam eno in isto
 Ne potrebujem daril
 Edino željo imam

Rada bi vsaj enkrat bila nekomu najlepše darilo!

* *

NOCOJ

Oblečem tvoje sanje
 V prav posebno umirjenost
 Ujete tegobe v tvojih laseh
 Spletem v učilnico sprememb
 Z dlanjo ujamem mavrico planeta
 In ti jo položim na gladino očesnih jezer
 Na ustnicah zberem povzetek besed
 Jih prilepim na usločen hrbet

S tem sicer vznemirim tvoj trebuh
 Pravzaprav metulje v njem
 Tudi konica kazalca polzi tja
 Kot da se želi opravičiti
 Kot da te še zadnjič občuti takšno

Nocoj metulji odletijo
 Še prej pa s krili objamejo čudež
 Ki ga pravkar ustvarjava

Najino dete

* *

ZVOKI PRETEKLEGA VSAKDANA

se lenobno vračajo
na konicah sončnih žarkov

zadnji inserti sanj
hitro zapuščajo v črno obarvano svetlobo

črke poplesavajo po prostoru
in umirjeno polnijo misli

jezik okuša dogodke noči
veke pa vztrajajo v zaprtosti

premiki telesa priključijo zehanje
zavedanje išče priložnosti za dotik
kreacije stkanje iz črk

opazujem spokojnost ob sebi
komaj zaznavno dihaš

odsotnost pričnem spreminjati v prisotnost

ujamem črke v dlan in nežno položim
dobro jutro na tvoje lice

~ *** ~

Alenka Kokalj

PREVELIKA POSTELJA

Postelja kar prevelika.
 V njej počiva drobna starka,
 ki razveseli ljudi se.
 Kar oči ji zažarijo,
 ko v pogovor jo zapletem.
 Brž pove mi, da je dobro.
 V domu je res zadovoljna,
 saj lepo za njo skrbijo.
 »Hrana dobra je,« mi pravi.
 »Sestre pa imam res rada,
 saj prijazne so,« doda še.

Misli mnogo na vse svoje.
 Že pravnuki se smejijo
 s slikic, ki so na omari.
 »Da bi le tako ostalo!«

Pa hoditi več ne more,
 saj je noge ne držijo ...

»Imam pa tudi televizor!
 Ta mi dolge ure krajša ...«

Sem vesela te smejoče,
 pozitivno naravnane
 zadovoljne stare žene.

In želim si, da bi zmogla
 – ko bo čas – jaz biti taka.
 ON – OFF

Sto eno leto je praznovala,
tákrat še avto je sama vozila,
župana na kavico je odpeljala,
zapisov o sebi se je veselila.

Pa se zgodilo ji je, da je padla,
si medenico in kolk je zlomila –
vse kar naenkrat se je spremenilo.
Je obležala. Nič več ni hodila.

V domu so posteljo ji poiskali.
V postelji zmedena reva leži,
vsa je nemirna, nič ne razume ...
Svet in dogajanje mimo beži.

Sem doživela njeno resnico.
Kot bi stikalo »na off« zasukala –
se ji v trenutku prav vse je sesulo
in zdaj samo ždi, kot bi smrti čakala.

* *

POZOR, HUD PES

»Pozor, hud pes!« je na tabli pisalo
 in dom je bil vse naokrog ograjen.
 Ko k vratom prišla sem, se pes je prikazal,
 ki ni bil prav velik, le bil je spuščen.

Prijazno je gledal in z repom je mahal,
 v gobcu pa žogo je čvrsto držal.
 Zdelo se je, kot da mi pripoveduje:
 »Dolgčas mi je in bi rad se igral.«

A nisva se igrala, saj so lastniki
 ga brž poklicali, zaprli so ga.
 Z žogo v gobcu otožno je gledal,
 ko po obisku v avto sem šla.

* *

RAK

V postelji še sredi dneva.
 Bled, kar siv je v obraz.
 Brez veselja tiho gleda,
 ko izteka se mu čas.

* *

Rak v prikrade se potihlo
 in počasi v človeka –
 sprva še ni bolečine,
 moč življenja le odteka.

Ko v telesu se razrašča,
 krade kri in energijo –
 nič ne zmorejo bolniki
 in lahko samo še ždijo.

~ *** ~

(Pesmi so nadaljevanje zbirke, izdane v samozaložbi v letu 2022 z naslovom Ne zmorejo več sami, nanašajo pa se na ljudi, ki zaprosijo za dodatek za pomoč in postrežbo, saj samostojno več ne zmorejo opravljati osnovnih življenjskih opravil - kar je moje službeno delo.)

Matej Krajnc

PRIZMA

POINT

menda imajo point čeprav ga ne vidimo
 čeprav ni moč razbrati
 menda imajo tudi oblačila ki sodijo zraven
 ni se jim treba sramovati

počasi se selimo počasi doumevamo
 počasi se nam pisala naščipljejo v dlaneh
 ne smemo več čakati baker se sveti
 baker se sveti oglaš se meh

čigava je torej dediščina
 kdo bo plesal po čitanki
 veliki svetovni pianisti imajo zanič zobovja
 zanič zobovja imajo mar niste vedeli

* *

MED BLOKI

med bloki je vse sveto
prečkaš cesto blok zaide
vsi bi nam radi jedli iz rok
vsi bi v rokah mečkali zemljevide

a smer je že načrtana
strategija je izpeljana
med bloki je vse sveto
iztegnite roke če pade mana

kdor rad prispe dvakrat prispe
upanje umira hladno
vsi bi nam radi jedli iz rok
ni to nenavadno

* *

GREZUS

varili so mladi ljudje
dokler jim niso rekli da ne smejo stopiti čez križišče
očala so imeli na sebi
z okna so metali čike na dvorišče

varili so mladi ljudje
v diskontih na promenadah
kakšna je torej običajna nedelja pri vas
kakšna je tukaj navada
očala so imeli na sebi

stokali so v trohejih
in anapestih
počakaj še malo pa bodo
tudi tebe imeli na vesti

* *

KAKŠNA PRIZMA JE TO?

kakšna prizma je to
takšne mi še niso podarili
sulice se v njej sploh ne lomijo
lakmusi so se posušili

vidiš manj ko drezaš
več je možnosti da boš jutri kan
dajte piramidico na mizo
olepšajte mi dan

kakšna prizma je to
vidim zgolj požarne stopnice
prinesite predpasnike sosedje
cigarete bodo nakradle lastovice

kakšna prizma je to
takšne mi še niso podarili
sulice se v njej sploh ne lomijo
lakmusi so se posušili

* *

ČAPLJA V LOŽNICI

fotografija čaplje v ložnici
 je vredna najmanj kovača in pol
 govorimo o ležeči fotografiji
 govorimo o poziciji ribbon&bow

čakajo te pred vrati
 v velikem avtomobilu so
 avtomobil bo zapeljal v ložnico
 narodni heroji bodo vlekli slamico

čitanka sin moj čitanka
 kako ne vidiš kaj se dogaja v resnici
 ne čutiš mostu kako zavibrira
 ne fotografiraš čaplje v ložnici

kdo je bil na pare djan
 ne da bi recitiral in spraševal
 si prehodil pot od potoka do avtoličarja
 si se drl serenity now

si razbil butarico ali dve
 v lončkih ki stojijo pred občino
 so te prijeli ker si mlel kavna zrna
 in vzklikal kokakola je to

savna ni najboljša za telo
 podhodi pred hoferji pa
 vtakni vendar prst v vtičnico
 imej pri sebi kij ali dva

~ *** ~

Dominik Lenarčič

16 MINUT

srbskim študentom in njihovim podpornikom

16 minut
tišine
in 16 minut
hrupa.

16 minut
za mrtve
in 16 minut
za gluhe.

16 minut
budnim
in 16 minut
spečim.

16 minut
v spomin
in 16 minut
v opomin.

Dragan Mitić

PESMI NJEJ

ALI ...

ali te želim dovolj
 tebe bolj zaželeno kot kaplja vode
 na ustnicah brodolomca
 če ne vidim jasno
 v tvoji skrivni plati
 poželenja in koprnenja
 ali čutim
 dovolj prefinjeno
 udarce tvojih stegen
 nežnih kot mesečina
 a silnejših od vseh plim
 ki upravljajo z morji
 in oceani moške želje
 neutolažljive
 in razbijajo tankerje polne vina
 z udarci blodnimi ob čvrste skale grudi
 in vršičke nabreklih bradavic
 ob bedra nepotešena

ali se ti zjutraj približujem dovolj nežno
 na prstih rose
 ali te znam ravno prav stisniti v kot brez izhoda
 če bi krenila v neurje
 ali ti neopazno kuštram lase
 in pletem iz njih vrvi hotenja
 da bi te kot lastna volja
 za vedno privile k meni

ali znam tvoje nevihte

ukrasti v svoja jadra
njih srd preobrniti v smeh
razsute kristale soli in bolečine
zmleti v sladki prah
začiniti z njim vsak najin tren
ali znam ko želja usiha
da te prižmem blaženo
dovolj blizu meja mojega sna
vdahnem nekaj novega življenja
prišepnem ponovno da

* *

V TVOJIH OČEH

ni videti ničesa
le rob mokrega neba
kje sem jaz
kje sva oba
še maloprej je bilo drugače vse
gledal sem te
direktno v oči
v zrcalo srca
videl vse
in potem
radovedni pogled drugam
samo en pogled stran
in oči so prazne
razlila se strast
izlila si me
mene celega
v praznih zenicah
ni videti ničesar več
le rob mokrega neba

* *

A SI PRIPRAVLJENA?

povej zares
ali si

ali ti je para strasti pogrela nosnice
osamljenost izrinila iz resnice
bi hotela da odleti
drugam
da se izlije
in združi
s tujo strastjo

je pamet še pod klobukom
želiš združitev
se komu predati
ga sprejeti
s sočnim vzklikom
da se vate ulije
te obteži
z vsem kar je
in z vsem kar ni
s sladkim balastom
z grenko resnico

povej da si

* *

TOLIKO DA VEŠ

skrivam se v tvojih laseh
 toliko da veš
 tam nekje blizu ušesa
 menda tudi slišiš včasih
 v sonetu
 naj ga vrag pocitra
 slabo se izkazal
 in v nekem desetercu tam proti koncu
 naj vsi slišijo
 da nisem zmagal jaz
 samo sam rime lomil
 močnim obupom
 krivil stihe
 v breznadni obliko
 kot naročeno za njo

a ti me iščeš
 v zlomljenem kozarcu
 naših zaspanih svitov
 v čno-belem poslikanem cvetju
 brez vonja
 črkuješ stetovirane krivde
 na mojih rokah
 a na rahlo brišeš vrezane solze
 na tvojih bedrih
 z listom knjige z mojimi pesmimi

* *

JAZ SAM IN PUSTO JUTRO

jaz sam
in
pusto jutro

tvoj odsev
v dan prej
je za zmeraj zarisan
precej globoko v prsih
nekje na levi strani

v prepričanju da ga ni preveč
sem ga ponujal slavčkom
da ga vzamejo v kljun
in nenehno poustvarjajo
njegov zven

ponujal sem ga goram
za lažne kažipote
samomorilcem brez načrtov
ga usmerjal k soncu
da ga odnese
na drugo stran planeta
da z njim
nekaterim
razblini mrak
v neko novo jutro

in na koncu
na koncu vidim
da so vsi dobili več tebe
kot jaz sam

~ *** ~

Andreja Mlakar

ČLOVEK

Hodil je po cesti,
Iskal konec, našel večnost.

Oziral se je nazaj –
Videl temo ...

Strmel je naprej –
Gledal temo ...

Oziral se je levo in desno –
Spet videl temo ...

Upal je, da bo našel konec,
Konec iskanja, radovednosti.

Toda ni vedel,
Da je cesta neskončna.

Ni vedel,
Da vodi le nazaj,
Nazaj tja, od koder je prišel.

To bil je človek,
Ki je vedno nekaj iskal,
Da bi vedel, kdo je,
Da bi vedel, zakaj obstaja.

* *

ČLOVEK I.

Kdo si ti, človek?
 Ne – srečno bitje,
 Hodiš po cesti,
 Veter ti mrši lase,
 Besede plavajo iz tvojih ust,
 Včasih si celo zloben,
 A v srcu žalosten,
 Morda nesrečen?

Človek,
 Prebudi se,
 Poglej se v zrcalo,
 Ljubi se ...
 In vse, žitje in bitje,
 Ljubi in ne sovraži,
 Ker to ni fer.

Človek,
 Še boš obstajal,
 Tvoje oči in obraz
 Naj ti izžarevajo ljubezen.
 To je menda vse,
 Za kar se gre,
 Na tej Zemljici naši.

* *

OROD(Ž)JE

Vse orožje
 Bi spremenila v orodje
 Vse orožje
 Bi eksplodirala v vesolje;

Zakaj človeštvo potrebuje orožje?

A ne bi bilo fino imeti neko orodje,
 Da z njim
 Nekaj zanimivega narediš,
 Ne pa,
 Da z orožjem
 Ubijaš nedolžne ljudi in živali!

Ali ni bolje
 Nekaj narediti z orodjem,
 Kot pa ubijati z orožjem???

* *

BARVE

Včeraj je padal sneg.
 Bele snežinke na tla,
 Vseh oblik.
 Padale so na zeleno preprogo,
 Zeleno travo,
 Se vrtinčile in plesale,
 Plesale svoj davninski ples v etru,
 Za vse nas,
 Da bi nas umirile, uspavale,
 Pripravile za novo življenje,
 Nov dan, nov čas ...

Pa vendar,
 Sem videla list,
 Drevesni list vseh jesenskih barv,
 Ki se je upiral snežinkam.
 A na koncu je počasi umrl,
 Klonil pod padajočimi snežinkami.
 Nikoli več ga ne bo,
 Vzela sta ga čas in narava.
 Tako je to.

In življenje teče dalje.

~ *** ~

Denis Peperko

Brez slabe poteze,
brez samopretveze,
neporažen in izgubiš,
osovražen, ker si slediš,
in ker sam svojo luč imaš,
saj sam ti v temi se bojiš,
zato, da vidiš svojo pot,
sam galaktično goriš.

...

Pride človeku čas,
ko vse bo prav naredil,
taktično, strateško realno,
mojstrsko in moralno idealno,
zvozil bo dobro, da se bolje ne da,
in bo izgubil, kot da zmaga ne pozna.
Obstaja zanka, ki je v življenjih potujoča
in zveže nas v bitko, ko zmaga ni mogoča.
Ne pomaga šesti čut, močna pamet navzoča,
niti zbrati prav trenutek, ne volja res peroča,
če dobro smo planirali, neznanke skalkulirali,
konstante vse podali, eventuelnosti poznali,
zaprli vsa vprašanja, poznali vmesna stanja,
brez reakcije narobe in znali stisnit' zobe.
Vedeli, kdaj ignorirati kaj in kdaj blefirati,
kdaj zapreti vrata in kdaj jih odpirati
in kdaj kaj pogledati po drugi plati,
ko najboljša izbira, nič je izbirati.
Znati znanje sveta ne pomaga,
takrat ko ni mogoča zmaga,
to le vsili nam spoznanje,
da sveta volja bo vesolja,
ni smisla s plimo se borit,

še predaja ni nič bolja,
je pa čas, se za naučit,
kako kot zmagovalec,
neporažen izgubit.

...

Ko karkoli narediš in vseeno izgubiš,
takrat se naučiš, da kontrolo izpustiš,
ki jo držimo, ker se neznanega bojimo.
Lahko se sebi posvetiš in si ego umoriš,
upanje se utopi, ni brez upanja skrbi,
ne kaj bilo je in zakaj tako je zdaj,
niti kaj še bo in če bo in kdaj.

Biti tu, ni ravno pekel,
niti približno raj.

...

Tako sem jaz izgubil, čeprav sem vse storil,
Tudi vse naredil sem prav in vse bi ponovil,
če se ponovno bi rodil in bi bil še enkrat živ.
Ko situacija velevala, da se na dnu pristane,
upor le prispeva, ti mostove vse požgane.

...

Tako sem jaz izgubil, zato me ni več strah,
iz prahu sem plamen, enkrat spet bom prah.

~ *** ~

Barbara Ribič Jelen

HAIKU

svinčeno nebo
pada na utrujeno zemljo
peklenska gugalnica

ledeno jutro
še na zadnji beli snežinki
črne sledi

suhe veje dreves
prsti okostnjakov
vse do nebes

varljivo drhtenje
nad pusto ravnino
slika obilje

kaplje polzijo
po vrbinem listju
v globino zrcala

nemi čriček
posluša šumenje trav
v razpokani zemlji

cvetoča potonika
šepeta o mladosti
razpadla koliba

odštevanje sekund
skozi sita vprašanj
vse bo dobro

Klementina Sambolič

POGREŠAM TE

Pogrešam te!
 Kot ptica nebo,
 kot zemlja cvetlice,
 kot čebele svoj panj,
 kot moka svoj mlin,
 kot vrt svojo gredico,
 kot rozina potico,
 kot pesnik pero,
 kot kolesar svoje kolo.
 Kot mati spomin na svojega otroka.

Pogrešam,
 medtem ko ti sanjaš in spiš,
 ko rasteš
 in v sanjah sence,
 ki te preganjajo odganjaš.

Pogrešam te,
 moj mali angel z rožički,
 moja mala ljubezen,
 moja sreča in skrb,
 moja misel in zvezda,
 ki mi sveti v temi,
 A ti pridno spi.

~ *** ~

Justina Strašek

SANJAM Z ODPRTIMI OČMI

Sonce me kliče po imenu,
 kot bi vedelo, da sem to jaz.
 Veter šepeta skrivnosti cvetju
 in jaz jih ujamem v en dih, en čas.
 Trava diši po otroštvu in svobodi,
 v zraku lebdi obluba brez skrbi.
 Vsak list, ki se ziblje, mi pravi:
 »Živi, ljubi, saj si to ti.«
 Sanjam z očmi, ki več ne spijo,
 budna v pravljici, kjer ni meja.
 Srcu je vse jasno brez besed,
 pomlad me objema, zemlja z njo poje.
 Ničesar mi ne manjka, nič ne beži,
 sem v vsakem zvoku, v barvah, v tleh.
 Vesolje me plete v svojo pesem,
 v nežno melodijo brez preteklih skrbi.
 In vem –
 to ni iluzija, ni le trenutek v tišini,
 to sem jaz, tukaj, zdaj,
 sanjam z odprtimi očmi,
 je pomlad,
 in sem srečna.

Marjan Škoda

BESEDNA UMETNOST

zid z ometom
in besedne navade
o umetnosti

* *

NE O(U)MET

Zid brez ometa je neometan zid.
Umetna beseda je omet na navadne besede.

* *

MIDVA

Odprla boš usta,
jezika se bosta prepletla,
odpela mi boš srajco,
modrček bo zdrsnil iz tvojih prsi,
gola pred mano, jaz pred tabo,
s štrlečim penisom,
šel bom vate,
porival te bom do orgazma.
Ritem, inštrumenti brez zvoka,
v tvojih očeh želja,
bi bil moj skladatelj?
Partituram bova dodala zvoke,
ustvarila nepozabne melodije,
midva.

* *

Ti: LJUBEZEN, POT, POTOVANJE

Jaz nisem ti, ti nisi jaz;
dva svetova v zgodbi: iste svetlobe, zvoka, dotika ...
Avtobus si, vlak, si pot, tek, moja potovanja,

vonj postaj, avtobus brez moje postaje,
in trenutna neuresničena želja.

Ti si ...,
Šofer sem, potnik si na mojem busu.

V strugi reka, hudournik.
Zakaj bi skakal v divje tvoje valovanje?
Če si me želiš, mi ne podtikaj skal,
ko napačno ocenim globine tvoje,
in ne obsojaj me, trudim se,
ko ne razumem besede tvoje,
priložnost sem, si ti, da se dopolnim.

* *

ŽIVLJENJE; NE PRIČAKUJ, DA BO BOLJE

Z besedami v zvezde preteklost zapisuje,
iz katerih teles se moja prikazuje,
mrak na žarečem nebu,
upanje v meni ne pojenjuje,
moje zvezde nocoj ni,
ko svetla luč v meni zaplameni.

* *

ČLOVEK V SVETLOBI

Si v sobi, nisi v sobi, pomembno je, da si v svetlobi,
zunaj je tema in mraz. Ne, samo tema, mraz je v nas
sonce, tvoje oko, jajce, ki zre v temo in besede,
jajce; srce, človek v svetlobi.

Človek v sobi, človek v svetlobi
pisalna miza in človek v sobi, televizija,
okno, računalnik, ostanejo
stene in vse polno knjig; človek v sobi.

Le nekaj me skrbi, premalo živih je ljudi,
Don Kihot na vranca se zavihti,
z mlini na veter se v brezupen boj spusti,
človeka v sobi, življenje mu podari.

Samo človek v svetlobi ceniti zna, izbranec,
pesem ga vname, štafetno palico prevzame,
tudi človeka, ki ga v sobi ni, iste krogle del smo vsi,
naš dom, ne le del sveta.

~ *** ~

Vanja Tajnšek

*Z VZTRAJNOSTJO SE DALEČ PRIDE. Z VEZAMI PA
LAŽJE.*

Po blatu žalostna špancira,
se preko ograje tja ozira,
kjer sveža trava kar žari,
kokoška Liza-se-mi-zdi.

Sprašuje se, čemu razlika,
jo druga stran ograje mika,
pozoblje hitro zrno borno,
odloči se za pot naporno.

Nekako spleza na zaboj,
prvo, drugo, tretjo vejo,
se požene čez ograjo - hvaležna -
ker kure malce le leteti znajo.

Mehko v travi tam pristane,
v oblaku čisto druge hrane,
in prav zares ponosna nase,
pogoltne fensi žužka vase.

»Čestitam ti za vztrajnost, kura,«
zasliši globok glas za sabo.
»Če bi se midva prej spoznala,
bi v travi mnogo prej ležala.

Odpri zate bi skrivna vrata,
morda predstavil svoj'ga brata,
bila bi lažja pot za tabo,
morda bi le bila za vabo.«

Ozre se Liza, prsi izboči,
in v naslednjem hipu odloči,
da ji ljubša blata je sivina,
kot trava star'ga petelina.

~ *** ~

Nada Tržan Herman

SVETLOBNO JEDRO (HAIBUN)

Nekega deževnega dne sem na prehodu za pešce skoraj pohodila polžka. No, to ni bila zelo prometna cesta, a vendar je obstajala nevarnost, da bi polžka kdo povozil. Prijela sem ga za hišico in ga odnesla na drugo stran cestišča, kjer je bil travnik in je pristal polžek na varnem. Začutila sem neizmerno veselje, da sem morda rešila majceno življenje in v tem veselem počutju se mi je porodila otroška pesmica o polžku, ki ga je neznana roka rešila pred smrtjo.

Pesmico z naslovom Polžek in sreča sem poslala v uredništvo otroškega časopisa in jo prilagam, da bralec teh vrstic lahko presodi, kako mu je všeč.

Dolgo sem čakala odgovor urednika. Končno sem dobila njegovo sporočilo, kjer je bilo korektno obrazloženo, da pesmica ni dobra, ker »ne deluje«: metrum je sicer v redu, a na ravni vsebine pesmica bralca ne prepriča. Napotki v tretji kitici so neprimerni in jih je treba povedati drugače. Danes se namreč izogibamo dajati direktne nauke, kot jih srečamo v basnih, ampak mora biti poučnost zaznana med vrsticami; tudi veselje do raziskovanja je treba predočiti otrokom drugače. Urednik mi je prijazno svetoval, naj zavrzem besedilo in se lotim pesmice popolnoma od začetka, na novo. Ooo, kakšen hladen tuš sem doživela, ko sem ugotovila, da je urednik mojo pesmico na celi črti sesekljal! Preplavilo me je veliko razočaranje, a hkrati sem vedela, da ima urednik prav, saj je strokovnjak, jaz pa amater. Morala sem razumeti, da pesmica ni dobra. Treba je sprejeti poraz, se učiti in delati naprej.

Potem pa se je nepričakovano globoko, globoko v meni pojavil občutek, kot da gledam svetlobo ... Kot da bi v središču moje biti zasvetila lučka in presvetlila celo telo od znotraj navzven. To je bil trenutek občutka izjemne sprejetosti same sebe in hkrati kraljevski (povsem nekritičen!) občutek, da je moja otroška pesmica

najboljša na tem svetu in da je tudi »nevidni jaz« v meni – nekaj najboljšega na tem svetu!

Ko je nenavadni trenutek minil, sem bila spet v stiku z možgani in s svetom okoli sebe. »To je tisto neuničljivo bistvo, svetlobno jedro,« sem si rekla, »ki pošilja valove notranje moči in zavedanje lastne enkratnosti ter večnosti.«

* *

POLŽEK IN SREČA (OTROŠKA PESMICA)

V vročem popoldnevu
je polžek šel na pot,
na drugo stran cestišča,
da najde raj drugod.

Moj dragi polžek Pepe,
zakaj si se podal
na pot raziskovanja?
Napotkov nisi bral!

Napotki govorijo:
cestišče – grozna smrt,
iskalček – polžek Pepe
povožen boš in strt.

Prenesem te čez cesto,
na drugo travico,
bila je sreča tokrat,
napotki nujno so!

* *

RAMSARSKA KONVENCIJA

Šaš razširjen je povsod, kjer je - ljubeča voda.
 Zavetje, hrano najde v vlagi, ki daje jo - ljubeča voda.
 Carex sliši se učeno, a to je šaš po naše,
 in šašu prija od nekdanj in še sedaj – ljubeča voda;
 ostri, sočni, lepi so veliki šopi šaša,
 a ne pozabimo! Trdnost daje mu – ljubeča voda;
 čudimo življenju se v okrilju šaša,
 nevedoč, da vse to daje le – ljubeča voda.

Tisočletja ženske so živele vse za moške cilje:
 bile so njihova podstat in vir moči – ljubeča voda.
 Moški jang polêtel je v nebo, izsušil Zemljo,
 ki kliče zdaj po ravnovesju z jin, ki je - ljubeča voda.

~ *** ~

Marko Vitas

AFRODITI PONOVRNO

Prebivaš izven Platonove votline,
sédiva na obalo morja! Večnosti vonj,
prisluhni šumljanju valov z menoj.

Slepilo je že popustilo.

Zaman zreva v morsko peno, ki te je porodila,
vedi, podarim ti kraljestvo za grudi Boginje bežen dotik.

* *

NEVARNA RAZMERJA

(NAVDIH)

Zahtevam, in ti mi vsa voljna ugotiš,
 jaz jemljem in ti mi daješ
 tvoj vonj, prvinska sla stvarstva,
 jaz jemljem in ti mi daješ
 vzdih in krik razelektrenja med poloma,
 jaz jemljem in ti mi daješ
 tvoj lahen hod v polju žita,
 jaz jemljem in ti mi daješ
 brezglavi beg hudiča.

~ *** ~

Irena Žuravlev (Kus)

TIHO SVA

Rada bi
Slišala tvoj glas
A vem
Da sva oba nema
Le besede kopičiva
Kot da sva tiha zbiralca
In iščeva pravi trenutek
Da se peljeva
V isti ladji naprej
Proti severu
Kjer je še en dan
V katerem bova prebavila
Najine misli
Pesem in kritika
Gresta z roko
V roki
Kot mož in žena
Ki sta si veliko
Obljubila
In čez nekaj dni
Pozabila
Vse obljubljeno
Zdaj iščeta uteho
V tujih poljubih
Da rešita čas
Ki tiho teče
Brez prestanka
In se ne ozira
Nazaj
Prižigam luč

Da me tema ne straši
In pišem ti
Da veš
Da sem še tukaj
Nihče me ne prežene
Tudi če bi rad
Ko pišem odmev
Iz nekega drugega kraja
A sem dosegljiva
In sprejemam misli
Tudi tvoje
Če bodo kdaj napisane
Kot vdih ki ga naredim
Tolikokrat v času
Ko razmišljam
Da sem samo še eden
Od mnogih
Ljudi na tem svetu

* *

TIŠINA

V tišini pišem pesem
 Na daljavo ne boš
 Slišal mojega glasu
 Verjeti mi boš moral
 Samo na pisano besedo
 Veselja ali otožnosti
 Ne boš razbral iz glasu
 Tudi sama ne govorim
 Kar napišem na glas
 Tonem v tišini
 Padam kot bi padala
 Iz dvanajstega nadstropja
 Visoke stolpnice
 Nimam niti časa
 Za solze
 Tako hitro pristanem
 Na tleh
 In ti se morda veseliš
 Ker misliš
 Da sem dobre volje
 In da znam živeti
 Da mi moj svet
 Ne gre narobe
 Edina pesem
 Ki jo slišim je po tv
 Na YouTubeu
 Tam večina poje o ljubezni
 Celo tisti h katerim
 Še ni nikoli prišla
 Dotaknem se te
 Z besedo
 Vse dokler ne napišem pike.

* *

POTUJEM

Ta pesem bo kratka
 Veliko bo refrenov
 O tem katera pot je prava
 Najbližja in najbolj mogoča
 Če grem z vlakom
 Bom do konca poti
 Potrebovala še avto
 In seveda tudi šoferja
 Pot bom opravila
 Ker je nujna
 Samo vprašanje časa je
 Kdaj bom to naredila
 Nujno moram na pot
 Ker tudi jaz dobim obisk
 Bolezen je kriva
 In pogrešanje
 Vendar ni lahko
 Potovati v daljave
 A prišla bom na cilj
 Si rečem ko ustvarjam načrt
 Morda pa mi bo nekoč uspelo

~ *** ~

Druženje z lepo besedo - julijsko branje v Celjski kulturnici (Foto: Bojan Ekselenski)

»grozno sem jih opazovala. Kaj praga, bodo s tem poceli?

Težave naj bi se reševala s pogovorom, ti pa se zdaj oborožujejo.

Peklasti moški, ki je prerzel pobudo, se je pogladil po bradi:

»Očitno je čista, kar se tiče tega, kar razsaja zunaj. Starejša gospa je hitro
znožela. Na srečo.«

»Halo, ali slišite?« sem prosila. Le kaj je sicer na tem, da nekdo zori v
neko prihodnost, kar ni?«
»Kračno je odvrnil:

»Če bi trajalo, ne bi bili prepričani, da nimamo med sabo koga, takega,
kot je zunaj.«

»Nejevoljno sem ga opazovala in odločno dejala:

»Bom se klicala. Vojka.«

»Zvenilo je ... Ni se javil.

»Potem je nekaj počelo ...

PROZA

Marija Deželak

Šolski zvezek

Se res v življenju vse zgodi z razlogom?! In da ni naključij? Če pa so, so tudi ta z razlogom ... Vse bolj verjamem, da je to res. In da boste verjeli tudi vi, vam želim povedati zgodbo, ki bo to potrdila. Tako, kot se je zgodila in kot se še vedno dogaja.

Letos sem se tudi jaz vključila v program prostovoljstva. Da je ta dejavnost srce družbe in da smo ljudje tisti, ki jo lahko izpolnimo, mi je že dolgo znano, da pa človek ta klic začuti in mu sledi, pa je potrebno nekaj več. Vsekakor pripravljenost, ki je sad dozorelosti in osebnih izkušenj, še bolj pa čutenje in potreba, želja, da narediš nekaj za druge, za njihovo dobro. Preprosto, da daš drugim tisto, kar želiš, da bi drugi dali tebi. Da ti postaneš oni.

In kaj je bil povod za to mojo odločitev? V naši mestni knjižnici je pred časom po zaključku kulturnega dogodka pristopila k meni gospa mojih let in me vprašala, ali sem jaz »tista«, ki piše zgodbe. Ko sem pritrdila njene-mu vprašanju mi je povedala, da je prostovoljka v domu starejših in da tam bere stanovalcem razne zgodbe, med drugimi tudi moje, ki jih najde objavljene v revijah. »Veste, vašim zgodbam vedno radi prisluhnejo, ker so jim blizu in domače,« je bilo slišati iz njenih ust skupaj z vprašanjem, kje bi jih lahko še poiskala. »Ne bo vam treba, saj imam kopirane in zložene v mape in vam jih z veseljem prinesem,« sem ji obljubila in tako se je tudi zgodilo. Ob najinem ponovnem srečanju mi je poročala, kako vesele so bile gospe, ko jim je prenesla moje pozdrave in ko jim je povedala, da sva se osebno spoznali. »Kaj pa, če jih pridem en dan še jaz pozdraviti?« mi je kar samo prišlo iz ust in kmalu sem jih res obiskala. Tudi sama sem bila radovedna, kdo so gospe, ki imajo rade pisano besedo in si z njenim poslušanjem krajšajo čas. Srečanje je bilo zelo pristrčno in ganljivo. Stiski rok, veselje in prijazne besede so bile zame najlepše darilo. Vse je zanimalo, ali so moje zgodbe resnične, ali so se zgodile meni, pa kdo sem in od kod prihajam. Vprašanj ni bilo konca in tudi same so mi želele povedati kaj o sebi in svojih doživetjih, predvsem iz časa otroštva in let daleč nazaj.

Naslednji dan sem sprejela odločitev. Poklicala sem socialno delavko v domu in ji predstavila svoj namen in željo. Pristrčno me je sprejela in skupaj sva dogovorili vsebino mojega dela in čas, ki bi bil za naša srečanja najbolj primeren. Bralno pogovorna urica je bila tako dogovorjena: enkrat tedensko v času pred večerjo v njihovem skupnem prostoru.

Prva ura je bila predvsem spoznavna in predstavitvena. Gospe so izrazile svoja pričakovanja, jaz pa sem jim predstavila svoj namen in pripravljenost, da s skupnim druženjem obogatimo čas in ga preživimo tako, da nam bo lepo: pogovorno, preprosto, sproščeno. Jaz njim, one meni! Kot vodilo so mi bile besede znanega antropologa in teologa, ki je dejal, da človek ne glede na starost za zdrav osebni odnos potrebuje redne in poglobljene stike z vsemi tremi generacijami: mladimi, tistimi srednjih let in starejšimi. Naša srečanja tako potrjujejo resnico, da so starejši bogat in neizmeren vir moдрosti in življenjskih izkušenj.

Zdaj pa k naslovu moje zgodbe. Med gospemi v skupini sem takoj prepoznala dve moji profesorici s srednje šole, ki bosta letos dopolnili sto let. Da, prav ste prebrali. Sto! Obe čili, razumni, vitalni, stabilni in bistrega duha. Veselje ju je bilo pogledati in še bolj prisluhniti njunim besedam. Seveda sem jima povedala, da sem bila njuna dijakinja in da imam obe lepo zapisani v svojem spominu. Nikdar pa si ne bi mislila, da se bom z njima po petdesetih letih spet srečala in veselje je bilo vsestransko. Predvsem ju je zanimal moj deklinški priimek, da bi se me morda spomnili, kar je malo verjetno glede na čas, ki je vmes minil in število dijakov, ki so se z leti zvrstili v njunih razredih. Navdušenje je bilo čutiti tudi s strani ostalih v skupini in tisto urico smo posvetile predvsem spominom iz šolskih let. Vsaka je povedala svoje in urica je tisti dan še prehitro minila.

Naslednji teden smo skupno uro pričele z branjem poezije nam dragih slovenskih pesnikov, od Prešerna, Gregorčiča, Minattija ... Gospe so se pohvalile, da imajo v sobi knjižice zbranih pesmi, ki so jim še posebej ljube in jih še vedno rade prebirajo, nekatere pesmi pa znajo celo še na pamet.

To, kar je sledilo v nadaljevanju, pa je bilo presenečenje, ki ga še vedno znova podoživljam, kot da ga nisem še povsem dožela. Moja nekdanja profesorica je iz vrečke, ki jo je imela na mizi, počasi izvlekla zvezek velikega formata in mi ga podala z besedami: »Kaj pa tole, vam je kaj znano?«

Njene zvedave oči so skrivnostno strmele vame, jaz pa v zvezek, ki mi ga je izročila.

Zvezek predmeta, ki ga je takrat poučevala. Zvezek A4 formata s trdimi rumenimi platnicami in ovitkom, ki je že malo natrgan. Od zoba časa! Zvezek snovi dveh letnikov skupaj, na sprednji strani še vedno z velikimi črkami izpisanim mojim imenom (z dekliškim priimkom), nazivom predmeta: politična ekonomija in letnico 1974/75. Star več kot petdeset let! Zvezek, ki ga je vsa leta imela pri sebi in ki ga je pred devetimi leti, ko je odšla v dom, odnesla s seboj. Lahko verjamete!?

Presenečenje je bilo popolno. V skupini je za trenutek vse utihnilo. Gospe so spremljale moj odziv, »tista«, ki je poskrbela za ta magični dogodek, pa se je v pričakovanju nemirno presedla na stolu. In kakšna je bila moja reakcija? Ostala sem odprtih ust, brez besed, pretresena in ganjena, počaščena... V očeh so se mi nabrale solze in v grlu sem začutila cmok. »Pa kako ... od kod ...« sem z mehкими nogami vstala s stola in stopila do drage gospe. Toplo sva se objeli in si zazrli v oči, hvaležni druga drugi za dar, ker nama je veselje dalo še eno priložnost - možnost, da si po petdesetih letih lahko izrečeva besede zahvale in spoštovanja, občudovanja. Priznam, da ne vem, kako je moj zvezek prišel v njeno zbirko, ali me je zanj prosila ali pa si ga je prilastila ob priliki pregleda zapisane snovi. Tudi sama se več ne spomni. Da je to vzoren zvezek njene vzorne učenke, dijakinje in da ga še vedno uporablja, saj še vanj rada kdaj pogleda ... je bilo vse, kar nam je povedala. Pojasnila.

In zame dovolj! Ugodila je moji želji, da mi ga posodi do naslednje ure, da ga pokažem svojim domačim in vnukom, potem pa ji ga vrnem nazaj v varstvo. Morda pa mi ga bo zapustila v oporoki, mi je šlo na smeh, ko sem ji ga ob naslednjem srečanju izročila v roke. Ponosna in hvaležna, da ji toliko pomeni.

Sedaj verjamete, da se nam v življenju stvari zgodijo, dogajajo – z razlogom? Tudi prostovoljstvo. Jaz sem v to prepričana. Z razlogom.

~ *** ~

Dragan Mitić

Vozili smo se z »nezlomljivim«

Kakšna potovanja! Kakšni časi! Resnično, z največjim veseljem bi jih privoščil, kakor mojim otrokom, tako sedaj tudi že mojim vnucom. Vsaj za kratek čas, vsaj eno vožnjo z našim »nezlomljivim«. Seveda gre za avto, se razume, če se temu majhnemu »čudu v plehnati opravi« sploh lahko tako reče. Imel je kolesa in na njih montirane »gume«. Če bi tedaj nekdo rekel »avtomobilske plašče«, bi ga vsi debelo gledali: »o čem to človek govori?« Tudi »gume« so bile na začetku le »nove« in potem dokaj hitro po tem že »stare« in tako dolgo »enako stare« vse do konca profila. Nič to: zimske, letne zimsko-letne, ker vse te »druge« so bile predrage. Istočasno voziti se naokoli s takšnimi, navadnimi gumami in nositi glavo v vreči – a to je bilo pa poceni? Pa naj razume, kdor more. Če je vreme bilo »za nič«, torej ni bilo niti za vožnjo, si lepo ostal doma. Vozil si se pa tedaj, ko je bilo vse v redu in si v vožnji dejanko lahko užival. No, užival!?

Uživati v »fičku«, ki je zaradi ekonomičnosti po pravilu moral biti napolnjen kot »konzerva sardin«, seveda brez klime ... Kakšno je to vprašanje – klima? V celotni zgodovini izdelave tega avtomobila niso izdelali niti enega samega, ki bi imel vgrajeno avtoklimo! Čemu? Saj je imel okna na ročno odpiranje, z »vgrajenimi« zvočnimi efekti, podobnimi cviljenju pajske pred zakolom, ker se notranjih »zajl« mehanizma za odpiranje ni dalo podmazati. Rjavele so pa redno, ker se tudi okna niso nikoli dovolj tesno zapirala. Ta niti na tehničnem niso bila testirana, ker bi bilo preveč zavrženih – že zaradi te malenkosti, ki v bistvu sploh ni »pomembna« za samo vožnjo. Pomaga samo pri udobju potnikov, a to je »pravi luksuz« značilen za »bolni kapitalizem«, nikakor pa ne za »zdravi socializem«. Vendar, pustimo tehnični – ta je samo enkrat na leto, ti si se moral voziti bolj pogosto, no, ko je vreme dovoljevalo, in za to si potreboval »nujno dodatno opremo«: »startkable«, »platinaste gume«, vsaj dve močnejši špagi različnih debelin, manjši kolut »ta mehke žice« obvezno železne. Nikakor ne iz aluminija – ta material ni za avte! To sem obvladal že, ko sem imel deset let. To, da v svoji bližini imaš »fička«, je zelo koristna in prav priporočljiva zadeva: lahko se naučiš vse o materialih, o socialnih odnosih na splošno,

posebej pa do »šoferja«. In to »iz prve roke«, ko »šoferjeva« dlan pri pojasnjevanju hitro, brez ovir, tedaj še neobveznih varnostnih pasov, doseže tvoj obraz, tudi med vožnjo – ti si se pa »drajsal« po zlizanem skajju na sovoznikovem sedežu. Vsestranko dobra šola – toplo priporočam – po nepotrebnem ne godrnjaš nikoli več.

Ja sem jo dal skozi, vedno zraven »svetlo-plavega fička«. Moj oče ga je, ko smo bili samo domači, ali pa s prijatelji in dobrimi znanci, tako tudi ogovarjal – v originalu. Njegova družina je neka stara družina, ki se ni premaknila že pet stoletij z levih bregov Kolpe in je z velikim veseljem uporabljal svoj materni jezik. »Fičo« je njegovo pravo ime, a je zaradi vsesplošnega popačevanja bil tudi naš »fičo«, »fičko« in kaj ti vse ne – samo, da je »užgal« in peljal. Po zagotovitvi očeta nas je vedno tudi pripeljal, tudi če si ga preobremenil, ali »gnal do konca« po ravnem, do »izdiha v hrib« ... čez reke je pa, vseeno raje šel vedno prek mosta. Torej kot »nezlomljiv« nas je vedno, varno pripeljal nazaj. To sem pa verjel, ker je dejansko bil v garaži vsakič, ko sem notri pokukal. Torej je bil zares naš, samo naš – tako prav nam zvest. Pa ne samo ta – tudi naslednji je bil »fičo« in tako več njih. Prvi kar z vrati, ki so se odpirala naprej! Ma kdo je to sploh dovolil, pa to je bilo smrtno nevarno, če bi se le odprla med vožnjo. In kakšne »kljuke« je imel, je pravi čudež, da je takšnih smrtnih primerov bilo »relativno malo«. Bili pa so, vendar se o njih ni tako glasno govorilo, menda zaradi »splošnega družbenega miru«.

Skratka, če zanemarimo takšne malenkosti, je »fičo« skupaj z tistimi žicami, špagami in italijanskim selotejpom – tistim, ki »drži vse«, bil razmeroma siguren avto. Če imaš še očeta, ki je kljub diplomi še »spreten«, potem avtomehanika skorajda nisi rabil. Dobro je bilo imeti soseda, ki ima »švajsaparat« in potem nekaj sreče na »odpadih«, na katerih se je tedaj redno kupoval »material«, pa si se lahko vozil in vozil. Koliko kilometrov? To dejansko pogosto ni vedel niti »pošteni« prvi lastnik. Ker so za to »kozmetiko« pred prodajo poskrbeli bolj spretni mehaniki. Niti ni bilo potrebno, da so bili ne vem koliko spretni pri tedanjih, »primitivnih, mehanskih« števcih! A drugače vse ostalo je bilo vzdrževano, »kot je treba«. »Fičo« je bil znan po slabi karoseriji, pa so našemu zamenjali celo »šasijo«. Pridobil je na teži, ker je oče dobil »malo močnejši pleh«, vendar je zato bil »stokrat bolj stabilen«. Ne vem, če je kdo to stabilnost kdaj dejansko tudi

preveril, vendar dobro vem, da je ta »pleh« pripeljan baje z vojaškega odpada. Bil je tudi zelo »trden«, kaj zveni lepo, vendar kot tak tudi zelo slab v družbi z veliko mehkejšim materialom »pedala za gas«. Pedal se čez čas moral »predati«, in to prav na naši legendarni poti »stopetdesetki«.

Za »neznance«, torej vse druge, ki niso domači in »bližnji«, je to bila »ta dolga pot, kakih sto petdeset kilometrov - morda kakšen več«. Tako je tudi naš »fičko« pridobival na slovesu – malo kakšen od »njegovih, njemu podobnih šesttopedesetk« bi to sploh lahko zdržal. No, na kakšni poti se je tudi kdaj pa kdaj zalomilo, a o tem smo morali vsi biti tiho. Za vse ostale je »naš fičko« bil strogo »nezlomljiv«.

Prav na eni od teh »legendarnih« poti, sicer od Ljubljane do okolice Umaga, se je zgodilo, da nas je pedalo za gas »grdo izdalo« brez vsakega opozorila in se »dokončno zlomilo«. Sedaj je potrebno povedati, čisto iz higienskih razlogov: potovanje nekoč in sedaj od Ljubljane do Umaga je bilo popolnoma različno.

Kje so sedaj serpentine med Planino in Postojno, kje je sedaj »smrtonosni«, ma prav »črniii - Črni kal«, preden se spustiš do Kopra. Sedaj to sploh niti ni »prava vožnja«! Sedaj se serpentine pri Postojni z avtoceste niti ne vidijo! Nekoč strah in trepet za vse »majhne in stare« avtomobile – Črni kal se sedaj strahopetno nekako stisne in se popolnoma umakne. Kje so tukaj pravi izzivi? Samo »užgeš« avto in se pripelješ do morja – pravijo pa, da v kratkem še volana ne bo treba držati pri vožnji. Hvala lepa za tako »vožnjo«. Je to sploh vožnja?

Nekoč – ta naša, ta pa je bila vožnja: mi vsi v »fičku« zbiti kot legalni migranti, sredi poti, tik pred največjimi izzivi: strašnimi vzponi, strmimi klanci, ozkimi ovinki in ostrimi kamnitimi ograjami, precej globokimi jaški zraven cestišča – pa naenkrat brez pedala za gas! Kdo je tedaj sploh slišal za »pomoč na cesti« – no razen prijaznih sotrpinov-sovoznikov, ki so se zavedali, da so že v naslednjem trenutku tudi sami lahko v podobni godlji.

Tedaj v prvi plan stopi »šofer« starega kova, kot je bil moj oče, in s pomočjo tistih žic, selotejpa, vrvi in žrtvovane neke majčke za plažo na prvi pogled popolnoma izgubljeno situacijo spremeni v zmagovalno. Gledano z njegove plati. Pot se bo nadaljevala, »fičko« bo ostal še zmeraj »nezlomljiv«. Samo mami je na začetku bila popolnoma tiho, potem pa, ko smo prispeli na mesto »oddih«, je brez premora večino časa dopovedovala

očetu, čez kakšen pekel je morala iti. Sicer je tudi sama imela vozniško dovoljenje, vendar tedaj si ga dobil, če si znal predpise in če si obvladal bočno parkiranje. Od prve ure vožnje pa samo: prva - druga - gas ter »kaj je sklopka, štarter, dizna, a kaj je volan«. Zaradi te »katastrofalne nesreče« pa je morala vzdržati dejansko torturo »po tisočkrat ponovljeno«, precej neprijazno in ostro kričanje našega očeta: »Spusti - dvigni ... spusti... zdaj dvigni ... takoj sem rekel, takoj, daj gor ... daj dol ...« In vse to z levo roko, s katero »niti kuhalnice ni znala držati«! Ves čas »počitnic« jo je morala »zdraviti«, da bi lahko »sploh še šla v službo«. Ati je »prostovoljno« zaradi vsesplošnega miru, pa tudi, da bi se napaka pri »fičku« uspešno zakrila, nabavljala hrano, prvič v življenju tudi kaj kuhal - no bolj »vrgel kaj na žaru«, da mu preveč posode ne bi bilo treba pomivati.

Nam otrokom pa je tudi takšno potovanje bilo »prav lepo«. Srečno smo prišli na počitnice blizu morja, na »našo domačo« obalo. Ni bilo nobene meje vmes, prišli smo v vas, ki se je pisala podobno, kot naš oče - »na ić«, počutili smo se prav posebej svobodno, sproščeno. Naš avto je lahko spet nosil svoje pravo ime »fičo nesalomljiv«, poslušali smo iskrive šale na »fičkov«, pa tudi na naš račun. Pripeljal nas je med dobre ljudi, ki jih niso motili ne »malo drugačni« ali ljudje od drugod. Celo »turisti« jim niso rekli, vendar »naši gostje«. Tako prav vesel sem bil, da me je »moj fičko« pripeljal tako daleč k novim dogodivščinam, med nove ljudi. Posebej so mi zanimivi bili češki otroci, ki so, kot običajno, bivali tu v bližini. Oče je bil vesel teh »starejših«, od katerih je v zameno za nekaj čisto navadnih domačih izdelkov dobil »gajbo« izvrstnega »češkega piva«. In sploh so bili to neki dobri ljudje, ki so nam »za drobiž« prodajali športno opremo, opremo za plažo in marsikaj, kar je pri nas v trgovinah bilo zelo drago ali pa se sploh ni dalo dobiti. Oni so pa tudi bili zelo srečni, da so dobili »tuji denar«, ki ga baje na Češkem »ni bilo dosti«. Prišel jim je prav tudi pri nas, ko jim je zmanjkalo konzerv in zalog hrane iz prtljažnikov zelo slabih avtomobilov. Njihovi avtomobili so bili skoraj enake zeleno-rumene barve in enakih imen: govorili so jim kar »škoda«. Zares je bilo »prav škoda« imeti takšne avte. Naš »fičo«, tudi ta, ki je bil zares »zmatran«, je bil »nebeško svetlo plav«. Beli so sicer bili cenejši, vendar je oče na njihove lastnike gledal nekoliko z usmiljenjem: »Ne vem, kako ljudje lahko vozijo bele avtomobile: kot bi vozili hladilnike!?!«

~ *** ~

Cvetka Pestiček

Brez dvoma

»Ja, on je.« S to mislijo se je ubadala Tere ves čas vožnje do zdravstvene ustanove. Kdo bi lahko bil drug, saj je pod njegovo fotografijo na spletu bilo navedeno njegovo ime. Drugače bi bilo, če bi bila imela pred seboj fotografijo iz njegovega albuma.

V Tere je tlel trden sklep, da bo njegov lik upodobila na slikarskem platnu, po tistem telefonskem razgovoru, ko mu je na njegove besede »ne smemo si delati ne vem kašnih upov« odgovorila: »Jaz imam neomajno zaupanje in vero v ozdravitev.«

Nič ji ni odgovoril, le čutila je njegov nasmeh, čeprav ni videla njegovega obraza. Ta nasmeh, čeprav bežen, je odtehtal težo prej izrecenih besed. Veliko je namreč dala na moč besede. Sicer je Tere prav tako neomajno zaupala njemu, kot zdravniku.

Ni bilo prvič, ko zanj po besedah zdravnika ni bilo več nobenega upanja. Bilo je davno v njenih rosnih letih, ko je bila odpisana. Razlika je bila le v tem, da takrat ni slišala teh besed Tere sama, ampak njena mati. Sama je takrat z višine videla ležati svoje negibno telo na bolniški postelji in vse zdravnike oddelka okrog. Takrat se je vrnila, tokrat bo ostala, ozdravela bo.

Pred Tere je bil velik izziv upodobiti človeka z nasmehom, ki ga pravzaprav ni videla, le vedela je zagotovo, da je bil nasmeh toliko bolj dragocen, ker je bil verjetno eden izmed redkih. Ni bila portretistka, naslikala je le podobe svojih vnukov, a še vsi ti niso bili dokončani. Ubirala je prve korake v krajinarstvu, ki so se za kratek čas ustavili, ko je izvedela za težko bolezen.

Upodobitev na platnu naj bi bilo skromno darilo za njegov resnično velik prispevek v poteku njenega operativnega zdravljenja. A zanj je bila terapija v njenih najbolj sivih dnevih. Vse to in še več se je pletlo v njeni glavi, da niti ni opazila, da sta z reševalcem na cilju.

»Primate! Boste lahko nesli?« je vprašal reševalec Tere in ji podal sveženj s sliko.

»Mala malica,« je dejala in se delala korajžno, čeprav se je njeno telo

šibilo pod težo slike. Bila je slabotna, a v mislih je gore premikala. Jezila se je sama nase le, da slike ni uspela aranžirati. Oh, kako bi jo bila, če sama skoraj leto dni ni sedla za volan. Popolnoma je bila odvisna od drugih, kar je bilo zanje najtežje.

Mora, mora uspeti, sedaj ko je že skoraj na cilju, slike ne more podariti v vreči, si je mislila.

Vročina jo je dušila, ko se je skozi drenj na ulici prebijala do male prodajalne na vogalu velike stavbe. Ozrla se je na zvonik bližnje cerkve, na uri je kazalo poldvanajsto uro.

Le še dobrih petnajst minut je imela do pregleda.

»Mora mi uspeti,« je potarnala.

V prodajalni, v katero je vstopila, je mrgolelo ljudi.

»Držite papir za zavijanje daril?« je vprašala prvo prodajalko, ki jo je videla?

»Ne tega nimamo,« se je obregnila in oddrdrala na drug konec.

A Tere se ni dala odgnati, vztrajala je in poiskala drugo prodajalko.

Iščem papir za zavijanje daril, je rekla Tere.

Ta jo je prijazno odvedla do stojala s papirji.

»Vidiš!« je rekla Tere:

»Vztrajnost se poplača.«

Imela je papir, ni pa kazalo, da bi tam našla kako žrtev, da bi ji sliko zabil.

Ni vedela, kam, vsa potna se je podala na ulico in glasno vzdihnila in rekla:

»Ljubi Bog, le kje je še kaka štarcuna?«

Srečo je preizkusila za drugim vogalom stavbe. In res, odkrila je prodajalno s kozmetiko. Žal se je hitro prepričala, da tam zavijajo le pri njih kupljene artikle. Ker se ni dala odgnati, njena vztrajnost ni bila zaman.

Uspelo ji je premagati vse ovire, bila je na konju in najraje bi poskakovala od veselja, Spet je pogledala na zvonik in kar se je dalo z urnimi koraki ubrala pot do klinike.

Niti sedla ni, ko je bila že na vrsti. Zdravniku je izročila dokumentacijo, medtem ko je zamišljeno gledal v ekran računalnika, Le bežno jo je ošvrknil z očmi, tako, da spet ni mogla videla njegovega obraza.

V roke je vzel papirje in rekel:

»Pripravite se za pregled.«

Tovrstnih pregledov jo je bilo vedno strah, bili so boleči.

Povzpela se je na stol in stisnila zobe, zakrivajoč si oči, kot majhen otrok, ko misli, da je neviden, če si oči zakrije.

Po pregledu je spet brskal po papirjih, sedla mu je nasproti in težko pričakovala še kakšno besedo več od kratkega pojasnila.

Ne da bi ga tudi sama pogledala, je vzela iz vrečke sliko in jo dvignila rekoč:

»Tole je v znak velike hvaležnosti za vaš trud.« Dvignila je glavo, prav tako on, za trenutek sta se srečala s pogledi, zdelo se ji je, kot da ga vidi prvič. S cmokom v grlu, z rdečico na obrazu je komaj še kaj črhnila in ni vedela, kako se je znašla zunaj ordinacije.

~ *** ~

*Borut Slokan***Zvok**

Joža je bil moj nekakšen stric. Ne vprašajte me, kakšen, ker ne vem, kakšen. Kmetje tam vse vedo, povedo pa nič. Jaz vse povem, vem pa skoraj nič. Tam nekje davno, pod Habsburgi morda, se je rodilo nezakonsko dekle. Njen zagrešnik pa je bil moj sorodnik, po očetu. Njena mati se je kasneje poročila na kmetijo, pisali so se Trlekar; seveda jih pod tem imenom skoraj nisi našel – kmetija je bila od nekdaj in za vekomaj imenovana pr' Vran'. Seveda so tudi vsi vedeli, kaj ime pomeni – razen mene.

Na tej kmetiji je nezakonske dekle, Meta, rastlo in se poročilo na kmetijo Hordesovi – priimek je bil seveda drugačen, Logar. Zakon je bil srečen, noči pa tudi, saj sta imela enajst otrok. Joža je bil tam nekje peti ali šesti. Kot vsi fantje je najprej preganjal kokoši po dvorišču, ko se je omožatil, pa dekleta. Celo v sosednih vaseh, tam so ga vaški fantje zaradi tega dvakrat pretepli. Skratka, bil je goden za poroko in lastno gospodarstvo. Takrat je bila Juga srbska kraljevina.

Pa je vmes prišla vojna in z njo Švabi – pograbili so pol Slovenije, Lahi pa drugo polovico. Na prvi pogled so bili Fritzi v redu, snažni, delovni, udarni, boljši kot kraljevi leni Ljubljancani in Srbi pred tem. Ampak, ker so bili sedaj tudi Slovenci Švabi, so morali v vojsko; Joža tudi.

Po hostah so sicer hodili rdeči, ki so bili proti Švabom, ampak če si šel k njim, je lahko nastradala cela hiša; in bilo jih je malo, brez orožja—tam človek ni živel dolgo.

Tako je Joža odšel v švabsko vojsko—in na rusko fronto. Več kot eno leto je potil kri tam nekje v Ukrajini. Smrti je bilo toliko, da sploh ni več pisal domov o tem. Pa tudi če bi, bi Švabi vse počrnili, brali so vsa pisma.

* *

Po skoraj dveh letih se je Joža vrnil na dopust. Doma ni bilo dobro. En brat je bil ustreljen, kar tako, kot talec. Dva brata sta bila skrivača, pri sorodnikih. Švabi so vlekli ljudi iz hiš, plačevali špiclje, vabili dekleta v nekakšna društva. Denar ni bil skoraj nič vreden, Švabi pa so kar prihajali in odnašali od kmetov, kar so hoteli.

»Če grem nazaj, me bodo Rusi fentali, tam ni življenja za nikogar. Pa še Švabi pometajo z nami, ker smo nekakšni untermenši. Crnil bom, mesec ali dva, tam je klanje. Potem je bolje, da grem v hosto, bom vsaj v bližini. Če bo smrt, pa naj bo, bom vsaj blizu doma.« Tako je Joža govoril domačim.

In to je tudi storil. Ker je bil izkušen vojak, so mu dali zaplenjeni nemški mitraljez, pa še pomočnika. Ta rdečim je manjkalo vojakov, tam, pod Lahi, jih je bilo več v hosti.

Bil je spoštovan vojak in boril se je dobro. Poslali so ga v nekakšen poseben bataljon, potem ko so Lahi šli k vragu. Kaj je tam počel, ni nikoli hotel povedati, pa če je bil še tako nažgan.

Švabi so čedalje bolj pobijali, jemali živino in blago, zapirali. Ljudje so začeli trmasto gledati v tla, in kmalu skoraj pol mladih ni bilo več v vasi.

»Izginil je, ne vem, kam, saj sem stokrat rekla. Vojna je, človeka ni več, ko se obrneš proč od njega, tako je,« so matere in očetje dopovedovali jeznim Švabom in pri tem gledali, ali je vse dovolj dobro skrito.

...

Pa je tudi Švabe vzel hudič. Čez noč so izginili, prišli so ta rdeči. Rusov ni bilo, čeprav je župnik to pridigal. Stvari so vzeli rdeči resno, hudo resno. Ni dolgo minilo, ko so gruntarji izgubili večino zemlje, nacionalizacija. In nova država je zemljo uradno dala, prodala ubogim.

Joža je tako prišel do zemlje. Dve, tri njive, travnik, nekaj gozda. Imel je nekakšno službo v tovarni, ampak je večinoma delal na svoji zemlji, dokler ni zgradil hiše. In se oženil z Ano, ter dobil dva otroka. Takrat, kot dete, sem ga prvič srečal, pa je bil tako čuden, da mu nisem šel blizu. Mami, ki me je pripeljala, tudi nekaj ni šlo, in kmalu sva šla naprej, do naslednjega sorodnika po očetu.

Leta so tekla, jaz sem napredoval v službi, Joža pa nazadoval; dajal ga je alkohol. Je rekel, da brez njega ne more zaspati. Dvakrat, trikrat, sem ga mimogrede obiskal. Vsakič smo sedeli v kuhinji, Ana je kuhala, imela je odlične krvavice, Joža pa pil vino, in tudi šnops, vedno iz najbolj navadnih kozarcev za dva deci.

Parkrat sem ga vprašal, kako je bilo v vojni.

»Tam jo vidiš, Matildo, vsak dan. Rusi tolčejo kot nori, Švabi pa čepijo

in nočejo nikamor. Na koncu smo pili vodo topljeno iz snega in jedli mrtve konje, še dobro, da vsaj to. Vsi pa so začeli krasti drugim. In vsak dan nov s šusom v glavi ali nogi; če je bila noga, so te odleteli k dohtarju. Ampak tudi avioni so šli v tla. Sem več stopal po mrtvih kot po zemlji, ko sem hodil po jarku. Pa brisal kri in možgane s čevljev. Ja, z Rusi ni hec, samo Švabi nočejo priznati, vejo pa.«

»Kaj pa pri partizanih?« To ga je vedno odrezalo. Ni hotel povedati niti borbene enote, v kateri je bil. Ujel sem samo nekaj šepetov v vasi, ki so govorili o mitraljezcu, ki se ga je še komandant bal. In o tem, da je molk najboljši. Jožeta so se nekam bali.

»Ti ni moreš vedeti, ne smeš. Je bilo, kar je bilo.« In je belo zastrmel v steno izza mene ter podoživljal nekaj; potem je vedno začel piti sto na uro in smo raje šli.

Pa je šel Joža v pokoj, zgodaj, ampak z vsem denarjem, ki bi mu pripadal. Nekdo iz mesta je telefoniral direktorju. Jaz sem se tudi začel bližati istemu, starost ne prizanaša.

Spet so vsi nekaj vpili, na televiziji so sedeli ure in ure, pa so se menjali; sedaj so bili novi ljudje. Juga je padla, razpadla. Slovenija je postala država.

In kot pri Švabih, so ta novi začeli delati red na predhodnikih, po rdečih zadevah. Med drugim tudi, kdo bo kaj dobil nazaj, cerkev seveda največ. Pa novi ali tisti blizu novih na vrhu. Sam sem preveril, in ugotovil, da je Joža na varnem, ta novi se v takšno lastnino niso vtikali.

...

Ampak seveda na vasi niso vsi študirali zakonodaje. Trdobučni so mislili, da bodo dobili vse, kar je oblast njihovim očetom in dedom pobrala; in so se ustrezno obnašali. Tona, sin pokojnega Stanka Vrtovca, ki je izgubil zemljo, na kateri je sedaj gospodaril Joža, je bil glavni pri tem. Po gostilnah je vpil, da bo pobral vse, kar so rdeči pokradli njegovemu očetu--boste že videli!

In se, precej pijan, kar vrnil v Jožetovo hišo. Vse to sem zvedel kasneje, na Jožinem pogrebu, od sina.

Kar razhlačal se je v kuhinjski sobi in ukazovalno zahteval vino. Joža, prav tako nadelan z vinom do vrha, ga je gledal s priprtimi očmi;

in nadaljeval s šnopsom. Vsi so vedeli da Joža ima brezupnega raka, da je pred koncem, da ne bo dolgo; in res ni bil, kmalu zatem je umrl.

»Tako je sedaj, to je vse zdaj moje, razen hiše, to vam bom plačal, saj ni dosti vredna. Ker se poznamo, se lahko zmenimo, kdaj greste, ni treba takoj, dam vsaj en mesec, ker sem dober sosed. Ampak z mojega morate iti.«

»To, to praviš, nas boš ti spravil ven.« je počasi momljal Joža. Vohal je prihod Matilde, cel svet mu je bil vseeno, nič ni dal za nič. »Pijem danes, da lahko umrem jutri.« je bil njegov večni odgovor.

»Če ne bo šlo lepo, bomo morali grdo. Joža, ti si star, otroka za nobeno rabo, jaz sam vas lahko ven vržem.« Tona je bil orjak, močan za dva. Gledal jih je kot graščak gosi, preden jih zakolje.

»Počaki, bova takoj uredila.« Joža je težko vstal in stopil proti hišni kleti. Tona je mislil, da gre po ta dobro vino, da ga malo omehča.

»Pojdi, pa najboljšega prinesi.«

»O, ja, to pa bom.« Je Joža mlel skoraj nerazumljivo in šel proti kleti, vhod je imela iz konca kuhinje. In izginil v njej. Tone je zadovoljno zvrčal kozarce in ga čakal, da se pogovorita o izgonu iz hiše in od zemlje.

Stopnice v klet so bile betonske. Slišali so počasne stopinje Jože. In zatem, ko se je vzpenjal nazaj, zvok. Zlovešč zvok.

Vzdih, korak, bam.

Joža se je vračal, nekaj je nosil, kar se je odbijalo od robov stopnic, in pošiljalo neznan zvok.

Korak, bam, stop. Nov korak, glasno sopenje, bam, bam.

Joža je nosil v kuhinjo nekaj, kar je s koncem padalo na stopnice, trdo, težko. Tihi zvok žvenketanja kovine vmes.

Tone je nehal govoriti. Poslušal je zvoke in pijan, kot je bil, jih najprej ni dobro dojel. Potem je prebledel. Sunkoma je vstal, prevrnil stol pri tem, kozarec mu je padel iz rok. Spomnil se je vaških zgodb o Jožetu. Odrinil je Ano in zdrvel, majajoč, iz kuhinje, še suknjič je pozabil.

»A je šel?« se je slišal Jožin glas.

»Ja, ja, Jože.«

»Dobro, ne bo ga več, če ne, pridem jaz k njemu.« In spet bam, bam, zvok, samo tokrat nazaj v klet.

* *

Tona se je šele pozno spomnil, da so po vojni ta rdeči pustili vsakemu, da je odnesel svoje orožje kar domov. Joža je prišel z mitraljezom, bombami in kdo ve še s čim. Vas je vedela, in, kot vedno samo šepetala, da to še ni vse.

Joža, par dni pred smrtjo, je bil človek, ki je videl preveč mrtvih ali morda celo pobil več ljudi, kot jih je imela cela vas. Ta Joža ni imel nobenih problemov s tem, da z mitraljezom razseka nekoga, ki ga goni iz njegove hiše. Brigal je njega zapor; saj še smrti ni bal, zakaj bi se policije; Matilda mu je bila pred vrati. In tudi Tone je to v svoji alkoholni meglici spoznal, tik preden bi bilo prepozno za njega.

Nikoli ga ni več bilo k Jožetu ali njegovim. Še suknjiča ni zahteval nazaj, da o zemlji in hiši ne govorimo.

Par tednom za tem je Joža šel. Obvestili so me in pripeljal sem se na njegov pogreb. Bil je kratek, ljudi je bilo malo.

Sem pa, ko sem zvedel vse, razumel zakaj domačini pravijo njegovi kmetiji – pr' Šus'.

~ *** ~

Matic Smerdu

Izlet v raj

»H ej, Bojan, tu nekaj naklepajo, prepričan sem,« je Jožef tiho dopovedoval po telefonu, skrit v mračnem kotu na koncu hodnika, sedeč na prevrnjenem vedru. Ob njem je počival njegov voziček s čistili. Jožef je bil namreč hišni čistilec.

»Ma ne seri ga,« ga je zavrnil Bojan.

»Pa če ti pravim.«

»Ampak po čem to sklepaš?«

»Po občutku.«

»Ne pretiravaj. Po občutku.«

»Ja seveda. Prejle je prišel šef mimo. 'Ali še ne greš domov?' me je vprašal na videz lahkotno. A zdelo se je, kot da ga bo razneslo od živčnosti. Kot da komaj čaka, da spokam. Samo še pol ure, pa bo konec šihta, sem mu rekel. Nasmehnil se je s takim narejenim nasmehom in jo odkuril. In pomisli, sploh ni šel v veliko sejno sobo, kjer bi moral biti malo kasneje nek velik sestanek. Ne, kar skozi vrata ven.«

»O madonca,« je pihnil Bojan, po poklicu nabavni referent. Nekaj hipov je molče razmišljal. »Bom kar prišibal. Ti se delaj, kot da ni nič. Se pravi, skušaj delati čim bolj počasi.«

»Saj šef je vendar že ...« je Bojan skušal ugovarjati, a prijatelj je že odložil telefon.

Dobre pol ure kasneje je bil Bojan že pri Jožefu. Po hodnikih okoli njiju se je širila skorajda srhljiva tišina. Nikjer nikogar. A v veliki sejni sobi bi se morali vendar pripravljati na zelo pomemben sestanek. To sta oba vedela. Predvsem Bojan, ki je imel veliko prijateljev na položajih, da so mu lahko kdaj pa kdaj prišepnili kako pomembno novico.

»Nekaj naklepajo,« je potihem bantil Bojan, »v kosteh čutim.«

»To sem že jaz rekel,« je zagodrnjal Jožef.

»Ja, imaš prav. Ampak kaj?« Bojan je s pogledom potoval po dolgem hodniku gor in dol. »Zdaj je prava priložnost. Dajva si ogledat.«

»Sem že vse pregledal.«

»Ma, dajva še enkrat.«

»No prav.« Z vzdihom je predal težek šop ključev.

Čisto tiho po prstih sta se tihotapila iz pisarne v pisarno. Vse je bilo prazno, nikjer nikogar, a vseeno ju je obhajal srhljiv občutek, da utegne vsak hip kdo planiti nadnju. A nikjer nič. Samo počeckan list v mali pisarni. Bojan si ga je pazljivo ogledal. Nesmiselne čačke. Nek visok ambasador je malce čečkal, ker je bil sestanek tako dolgočasen.

Previsok ambasador, je pisalo na spodnjem delu pisarniškega lista. Nad njim pa se je košatila mogočna karikatura.

»Poznaš tega tipa?« je Bojan dregnil Jožefa, ki je prav tedaj pregledoval najvišje police v knjižni omari.

»Tegale? Kaj ni to tisti cepec? Ne, ni cepec. Vsi se zadnje čase norčujejo iz njega, pa ne vem, zakaj. Veš, tisti, ki je menda z drugega konca galaksije. Tako pravijo. Pozabil sem ime.«

»Aja, tisti!« se je tedaj posvetilo Bojanu. »Ja, res je ambasador. Od tam nekje. Ampak kaj ima to z nami?«

»Nimam pojma.«

»No prav. Še sejna soba.«

»Ampak vanjo vendar ne smeva,« je zastokal Bojan.

»A da ne? Zakaj pa ne? Ali sem snažilec, ali nisem!?« se je razhudil Jožef.

»Ja, itak,« se je zahahljal Bojan. »Ampak hitro.«

Naglo sta smuknila na hodnik in naprej do dvokrilnih vrat sejne sobe. Bojan je s ključem pošaril po ključavnici in že sta vstopila. Notri pa ju je pričakalo razočaranje. Velika sejna miza je bila popolnoma prazna. Brezmadežno očiščena za pomemben sestanek. Tudi tabla na onem koncu je bila povsem prazna. Kaj pa sta sploh pričakovala? Zaskrbljeno sta se spogledala. V silni vse prežemajoči tišini sta nenadoma zaslišala zvok avtomobila, ki se približuje.

»O madonca!« je pritajeno vzkliknil Bojan. »Odkuriva jo.«

Oba hkrati sta se pogнала proti vratom in bi se gotovo zagozdila, ko ne bi bila vrata tako široka. Tekla sta po hodniku do razcepa ter zavila desno in takoj spet na levo, nato pa zasopla obstala pred še enimi zaklenjenimi vrati. Od zunaj je bilo slišati pogovor, nato pa loputanje vrat in korake po pesku.

»Madonca, sem grejo. Kaj zdaj?«

Jožef je za hip tuhtal, nato pa Bojanu izpulil ključke in brž odklenil vrata. Smuknila sta not in zaklenila za sabo. V zadnjem hipu, kajti prav tedaj so se odprla glavna vrata in delegacija je vstopila.

Fanta sta se znašla v stranski pisarni, ki že dolgo ni bila v rabi. V njej je kraljeval starinski kavč. Olajšano sta se sesedla nanj.

* *

Smuknimo malce na hodnik pogledat, kaj naklepa tale delegacija. Dva višja direktorja, pa dva odposlanca z onega konca Rimske ceste. To ni ravno za veliko sejno sobo napolnit, a ne bomo picajzlali. Oba direktorja se uslužno klanjata odposlancema, skorajda po natakarsko priliznjeno. »Vse je nared,« eden od njiju dopoveduje odposlancema.

»Vse? Res?«

»Absolutno.«

»Nikjer nikogar? Kak uslužbenec, ki mora v zadnjem hipu nadoknaditi kak zaostanek?«

»Ne, absolutno ne. Vse smo poslali domov. Nekaj dni izrednega dopusta, dodatno plačanega.«

Odposlanec se je z dvomom v očeh s pogledom sprehodil vzdolž hodnika. »No, prav. Če ti tako praviš. Nimamo dosti časa. Opravimo brž.«

»Prav.«

Vsi skupaj se odpravijo v sejno sobo.

»Je vse pravilno postavljeno in priklopljeno? Kabli, konvertorji, sistem za uravnoteženje?«

»Ja, vse,« je navdušeno kimal direktor 1. »Lahko se kar lotimo.«

»Res ni nikogar razen nas?« je odposlanec 1 še kar sumničav. »Raje bom preveril.«

Iz žepa potegne nekaj takega kot pametni telefon in se prične ukvarjati z njim. Nekaj časa traja, a nazadnje le prizna: »Nič ne najdem.«

»Čas nas priganja,« ga opomni odposlanec 2.

»Ja, ja, gremo.« Zastrmi se v ekran in z lahnimi dotiki prsta izda nekaj ukazov.

* *

Snažilec Jožef in nabavni referent Bojan napeto prislušujeta v tišino.

Od trenutka, ko so se za ekipo zaloputnila vrata sejne sobe, ni slišati nič. Zaskrbljeno se spogledata. Kaj pa zdaj?

»Kaj pa je bilo to?« se tedaj zdrzne Jožef. »Kot da se cela hiša premika.«

»Ma ne seri,« se posmehne Bojan, a tudi on občuti isto. Kot da se vzdiguje nekam gor, če je to za tako stavbo sploh mogoče.

Nič si nista domišljala. Cela stavba se je dvigala navzgor v molčečo neizmernost. Počutje obeh fantov je spet ujelo prejšnje ravnesje. Zdaj sta fanta osuplo strmela v okno – črn pravokotnik.

»A tako hitro se je stemnilo?« je trapasto zijal Jožef. Čuden val se je obrnil in zajel ju je močan občutek spuščanja.

* *

V sejni sobi so vsi sedeli skupaj sredi dolge mize. Vodja – odposlanec 1 je strmel v ekran svojega pametnega telefona in z njim upravljal postopek. Stavba se je spuščala vedno počasneje, nato pa je mehko sedla sredi gaja divje cvetočih grmov.

»Prispeli smo,« si je oddahnil vodja odprave.

Vseeno so vsi skupaj še nekaj časa sedeli v svečani tišini, da bi čim bolj začutili svečanost trenutka. Kajti tak se najbrž ne bo ponovil za časa njihovih življenj. To je bila krona vsega njihovega truda, da bi vzpostavili stik s sorodno civilizacijo ljudi na Zemlji, nato vzpostavitev portalnega tunela in naposled stojita dva predstavnika zemljanov tule na pragu njihovega sveta. No, zdajle še ne, bosta pa kmalu.

* *

Tako sta imela junaka v skriti sobici dovolj časa, da si nabereta malce korajže. Sedela sta tiho in poslušala tako napeto, da so jima uhlji skoraj začeli rasti v dolžino od same napetosti. A slišati nista mogla nič. Napetost trenutka je počasi popustila. Občutek padanja se je neopazno prelil v mirovanje.

»No, zdaj smo, kjer smo,« je skomignil Jožef.

»Itak,« je pokimal Bojan in se ozrl k oknu. Od divje mavrice cvetočih dreves zunaj mu je zaprlo sapo. »O madonca, kje pa smo?« je divje zmajeval z glavo, kot da bo tako spravil v red vse zmedene vtise.

»Zdi se kot raj,« je zmajeval Jožef. »Greva gledat ven? Ma najboljše bo, da se skrivaj izmuzneva pred tistimi čuknjenimi odposlanci.«

»Ja, greva,« je Bojan kar planil pokonci. Stekla sta do vrat, Jožef jih je odklenil, nato pa po prstih po hodniku do vhodnih vrat. Odposlanec ni bilo nikjer videti. Stopila sta skozi vrata na sočno zeleno trato. Zdaj sta šele strmela.

»Joj, prav imaš. Tole je res raj na Zemlji,« je vzdihoval Bojan.

»Ja, ampak ne na Zemlji, hehe.«

»Pardon.«

Tako sta bila zaverovana v prizor pred seboj, da sta čisto pozabila paziti, kaj se dogaja za njima.

Odposlanec 2 je zadovoljno razlagal: »Končno nam je uspelo. Hura, lahko bom zapisal v poročilo, kako prebrisano sem se znebil vseh slepih potnikov, haha.«

»To bo resničen praznik človeštva,« mu je resnobno kimal direktor 2. »Praznik Dveh civilizacij seveda. Praznik, ki ga bomo slavili ...« Njegov glas je nenadoma utihnil, ko je z nosom skoraj treščil v Jožefa. Sunkovito je obstal. »Kaj pa vidva tukaj!?« je vzrožil in se od besa kar privzdignil. »Kako hudiča sta prišla sem?! Saj smo vse natanko preiskali.«

Jožef in Bojan sta samo molče strmela.

»Kaj je zdaj to? Vama je muca snedla jezik?« je rohnal Direktor 2.

»Torej, ahm, ahm, kje pa smo?« je nazadnje z obrazom prikupnega bebkčka vprašal čistilec Jožef.

»A?«

Zdaj so vsi samo kar se da trapasto strmeli drug v drugega.

»A res ne vesta?« je poskusil odposlanec 1.

»No, nekaj sva ugibala s tiste karikature, ki jo je nekdo pozabil v mali pisarni.«

»A tisto karikatur,« je direktor 1 začel naenkrat tako močno zardevati, kot da vadi za službo semaforja. »Ah, ja, tisto. Torej zdaj smo na tem svetu na drugi strani Rimske ceste.«

»Tako krasen je ta svet. Lahko še malo ostaneva?« je moledoval Bojan.

»Kaj pa še! Niti slučajno,« je zdaj rohnal odposlanec 2. »Takoj vaju spokamo not in ekspresno domov.«

»Prosiva, ne še. Saj bova pridna.«

»Niti slučajno! Marš not.« In ju je začel riniti k vratom.

Tedaj se je vmešal odposlanec 2. »Ne bo šlo, stari. Ni več energije. Vso smo pokurili.«

»Kako to?« je osupnil odposlanec 2.

»Tako pač je, stari. Saj smo imeli ogromno zalogo. A bilo je vendar komaj dovolj in še z obvezno varnostno rezervo seveda. A zdaj je ni več. Morali bomo čakati, da se baterije spet napolnijo. To bo trajalo ...« Nekaj hipov je preračunaval v glavi, »da, natanko mesec dni. Do tedaj bosta gospoda naša gosta, pa če to hočeta ali ne. Če mi to hočemo ali ne,« je trdo pribil.

»Ja, ta naš svet je za vas zemljane kot raj. Toliko bolj duhovno napredni smo najbrž,« je pridigal odposlanec 1. »Zato pa mi gre toliko bolj na živce, da se takole izmuzneta dva taka neugnana fičfiriča, ki jima hodi po glavi samo senzacija, pa kako bi novico prodala najboljšemu ponudniku.«

»Oh, ne, ne bova, ne bova. Pridna bova,« je z nekaj solzami v očeh prisegal Jožef. »Sicer pa nama lahko tudi izbrišete spomin, ane?«

»Ja, kaj bi pa s tem dosegli?« je vzklikal odposlanec 2. »Preveč znanstveno fantastičnih zgodb sta prebrala. Vesta, tole z brisanjem spomina ne gre tako lahko v resničen življenje. V človeškem spominu so vsi dogodki in prizori tako prepleteni in zavozlani med seboj kot najbolj zavozlan klobčič volne. Če bi hoteli izbrisati samo en točno določen delček, bi bila prava katastrofa, brez izjeme.«

»No ja, saj nimamo izbire,« ga je dopolnil odposlanec 1. »Lahko raziskujeta kolikor hočeta. Lahko gresta, kamor hočeta. Ta mesec. A glejta, da bosta ob koncu meseca tu, ker vaju ne mislimo loviti po vsem planetu.«

»Res lahko?« je zavriskal Jožef, »Grega!« In je poskočil stran.

»Počakajta, samo še malenkost.«

Počasi sta se obrnila k njemu.

»Cesta, tu ne poznamo denarja. Če bosta poskušala plačati s tisto svojo valuto, ki ji na Zemlji rečete evro, vaju bodo ljudje samo trapasto gledali. Ne bodo razumeli, kakšno igrico se gresta, ali pa se jim bo v najboljšem primeru zdela smešna.«

»Super!« je vriskal Jožef, »Lahko zdaj greva?«

»Ja, kar pojdiva, da se vaju znebimo. Imamo tudi kaj pametnejšega za početi kot pa voditi dva otroka na sprehod.«

»Torej, kam bova zavila, stari?« je Jožef pobaral Bojana, ko sta bila že malo stran od delegacije.

»Hja, zdaj ko imava toliko možnosti, ko lahko greva kamor hočeva, se kar ne morem odločiti,« je modroval Bojan.

»Jejhata, jejhata. Ampak takole na splošno. Naj zavijeva na levo, ali na desno, ali jo usekava kar naravnost, ker je pač najbolj simpl?«

»Ja, kar naravnost,« je bil navdušen Jožef. »Če bova slučajno prišla do kakega morja, lahko še vedno zavijeva na levo.«

»Ali desno,« ga je dopolnil Bojan. »Pojdiva.«

Pa sta šla. Naravnost po široki z belim peskom posuti promenadi. Na obeh straneh pa toliko divje cvetočih grmov, da sta samo zijala.

»Madonca, toliko rož, da človek dobi seneni nahod,« je strmel Jožef.

»Ja, človek je v rožcrah, tudi če nič ne popije, ane.«

»Itak.«

Hodila sta naprej in strmela levo in desno tako zavzeto, da bi si skoraj izpahnila vrat, tako divje sta obračala glavi sem ter tja. Ker pa navsezadnje nista prišla sem, da bi občudovala cvetje, ju je navdušenje počasi minilo.

»Kaj ko bi poskusila najti kaj manj cvetličnega,« je predlagal Jožef.

»Ja, ampak kaj?« se je zamislil Bojan.

»Ma, karkoli.«

Šla sta naprej. A z obeh strani ju je vabilo toliko potk, da se kar nista mogla odločiti. Vseeno sta šla še naprej naravnost, ker je bilo najbolj simpl.

»Veš, kaj se mi zdi?« je čez čas pričel Jožef. »Da tole sploh ni mesto, ampak velikanski park.«

»Hudiča, prav imaš!« se je Bojan lopnil po čelu. »Ampak midva nočeva obiti v parku, pa če je še tako srčkan. Hočeva videti mestno življenje, da vidiiva, če je kaj drugačno kot na Zemlji.«

»Ja, itak,« se je navdušeno strinjal Jožef.

»Kako pa bova prišla ven iz tega gromozanskega parka?«

Jožef je obstal in se zastrmel nekam v cvetlično daljavo. »Veš, da nimam pojma,« je naposled priznal. »Pojdiva kar naprej.«

»Saj to počneva že najmanj eno uro!« se je razjezil Bojan. »Vidiš kje kak konec temu morju rož?«

»Ne.«

»No? Torej?«

»Ma, ne vem. Pojdiva še malo naprej. Če še ne bo konec, lahko koga vprašava.«

»Ja, itak,« je zagrenjeno ugovarjal Bojan. »Do zdaj nisva sploh še nikogar srečala.«

Kaj jima je preostalo? Šla sta pač naprej. Ker pa ima tudi največji mestni park na svetu nekje nek konec, sta nazadnje le prišla nekam. Prišla sta do majhne lične hišice na kolesih. Vsa je bila poslikana z velikimi košatimi cvetovi rožnate, rdeče in lila barve.

»Madona, še več rož,« je zastokal Jožef. »Ali nimajo dovolj pravih rož, da jih morajo še slikati?«

»Drugi kraji, drugi običaji,« se je hahljal Bojan.

»Ja, prav, ampak za pot lahko vseeno vprašava.«

Stopila sta do rdečeličnega prodajalca v hišici in obstala. Tako mamljivo je dišalo iz nje, da bi skoraj pozabila, kaj sta ga hotela vprašati.

»Tole pa niso hamburgerji,« je Jožef šepnil Bojanu.

»Ja, itak.«

»Nimam pojma, kaj bi lahko bilo, a tako božansko diši, da sem postal kar lačen.«

»Ja, itak,« je ponovil Bojan. V glavi se mu je zataknilo od vseh teh nebeških vonjav.

»Kaj misliš, da je? Meso najbrž ni. Zelenjava? Ma zelenjavni sendviči gotovo ne bi tako krasno dišali,« je pleteničil Jožef.

»Ja, itak,« je skomignil Bojan.

»Madonca, a ne znaš reči nič drugega?!« se je razjezil Jožef.

»Ma, itak ... Hočem reči ... Ma, nimam pojma, kaj hočem reči.«

»Lahko pa kupiva in poskusiva, kajne?«

»Ja, itak. Hočem reči, ne moreva kupiti, ker je tu vse zastonj, kot sta rekla odposlanca.«

»Ja, itak.«

»Zdaj pa že ti ponavljaš kot papiga,« se je razjezil Bojan.

»No, vidiš, kako je to zoprno.«

»No, dajva, poglejva, kaj tale prodaja. Bova že kaj izbrala.«

»Prav.«

Zastrmela sta se v veliko vitrino. V njej so bili hecni pokončni zvitki iz testa, kot sladoledni korneti, le da to očitno ni bil sladoled. Prej nekaj zelenjavno mesnega. A vonja po mesu nista mogla zaznati, naj sta še tako vohala. Potem so bile tu še stvarce bolj znane oblike. Skoraj kot sendviči.

Gledala sta in gledala in se kar nista mogla odločiti. »Kaj bi priporočili dvema lačnima popotnikoma, ki sta prepotovala že dolgo pot?« je naposled vprašal Jožef.

»Ja, dolga pot je za nama,« je vneto prikimaval Bojan.

Prodajalec ju je gledal kot deveto čudo. A ker je bil izkušen v svojem poslu, je naposled le vprašal: »A tako? Koliko sta pa pravzaprav lačna?«

»Ah, to je tako težko definirati,« se je sprenevedal Bojan. »Reciva, da ravno prav, se pravi zelo, se pravi, kaj pa vem, najbrž.«

»Aha,« je kimal prodajalec. »Poznata tole?« jima je pokazal stvarco v obliki korneta svetlo oker barve, vrh njega pa kupček strupeno zelene barve.

Jožefu je postalo slabo že ob pogledu na barvo. Kako, da sam ni opazil te grozne barve? Pa saj je vse pregledal. »Bi lahko kaj manj zelenega?« je naposled vprašal.

Prodajalec se je muzal tako navihano, da se jima je koj posvetilo. Seveda, tujca sta, takoj ju je pogruntal. Ker sta za povrh še tako očitno nevedna, prav naivna, se je pač malo pošalil.

»No, prav, poskusimo tistole reč,« je Bojan pokazal nekaj, kar se je zdelo dokaj podobno zemeljskemu sendviču.

Prodajalec je prijel sendvič s posebno kovinsko prijemalko in ga vtaknil v trikotno oblikovan papirnat škrnicelj. Še enega in oba je izročil fantoma ob stojnici. »Izvolita. Dober tek.«

»Koliko ...« je pričel Jožef, a ga je Bojan dregnil v rebra.

Jožef ga je zabodeno pogledal.

»Butec, si pozabil, da je tu vse zastonj?«

»Aja, seveda.«

Nato se je obrnil k prodajalcu. Ta ju je že pričel sumničavo ogledovati. »A vas lahko nekaj vprašava? Torej malce sva se izgubila v temle parku in ne najdeva poti ven. Morava pa priti pravočasno na sestanek.« Malo se mu je zataknilo. »Saj je tako, kajne?« je vprašal Bojana. »Saj je tako?« ga je dregnil, ker je Bojan samo buljil vanj.

»Ja, ja, seveda, malo sva zašla.«

Prodajalec ju je sumničavo ogledoval. »Tujca, kajne,« je naposled dejal. »Tu pa res ne srečamo prav dosti tujcev. Povejta mi, kako sta zašla v naš

svet. Saj sta z drugega konca galaksije, kajne.«

»Ja, kako si pa to uganil?« je ostrmel Bojan.

»Ha, ha, ha, kako sta smešna,« se je smejal prodajalec. „«o je vendar očitno. Sploh sta pa že pri izhodu.«

»Aja,« je precej trapasto izdaval Jožef. »No, pa hvala za ... Kaj že? Aja, za čudovito malico.«

»Ja, itak,« se je smejal prodajalec.

»No, vidiš, od tebe se je nalezel,« se je po tihem jezil Jožef.

»Česa pa?«

»Tega tvojega 'ja, itak'.«

»Ja, itak.«

»No, vidiš.«

»Ah, raje jo odkuriva, preden česa ne posumi.«

»On je itak že zdavnaj posumil, cepec. Vseeno jo odkuriva.«

Šla sta naprej. Široka peščena promenada se je še kar nadaljevala, kljub zagotovitvi prodajalca, da sta že pri vhodu. Bile pa so klopce ob straneh in na eno sta sedla.

Hrana, ki sta jo držala v rokah, je tako zapeljivo dišala, da sta se precej zagrizla vsak v svoj snedvič. Okus je bil še bolj božanski kot vonj. Še celo zdaj nista mogla pogruntati, iz česa je narejen. Mesa prav gotovo ni noter. Samo zelenjava. Ampak kako je lahko sama zelenjava tako okusna? Ah, koga briga. Važno je, da je okusno.

Počasi sta jedla. Ko je zmanjkalo, pa sta paprinati škrnicelj zmečkala v kepo. Bojan jo je že hotel zalučati kar na trato, ko ga je nekaj zadržalo. Nekak črv dvoma. Kaj če na tem svetu pazijo, kaj kam vržejo? K sreči je v tistem hipu uzrl koš za smeti. Stekel je k njemu, Jožef pa za njim. Papirni kepi sta vrgla not in se ozrla po poti pred njima. In glej čudo, sedaj sta vendarle videla, da sta res pri vhodu parka. Pokrajina okrog njiju se je tu neopazno prelila iz neskončnega morja rož v nekaj bolj urbanega. Nekaj enonadstropnih lesenih stavb je stalo ob poti. Šla sta naprej. Mimo dveh, treh hiš na levi in desni in prišla sta do obale jezera. Tu se je pot končala. Obstala sta na obalni promenadi na bregu in se zastrmela v širno vodovje. Iz daljave je priplula barka in se počasi prislonila ob lesen pomol. Z nje se je usula množica potnikov. Ko je bila barka prazna, sta se fanta spogledala.

Gre ta barka spet čez jezero? A ni jima bilo treba vprašati. Že so pričeli kapljati potniki od vsepovsod in stopati na krov. Pa sta se jim pridružila. Sedla sta na dolgo klop ob boku, da bosta imela boljši pregled.

Barka se je polnila počasi, a njima se itak nikamor ni mudilo. Sedela sta ter uživala v vetrcu in razgledu čez široko vodno planjavo. Barka se je naposled napolnila in počasi je odrinila od pomola naravnost naprej čez jezero. Jezero se je izkazalo za dosti večje, kot bi si človek mislil. Barka je plula kar naprej in obala je počasi izginila v daljavi. Tedaj sta se zavedela, da se sonce že počasi spušča proti vodni gladini nekje na koncu obzorja.

Madonca, znočilo se bo, a nobene obale nikjer na vidiku. A zdelo se je, da se drugi potniki ne vznemirjajo zaradi tega. Živahno so klepetali ali pa zamišljeno strmeli v vodo. Čez čas sta opazila, da klepetajo le redki, pa še ti pridušeno. Večina jih je bila zatopljena v skoraj gladko vodno gladino vsepovsod okoli barke. A ta le ni bila povsem gladka. Majceni valčki so kodrali vodno gladino. V vse smeri usmerjeni drobni valčki so na vodni gladini tkali čudno zavozlan vzorec, kot drobno čipko. Potniki so s spokojnimi nasmeški strmeli v ta vzorec. Zdelo se je, kot da so v duhu nekje silno daleč.

Barka je plula naprej. Sonce se je počasi bližalo vodni gladini. Čim nižje je bilo, pod bolj strmim kotom so padali njegovi žarki in tem bolj je bil viden čaroben vzorec valčkov na gladini. Tako tih, nežen, spokojen se je zdel, tako privlačen, da sta se nazadnje celo naša dva šaljivca s planeta Zemlja tiho zastrmela vanj. Pričelo ju je odnašati nekam stran, v začarane pokrajine duha. A tedaj se je iz na videz neskončne vodne širjave v daljavi prikazala obala. Leseni pomol se je počasi večal in nazadnje je barka upočasnila, napravila polovičen zavoj in se mehko pritisnila ob breg. Potniki so počasi izstopali.

Bojan je dregnil Jožefa, kajti ta je prav zares zaspal, očaran od hipnotičnega tkanja vzorcev na vodni gladini.

Jožef se je zdrznil. »Sva že doma?« je vprašal in krepko zazehal.

»Ne še. Še nekaj milijončkov svetlobnih leti rabiva.«

»Aja? Zakaj si me potem zbudil?« Tedaj se je zdrznil in se povsem zdramil. »Aja,« je ponovil precej trapasto. »Kaj bova pa zdaj?«

»Raziskovala naprej, ane.«

»Aja.«

Naglo sta se izkrcala. Bila sta zadnja, vrsta potnikov za v nasprotno smer pa je že čakala pred barko.

»No, tako,« je Bojan pokimal Jožefu, ko sta stala na obali. Pred njima je bila velika lesena stavba. Zdela se je kot gostišče s prenočišči. A večina ljudi z barke je šla mimo. Široka pot je vodila naravnost proti skalnatemu pobočju. Tam se je pot razcepila na več ožjih, vse pa so se v bolj ali manj drznih zavojih vzpenjale na skalno gmoto.

Njima zdajle ni bilo do hribolazenja, še posebej takole tik pred nočjo. Raje sta se ozrla po brunarici pred njima.

»Saj to rabiva, ane. Prenočišče,« je kimal Bojan.

Iz zgoščujočega mraka sta stopila v veliko razsvetljeno recepcijo.

»Prenočišče bi rada,« je povedal receptorju jekleno sivih las za pultom.

»Lepo,« je ta prikimal. »Za kako dolgo pa?«

Tu se jima je zataknilo. Pojma nista imela, kaj naj rečeta. Jožefu je prišlo na misel, da je nekdo omenil mesec dni. Mesec dni za kaj? Da se napolnijo baterije, ali nekaj takega. »Za en mesec?« je poskusil.

»Tako dolgo?« je osupnil receptor. »Vaju ne bo doma nihče pogrešal?«

Opsala, vedno bolj se zapletava, je pomislil Jožef. Mrzlično je tuhtal. Nekaj mora vsekakor reči. »Za en teden?« je nazadnje poskusil. »Saj lahko potem še podaljšava, kajne? Če se bo tako razpletlo?«

»Ja, seveda,« se je receptor smehljaj tako široko, kot je bilo širno jezero, čez katero sta priplula. »Prostora je dovolj.«

»Ja, točno tako,« se je Jožef oddahnil.

»Torej za en teden.« Sklonil se je malce v levo, odprl predal in iz njega potegnil dve plastični kartici. »Soba številka 217,« je rekel. »Izvolita. Prijetno bivanje vama želim.«

Jožef je vzel obe kartici.

»Tujca sta, kajne,« se je tedaj nasmehnil receptor. »Ja, seveda. Saj je očitno. Torej, če morda ne vesta. Kartice ne rabita za odklenit vrata vajine sobe. Soba bo že sama vedela, da je vajina. Bo šlo?« se je nasmehnil tako prikupno stričevsko, kot da ima opravka z majhnima otrokoma.

»Ja, šlo bo, če bova le našla pravo nadstropje,« se je Jožef smehljaj tako trapasto, kot da je vso svojo pamet pravkar podaril v dobrodelni namen.

»Nič lažjega,« ju je tolažil receptor. »Prva številka vama pove. Vidita, prva je številka dve. Drugo nadstropje torej. Bo šlo?«

»Ja, vsekakor. Kje so že stopnice?«

»Tamle,« jima je receptor z roko pokazal vzdolž pulta in še malo naprej.

Res sta tam zagledala široko ustje stopnišča. Brž sta odhitela tja, da ne bi izpadla še bolj trapasta, kot sta že bila.

Tik pred vrati se je Jožef odločil, da preizkusi ta trik, če res deluje. Plastično kartico je kar pustil v žepu, kamor jo je pospravil. Stopil je k vratom in iztegnil roko proti kljuki. A ni se je še dotaknil, ko so se vrata – klik – kar sama odprla.

»O, pa res,« je zazijal.

Brž sta smuknila not, da si ne premislijo in vrata so se za njima mehko zaprla.

Znašla sta se v veliki udobno opremljeni sobi. Vse se je zdelo imenitno in pa nič poceni. Odeja na postelji na primer. Krznena odeja. Bojan jo je narahlo pobožal. Pod prsti se je čutila kot najmehkejše ovčje krzno. A občutek jima je pravil, da tole krzno ni prišlo z nobene živali. Prej nekaj sintetičnega, a tako večje narejeno, da se je zdelo kot ovčje krzno.

»No prav. Zdaj sva tukaj. Kaj pa zdaj?« je vprašal Bojan.

»Uživala bova kot doslej, kaj pa drugega,« je zamahnil Jožef.

Bojan je tedaj krepko zazehal. »Kako sem zaspan,« je vzdihnil. »Kar spat grem.«

»Ja, prav, jaz tudi,« je zazehal še Jožef. Tedaj se je zdrznil in obstal. »Pa saj nimava pižame!«

»Presneto, pa res!« je vzkliknil Bojan. »Kaj bova pa zdaj?« V obupu je segel po odeji pri povštru in privzdignil vogal. Izpod njega se je pokazala lično zvita pižama globoko lila barve. »Madonca!« je zazijal. »Kaj takega se mi na Zemlji še ni zgodilo.«

»Ah, nima veze,« je Jožef zehal kot lev. »Jaz si jo bom kar oblekel, če je le še ena. Sicer se bom kar zvrnil tule in zaspal.« Obrnil se je proti sosednji postelji in privzdignil mehak krznen kovter. Prav res je bila tu še ena, le da je bila ta navihano rumene barve. »Moja barva,« se je začudil. Naglo sta se oba junaka slekla in smuknila v pižami, nato pa še vsak v svojo posteljo. Njuna oblačila so ostala razmetana po tleh ob postelji.

Kmalu se je po sobi razlegalo le še enakomerno mehko dihanje. Junaka sta trdno spala. Svetilke v sobi so kar same od sebe počasi ugasnile.

Zbudila sta se naslednjega jutra, vsa čila in poskočna. Skozi okenske zavesje je kukalo poskočno jutranje sonce.

Jožef je s pogledom iskal obleke, ki sta jih včeraj tako brezbrizno odmetala. A oblek nikjer. Kam neki so izginile, se je spraševal. Nato pa jih je le zagledal. Skrbno zložen kupček na stolu ob postelji. Pa tako krasno so dišale, kot bi jih kdo ponoči opral.

Brž sta se oblekla in odskakljala dol na zajtrk.

Jedilnico sta presenetljivo hitro našla. Pa saj je bila čisto taka kot jedilnice v vseh hotelih.

Zajtrk je bil samopostrežen, a tako dober, da sta si šla naložit še enkrat in še enkrat. A nazadnje je bil kupček zvrhan in ničesar več ni bilo mogoče spraviti nanj. Po zajtrku sta se odpravila kar nazaj k pomolu. »Tale teden je pa hitro minil,« se je hahljal receptor.

»Ah, no, ja,« je zardeval Jožef. »Saj se lahko še vrneva.«

»Seveda se lahko,« se je smejal receptor.

Dolgo pot čez jezero sta si spet krajšala z zamišljenim strmenjem v čarobne vzorce, ki jih je na vodni gladini tkal čarobni vetrc. Nenavadno hitro sta bila nazaj in že sta stala na začetku široke s peskom posute promenade skozi velikanski park.

»Kaj bova pa zdaj?« je stokal Jožef. Prav nič mu ni bilo do tega, da bi spet romala skozi na videz neskončen park. »Raje bi prišel v mesto. Me prav zanima, če tu sploh imajo mesta,« je vprašujoče pogledal Bojana.

»Menda že,« je nekako z dvomom v glasu dejal Bojan.

»Kje pa ga skrivajo?«

Bojan je s pogledom potoval čez obzorje. »Morda kje tam?« je z roko neodločno zamahnil čez pol obzorja.

»Saj lahko koga vprašava,« je poskusil Jožef.

»Doslej se nekako ni obneslo, ampak lahko poskusiva še enkrat,« je menil Bojan.

»Ja, ampak koga?«

Bojan se je ozrl naokoli. Pred vhodom v najbližjo hišo je stalo dekle. »Poskusiva pri njej,« je predlagal in že pohitel tja. Med potjo pa je mrzlično

tuhtal, kaj naj ji reče.

»Oprostite, madam, mudi se nama na sestanek Celjskega literarnega društva. Kar pozna sva že.«

»Za tega pa še nisem slišala,« se je začudilo dekle. »Poskusita morda v centru? Kar s teleportom, pa bosta tam, kot bi mignil.«

»Ja, točno to,« je bil navdušen Jožef.

»Torej kar skozi vrata in izberita pravega.«

Smuknila sta skozi širok vhod in obstala pred vrsto portalov, na videz vodečih nikamor. A Jožefu se je mudilo. Na slepo je izbral tistega bolj na sredini in vanj potegil še Bojana.

Naslednji hip sta stala na trati sredi gruče častitljivih kamnitih zgradb. »No, tako, zdaj sva tukaj. Kje pa je to?«

»Ah, koga briga. Saj raziskujeva, kajne?«

Počasi sta se sprehodila po široki peščeni promenadi. Prišla sta do dveh klopi obrnjenih druga proti drugi. Na eni so sedeli trije fantje in še eno dekle. Zdeli so se kot študenti.

»Živijo,« jih je pozdravil Jožef. »Lahko malo prisedeva?«

»Ja, seveda. Prostora je dovolj.«

Sedla sta na klop nasproti. Počasi so se zapletli v pogovor.

»Vidva pa nista od tukaj,« ju je ogovorilo dekle z dvema ognjevito črni-ma čopoma dolgima kake tri decimetre.

»A je to tako očitno?« se je čudil Jožef.

»Ja, prav zares,« se je smejalo dekle. »Od kod pa sta?«

Jožef je v zadregi tuhtal.

»Bi rekla, da od zelo daleč,« je ugibalo dekle.

To je Jožefu dalo idejo. »«a, prav res sva od daleč. Tako daleč, da ...«

»Kar ne veva, kako bi povedala,« ga je dopolnil Bojan.

»Od tako daleč?« se je čudilo dekle.

»Ja in še dlje. Na primer da sva ... Da sva ... Z drugega konca galaksije?« je poskusil.

»A se hecaš?« se je smejalo dekle.

»Ja, itak,« se je smejal še Bojan.

Zdaj so se smejali kar vsi. »Obiskovalca z onega konca galaksije,« je hudomušno pripomnil fant sredi klopi.

Nato sta fanta z Zemlje utihnila in zgolj poslušala pogovor drugih. Pogovor je zašel na področje bližajočih se izpitov. Ja, res sta prišla v študentski kampus, če temu tukaj seveda sploh tako rečejo. »Ah, ta filozofija,« je stokal fant s kot ježek kratkimi lasmi skoraj bele barve. »Pa naj prfoksi sami filajo zofe. Meni se ne da.«

Sledil je huronski smeh.

»Ah, ja, filozofija je res brez veze,« je vzdihnil fant v rjavi majčki in prav takih kratkih hlačah.

»Itak,« je vzdihnil fant ob njem. »Še žgečkanje je veliko boljše.«

»Pa saj imamo predmet imenovan umetnost žgečkanja,« se je hahljal tisti na ježka ostriženi »,a nisem opazil, da bi kaj posebej užival v njem.«

»Ja, itak, ampak če bi lahko tebe žgečkal,« se je obrnil k dvojni čopki.

»Ha, ha, ha, bom prej jaz tebe žgečkala, pa bomo videli, če boš kaj užival.«

Fant ježek je zardel in obmolknil.

»Taki ste fantje,« se je hihitalo dekle »,druge bi žgečkali, a sami bi se izmuznili.«

Na prišleka od daleč so kar pozabili. Tedaj je nekdo vzkliknil: »Joj, predavanje bomo zamudili!«

»Kaj pa je?« je vprašal 'ježek'.

»Fizika.«

»O šit.«

Jadrno so vstali in stekli kar čez travo na ono stran. Jožef in Bojan sta naenkrat ostala sama na klopici sredi širne tuje dežele. Kaj pa zdaj? Spogledala sta se. »Greva naprej?« je vprašal Jožef.

»Itak.«

Šla sta kar naprej, ker itak nista vedela, kaj naj sicer. Pot je valovila prav počasi kot zelo zaspano morje in ju počasi vodilo ven iz študentskega kampusa. Na obeh straneh jo je spremljal špalir velikih košatih grmov polnih cvetov globoko lila barve. Pot je šla naprej in naprej, kot da je ne bo nikoli konec. A njima se itak ni nikamor mudilo, pa sta šla, kamor je pač hotela pot. Prišla sta do šopka nizkih hiš, ki se je kot jata kokoši nabrala okoli okroglega trga. Že malo pred trgovom pa sta na obeh straneh uzrla vrsto trgovin. Delikatesa je bila vmes. Prepoznala sta jo po značilnih hlebcih sira.

Odrezana ploskev je bila polna lukenj. Lokal na drugi strani poti pa je bil bolj čuden. Takole na prvi pogled bi rekla, da je urar. A ko sta bolje pogledala, sta samo strmela. Stopila sta noter. Njun prihod je naznanil divji ščebet, a tako pristen, da sta šele čez nekaj hipov spoznala, da je to v resnici signalni zvok, da je stranka stopila v lokal. Prihital je majhen star možiček s temnorjavim predpasnikom. »Pozdravljeni. Kako vama lahko pomagam?« ju je prijazno pozdravil.

»Ah ne, samo mimo greva, pa naju je zanimalo, kaj tu izdelujete.«

»Nič ne izdelujem, draga moja obiskovalca iz daljine,« se je nekako komsmato nasmehnil možiček.

»Kako pa si uganil, da sva od daleč?« se je začudil Jožef.

»Saj to je vendar očitno,« se je zahihital možiček.

»Aja,« je poklapano izustil Jožef.

»No, prav, naj vama predstavim svojo umetnost,« se je malce zašopiril možiček. »Torej jaz popravljam častitljive stare mehanizme iz starih časov. Takih dandanes ne izdelujejo več. Vesta, vse take reči danes izdelujejo na dosti bolj sofisticirane načine, ki jim rečejo elektronski. Pogleja na primer tole.« Pokazal jima je pravo pravcato mehansko budilko v vitrini zraven. A ko sta bolje pogledala, sta ostrmela. To pač ni bila navadna budilka. Na številčnici je imela še simbole sonca, lune in planetov kot v horoskopu.

»Vsi ti simboli se menjavajo, kot na koledarju, a vse skupaj je povsem mehansko. Strmita, kaj? Ja, take stvarce so pri nas izdelovali še – recimo pred kakimi petsto leti? Ja, tako bo. No zdaj jih jaz obnavljam. Rado se zgodi, da kdo najde na svojem podstrešju takole stvarco staro – ne bosta verjela – celih petsto let. Seveda je po navadi v sila klavrnem stanju. A za to sem tu jaz, da stvarco obnovim in jo spet vrnem v odlično formo. Saj ne, da bi jo kdo resnično potreboval. Povsem elektronske digitalne verzije so pač veliko boljše. A takle spominček iz prastarih časov je tudi nekaj vreden, kajne?«

»Torej si vendarle neke vrste urar?«

»Oprostite?« je v zadregi skomignil mojster.

»Ah, nič, nič, samo beseda z onega konca galaksije.«

»A tako od daleč sta.«

»No ja ...« Fanta sta pridno vadila zardevanje.

»No, prav, greva še malo naokrog?« je predlagal Jožef.

»Prav. Še kaj se oglasita, če vaju bo kaj zanimalo,« ju je povabil možiček.

Naglo sta smuknila ven na cesto. Že sta bila sredi okroglega trga.

No, ne čisto na sredi. Na sredi je stal velik okrogel vodnjak iz belega marmorja. Sredi jezercja vode je stal kip v podobi škrate. Široko razkoračen je čudno mrko strmel v daljavo. Za pasom mu je visela velika sekira. Iz njegovih ust in celo iz obeh iztegnjenih dlani so brizgali curki vode. Okoli vodnjaka je stalo nekaj klopi v krogu, vse obrnjene proti vodnjaku. Sedla sta na eno in se zastrmela v curke vode.

Hiše okoli trga so bile tako vsakdanje, da sta jih komaj opazila. Le ena reč je zbadla oba. Nikjer ni bilo videti nobenih avtomobilov. Tudi vonja po zažganem bencinu, kakršen je sicer tako značilen za njun svet, nista mogla zaznati. A ni se zdelo, da bi jih prebivalci tega sveta kaj pogrešali. Seveda sta bila oba navajena hrupa in smradu prometa, a tale krasna tihota in dišeči zrak tule sta delovala tako samoumevno, tako naravno, da jima je za nekaj hipov povsem ušlo iz budne zavesti, da je tam na Zemlji povsem drugače.

»Kaj sva do zdaj videla?« se je zamislil Bojan. »Njihove čudežne tehnologije vsekakor nisva. Izdelka znanosti, ki je vsaj nekaj stoletij pred nami, tudi ne. Čudes prometa prav tako ne.«

»Sploh nobenega prometa nisva videla,« ga je prekinil Jožef.

»Ja! Točno! Pa bi jih rada videla?«

»Ne, sploh ne!« je ognjevitno vzkliknil Jožef. »Počitnice bi rad. Take krepke, kakršnih pri nas ne moreš dobiti, ko pa je vse mahnjeno na denar in množični turizem. Kar je bolj osebnega, bolj ekskluzivnega, pa ima tudi ekskluzivne cene. Take popoprane, ane. Takih si s plačo čistilca pač ne moreš privoščiti.«

»Ali misliš, da je s plačo nabavnega kaj bolje?« ga je zavrnil Bojan.

»Tisto, kar je krasno, je rezervirano za tiste s polnimi šajtrgami denarja.«

»Ja, itak,« je vzdihnil Jožef.

»Ampak zdaj sva vendar tule, stari. Tu je vse zastoj. Lahko si privoščiva za vsa leta za nazaj in še za naprej, če hočeva. Ni nama treba iskati znanstvenih čudes in hude tehnologije. Če jo kdo na Zemlji hoče, naj si jo izvoli sam poiskati.«

»Ja, bravo, tako se govori! Midva sva na počitnicah, ane, stari.«

»Itak.«

»Torej uživajva.«

Jožef je malce pomislil. »A to pomeni, da se lahko vrneva na tisti otok ali karkoli že je, v tisti krasen hotelček?« je vprašal z dvomom v glasu.

»Tam je bilo tako krasno.«

»Pa jasno, stari,« je bil navdušen Bojan.

»Pol pa kar pejva. Saj sva rekla receptorju za en teden. Bova zdaj nadoknadila?«

»Itak. Pa ne samo en teden. Ves mesec, madona.«

Brž sta se spravila na pot. Pot do obale jezera se jima je hudo vlekla. A glej čudo, ko sta prispela, je bila barka tam, pripravljena na odhod. Komaj sta dobro sedela na klopi ob boku, že je barka odrinila od pomola.

»O, za rep sva jo ujela, kot se reče,« se je muzal Jožef.

»Ja, itak.«

Plovba je bila počasna in zaspana. A takšno so imeli tod živeči ljudje očitno najraje. Vsi so spokojno zleknjeni počivali v svojih sedežih. Tako očitno se ni nikomur nikamor mudilo, da sta vse divje naglice planeta Zemlja vajena mojstra samo strmela. Še sama sta se zastrmela v nenehno spreminjajočo se mrežo drobnih valčkov, zasanjana, pozabljajoč na vse okoli sebe.

Naj bo pot kratka ali dolga, vsake poti je enkrat konec. Tako sta naposled spet stala pred ljubko smehljajočim receptorjem. »Sta že nazaj?« ju je prisrčno pozdravil.

»Ja, tisti teden nama je bil kar prekratek,« je pojasnil Jožef.

»Dan,« ga je brž popravil Bojan.

»Rada bi naredila, da bo res teden,« je nadaljeval Jožef. »Ali raje mesec.«

»Nič lažjega,« se je smejal receptor. »Sploh pa vaju vajina soba od prej še čaka. Soba 217. Izvolita vajini kartici.«

Že sta bila v sobi, zleknjena v fotelja. »Tako je že bolje,« je vzdihnil Jožef. »Upam, da imajo bazen.«

»Ja, bazen!« je Bojan poskočil od navdušenja. »Ampak kaj, ko nimava kopalk,« so se mu usta povescila od razočaranja. Ves obraz se mu je povetil

kot povešen puding.

»Kaj pa če so kopalke tudi kje tu?« je poln upanja vprašal Jožef. »Saj veš, kot pižami.«

»Pa res.« Poln upanja je stopil k omari, jo odprl in res! Na eni od polic so bile res kopalke, na polici nad njo pa velike brisače za na plažo. Še celo platnena torba za na plažo je bila zraven.

»Juhuhu!« je vzkliknil Jožef. Brž je prišel v torbo tlačiti potrebne rekvizite, nato pa sta kar stekla po stopnicah navzdol v recepcijo. Zadihana sta treščila ob receptorski pult.

»Počasi, počasi, saj ne gori voda,« ju je miril receptor.

»Ne gori, ne, ampak ne veva, če je dovolj mokra,« je zadihan pojasnjeval Jožef.

»Kako prosim?« Receptorjeve obrvi so se v zadregi sprehodile po obrazu.

»Ja, ne veva, če sploh imate bazen,« je malce bolj trezno pojasnil Bojan.

»Bazen?« se je začudil receptor. »Ne, nimamo bazena.«

Jožefov povešeni ksiht se je povetil še za kako nadstropje.

»Imamo pa nekaj veliko boljšega. Namreč jezero. Kaj ni jezero veliko boljše od vsakega bazena? Predvsem pa veliko večje. Betonski kanal vodi od jezera do malega zalivčka ob hotelu. Lahko mu rečeta tudi bazen, če hočeta. A po kanalu lahko plavata prav v jezero. Če hočeta, seveda.

Saj res, skoraj bi pozabil. Voda v jezeru je topla. Kakih 32 do 33 stopinj ima vse leto. Če vama le ni pretopla.«

»O, ne, ni nama pretopla,« je ognjevito ugovarjal Jožef. »Rad imam toplo vodo. Obožujem jo. Samo kaj ko jo na našem svetu dobim tako redko,« so se mu usta povetila še za kako nadstropje.

»Nič hudega,« se mu je receptor smehljaj tako očarljivo, kot muca, ki je pravkar snedla lonec stepene sladke smetane. »Saj lahko tu nadoknadiš. Cel mesec imata, kot si sam rekel,« je pogledal Jožefa. »To bo za silo menda dovolj?«

»Ja, itak,« se je Jožef režal kot pečen maček.

»A kot vidim, sta se že opremila z rekviziti. Vama kar pokažem pot do sanjskega čofotanja. Mimogrede, tudi če ne bi imela kopalk. Vesta, tu pri nas nismo tako natančni glede tega. Lahko se kopata tudi naga, če želita.

Nikogar ne bo nič motilo. Mnogi se pri nas tako kopajo. Nagi in kopalkasti, vsi skupaj, kakor nanese.«

Stopili so okoli recepcije na hodnik. Nobenih oken ni imel ta hodnik, a vendar je bil krasno razsvetljen. Jožef je nekaj časa samo osuplo strmel, nato se mu je posvetilo. Ves strop hodnika je žarel v nežni topli beli barvi. Hodnik je bil kar dolg, nato pa so nenadoma prišli v odmevajočo dvorano. Predvsem je v njej odmevalo pljuskanje vode in vesel smeh otrok.

»Tukaj je pod streho seveda,« je hitel pojasnjevati receptor. »Zato da lahko ljudje čofotajo tudi pozimi, ko se temperatura zraka vendar spusti pod 20 °C. Hodnik – kanal za v jezero je zaprt za kaka dva zimska meseca. Ali tri. Večino leta pa je odprt. Zdajle vsekakor je. Kar izvolita, uživajta,« se je poslovil.

Jožef in Bojan sta se razgledala po odmevajoči dvorani. Uzrla sta celo vrsto razkošno velikih ležalnih stolov. Brž sta se polastila dveh. Jožef ni mogel več strpeti. Naglo je strgal obleko s sebe in jo zmetal na ležalni stol. Že si je natikal kopalko. Bojan mu je komaj sledil. Že sta oba tekla proti stopnicam v bazen. Začofotala sta po plitvini ob začetku stopnic. Tedaj pa je Jožefa obšla čudno svečana počasnost. Počasi in svečano je stopal po plitvi vodi segajoči mu do gležnjev do začetka stopnic in nato po stopnicah v širjavo bazena. V vodo se je pogrezal svečano kot bi opravljal sveti obred, ali božjo pot. Ko mu je voda segla gor do prsi, je pokrčil kolena in se potopil do vratu. Bojan mu je brž sledil. Počasi in svečano sta se pogreznila v razkošje mehke tople vode.

»To pa je življenje,« je vzdihnil zdaj že docela mokri Jožef. »Hočem reči čofotanje,« se je brž popravil.

»Ja,« je s pobožnim glasom pritrdil Bojan. »Takole bi se pa dalo živeti.«

»Ja, itak,« je vzdihnil Jožef. »Samo ko pa bo tako malo časa trajalo. Samo en mesec.«

»Madonca, komaj se je šele začelo, pa že stokaš o koncu. Uživaj raje! Komaj sva šele prišla sem!«

»Ja, maš prav.«

Kmalu sta našla tisti prehod, ki ga je omenil receptor. S stekleno kupolo pokrit hodnik s stenami obloženimi z mozaikom je vodil ven iz bazena, v počasnem zavoju zavil okoli hotela, nato pa naravnost do jezera. Končal se

je z majhno dvoranico s stekleno streho, ta pa se je iztekla naravnost v jezero. A tu je bila voda že tako globoka, da naša junaka nista več dosegla dna. Vseeno sta plavalata naprej v širjavo jezera. Voda tu pa je bila začuda prav tako topla kot notri v bazenu.

»Gotovo prihaja iz kakega termalnega izvira globoko pod zemljo,« je ugibal Jožef.

Ta je samo pridno kimal in pomakal brado v vodo, odgovoril pa ni. Ni se mu ljubilo filozofirati v tako prijetni topli kopeli.

Pa je še Jožev obmolknil in plavalata sta naprej proti sredini jezera, kjerkoli je že to. Vsekakor pa stran od obale.

Tako so jima počasi minevali dnevi v čofotanju od jutra do večera. Le za večerjo sta si vzela več časa. Za kosilo pa sta na hitro pojedla kak sendvič, ki sta ga dobila kar na šanku v dvorani z bazenom. Včasih pa sta se zadovoljila celo samo z veliko porcijo sladoleda.

»Sladoledno kosilo,« se je hahljal Jožef.

»Zakaj pa ne?« je skomignil Bojan. »Saj sladoled je tudi hrana, ane.«

»Mama bi me lastnoročno ferderbala, če bi hotel dobiti takole sladole-dno kosilo,« se je Jožef hahljal ob spominu na mamo in njeno obsedenost z zdravo hrano. Predvsem vitaminov ji ni bilo menda nikoli dovolj.

Minevali so dnevi, minevali so tedni in so tudi minili. Kako hitro mine nekaj, kar dolgo traja, kajne. Tako sta nekega dne prišla v hotel dva agenta agencije za medgalaktično sodelovanje. Pred kratkim so jo ustanovili. No, Jožef in Bojan se nista nič menila za politiko. Pa tudi če bi se, o tem nista bila nič obveščena. Bila sta preveč zaposlena s čofotanjem. Agentata sta tavalala po hotelu in okoli hotela in spraševala. Zdelo se je, da nekoga iščeta.

Saj uganete, koga sta iskala, kajne? Fanta, ki sta jima takrat zažugala, naj se preveč ne oddaljujeta, ker ju ne mislita loviti po celem planetu.

No, saj fanta nista bila kje daleč na drugi strani planeta. Prav blizu sta bila, vendar izgubljena v širjavi tople vode. Kdo bi si mislil, da je človeka tako težko najti, ko ta čofota po bazenu med množico ljudi, ki takisto čofotajo po topli vodi. Ja, glave na vodni gladini je težje razločiti med seboj, kot pa cela telesa. A agentata sta se krepko potrudila in nazadnje jima je uspelo.

Jožefa in Bojana sta zalotila ravno, ko sta si na ležalnikih oddihovala od napornega čofotanja v topli vodi.

»A tukaj se skrivata, lumpa,« ju je prijazno kot pes ovčar nalajal agent 1. Pardon, odposlanec 1. Zdaj seveda agent pravkar ustanovljene agencije. Na Zemlji bi imel zdaj za vsaj eno nadstropje višjo plačo, a ne pozabimo, da na tem rajskem planetu ne poznajo denarja in sploh nobene trgovske menjave.

»Ojoj,« je zastokal Bojan, ki ju je pri priči prepoznal.

»O, ja, prav zares je ojoj,« ju je odposlanec 2 grdo pogledal. »Čas je, da se konča tale pravljica, kajne.«

»Ah, ja,« je vzdihnil Jožef, »vsake pravljice je enkrat konec, mi je že kdo ve kdaj govorila moja babica.«

»Pa še prav je imela tvoja babica, zato le brž iz vode,« ga je priganjal agent 2, kot ste uganili, bivši odposlanec 2.

»Ja, ja, saj že greva,« se je Jožef poskušal narediti čim bolj počasnega in nerodnega. »Pa še čisto mokre lase imam,« je zastokal.

»Nič ne de,« ga je priganjal agent 2. »Poletje je. Sonce sije. Pa nič se nam ne mudi. Lasje bodo suhi, kot bi mignil. No gremo, gremo,« se je razhudil, ker sta se fanta obirala, kot dva majhna otroka.

»Kako naju pa boste spravili nazaj?« je stopajoč po stopnicah vprašal Jožef. »Ali tista hiša sploh še deluje? Saj res, kako boste pa hišo spravili nazaj? Jo sploh boste?«

»Seveda, tudi presneto hišo moramo spraviti nazaj, kamor spada,« se je razhudil agent 1. »Tu sploh ne sme ostati. Preveč sitnosti in preveč komplikacij bi povzročila. Ter predvsem kup neprijetnih vprašanj. Ljudje bi hoteli izvedeti, od kod se je vzela. K sreči smo jo parkirali dobro skrito sredi botaničnega vrta.«

»Vaju bomo že – smuk – spravili vanjo in brž na pot. To bo čisto simpl,« je vskočil agent 2. »A počasi. Nič se ne mudi. Lagoden sprehod nas čaka, nato pa lagodna vožnja čez jezero in še en lagoden sprehod. Tako, ali sta srečna?«

»No ja, bova že preživela,« je vzdihnil Jožef.

Bojan je samo nemočno pokimal.

Agenta sta jima komaj dala dovolj časa, da slečeta kopalke, se obrišeta z

veliko kopalno brisačo in se oblečeta, tako se jima je mudilo.

Stekli so do ladjice in se vkrcali. Vso vožnjo čez velikansko jezero je pihal prijazen vetrc in lasje Jožefa in Bojana so se povsem posušili. Komaj so se izkrcali, že jih je pričakal majhen odprt avtomobilček. »Brž not,« jih je priganjal agent 1. Skočili so not in se odpeljali.

»Madonca, kako se naenkrat mudi,« se je čudil Jožef.

»Bo konec sveta ali kaj?« je stokal Bojan.

»Ne. Samo, kako bi razložil, da bosta butca zastopila,« je vzdihnil agent 1.

»Kar poskusi. Saj ne bo nič eksplodiralo,« ga je spodbujal Bojan.

»Torej, v vesolju so, kako bi rekel, posebno pri tako ogromnih razdaljah, nekaki povezovalni mostovi, če se izrazim na čimbolj trapast način. Pojavi se v točno določenih trenutkih, a za prehod zahtevajo veliko manj energije. No ja, saj v resnici sploh ni tako, a kako naj razložim drugače? Ma nima veze. Tako pač je. Ali pa tudi ni,« se je brž popravil. »Ma nima veze, samo zamuditi ne smemo. Še vedno bo zaloga energije v baterijah komaj zadoščala.«

»Z obvezno minimalno rezervno,« ga je dopolnil agent 2.

»Ja, seveda.«

Kmalu so bili pri hiši. Se pravi pri dobrem starem inštitutu, ki sta ga oba fantiča še predobro poznala. Le da je tukaj sredi krasno negovane trate in cele džungle rož v vseh mogočih divje žarečih barvah deloval še bolj čudno kot ponavadi. Agent a sta Jožefa in Bojana naglo strpala noter, skoraj kot dve neubogljivi ovci. Nato sta smuknila ven. »Le glejta, da ostaneta not. Nama se ne ljubi vozariti k vam in potem spet nazaj,« sta jima zabrusila, nato pa naglo smuknila skozi velika steklena vhodna vrata in jih še zaklenila za seboj, za vsak slučaj.

Tako je bilo pravljice konec. Bralcev pač ne bomo utrujali z opisom tistih čudnih prevalov gravitacije, ki sta jih fantiča spet doživljala na poti nazaj. Ali pa sta si jih samo domišljala. A končalo se je doma, na dobri stari Zemlji. Kje pa drugje?

~ *** ~

Justina Strašek

Ko ljubezen govori tiho

Ljubezen ni vedno krik, včasih je šepet – komaj slišen, a bolj resničen od najglasnejših besed. Je pogled, ki ostane malo predolgo. Dotik, ki govori več kot sto stavkov. Je jutro, ko se zbudiš in veš, da nekdo sanja o tebi, čeprav še spi.

Ljubezen ni ogenj, ki požge, je tisti večni plamen, ki greje, tudi kadar sneži. Ni vedno popolna, a je prava – v svoji nepopolnosti, v svoji ranljivosti, v svoji tišini, ki zna objeti bolj kot roke.

Raste med vrhovi smeha in dolinami solza. Medtem ko svet beži, ljubezen ostaja. Kot vonj po dežju na suhi zemlji. Kot prvi sneg, ki pade na tvoje dlani. Kot pesem, ki jo poznaš, še preden jo prvič slišiš.

Ljubezen ne zahteva - daje. Ne kliče po pozornosti, živi v vsakem malem dejanju. V tem, kako nekdo izgovori tvoje ime. V tem, kako si ob njem ti, bolj ti kot kdorkoli prej.

In morda je to največja čarovnija, da v ljubezni nisi nikoli sam. Celo v tišini, celo v odsotnosti je v tebi nekdo, ki te nosi kot pesem, ki ne utihne.

Ljubezen ni stvar besed, a vendar se v njih zrcali. Zato ti pišem. Ne da ti povem, ampak da ti pokažem - kako si v meni. Kako ljubezen v meni diha s tvojim imenom.

~ *** ~

"Svečke v hlevu"

Vas blizu avstrijske meje skrivnostno ovije vonj po betonu. Zakaj nekdo prižiga svečke v svinjskem hlevu?

Učiteljica Maja je vprašanje najprej razumela kot otroško zmešnjavo. Mogoče so slišali nekaj narobe, morda so si izmislili. A ko sta dvojčka iz 3. b mirno, skoraj preveč resno rekla, da babica vsako leto na dan mrtvih postavi svečke na betonirano mesto ob hlevskem zidu, se ji je želodec stisnil.

»Zakaj pa ravno tam?« je vprašala nežno, medtem ko je razdeljevala pobarvanke.

»Ne veva, zakaj,« je rekla deklica, medtem ko je risala rumeni plamen.

Vaška govorica v Podgorski dolini se je začela že pred sedmimi leti. Tisti večer, ko je izginil Franc. Vztrajen, zoprno zapit možakar, ki je vsem godrnjal čez parkiranje, cerkvene ure in preglasne kokoši. Uradno je bil pogrešan, neuradno pa že od prvega tedna mrtev.

»Če mene vprašaš, ga je Betoner skril,« so govorili v vaški gostilni.

»Tisti betonski prasec! Vsi vemo, da je imel s tastom stare zamere. In z njegovo ženo ... preveč si gledata v oči, če mene vprašaš.«

A ni bilo dokazov. Samo šepetanja, pogledi, zaviti v sumničav nasmešek.

Betoner — nihče več ni uporabljal njegovega pravega imena — je bil človek z rokami kakor lopate. Gradbinec, ki je poznal vsak milimeter betona, vsak zvok lopate v mešanici, vsak vonj sveže vlite plošče. Nekoč je bil tiho spoštovan — zdaj so ga pozdravljali z levo roko in gledali stran.

Imel je rad red, moč, jasnost. A ljubezen je bila kaos. Ko se je začelo s taščo, je mislil, da je to le še ena skrivnost pod težo vsakdana. Ona je bila tista, ki je prišla k njemu. Ona je bila tista, ki je rekla, da ne zdrži več moževih kritik, molka in smrdljivega zadaha po alkoholu.

Potem je prišel tisti večer. Franc je ležal na kuhinjskih tleh, modrikast v obraz. Vse se je zgodilo prehitro — ali pa prav počasi. Nož, kri, tišina. Betoner ni spraševal, ko ga je tašča prosila za pomoč. Samo pokimal je, vzel orodje in pripravil mešanico. To je znal.

Dele telesa sta razrezala in zanesla v star svinjski hlev. Enega po enega sta jih zabetonirala v temelj pod novim koritom za svinje. Na novo vlita betonska plošča je bila gladka, bela in tiha.

Ko so se pojavili policisti, so vaščani obstali ob cestah. Nekateri so si podajali mobilne telefone s fotografijami. Drugi so samo čakali. V zraku je bilo nekaj, kar ni imelo imena, samo vonj — nekaj med dežjem in pokvarjenim mesom.

Policisti so razbijali beton. Najprej s kladivi, potem z vrtalniki. Hlev se je tresel, prašni delci so padali z lesenih tramov, svinje so cvilile. Ko so prvič zadeli na kost, se je eden od policistov usedel na tla. Ni rekel nič. Samo sedel je in gledal v razpoko.

Žena se je medtem že ločila od Betonerja. Tašča ga ni več marala. Ljubezen je izginila tisti trenutek, ko je kri počistila z lesenega poda in je ostal le vonj po krivdi.

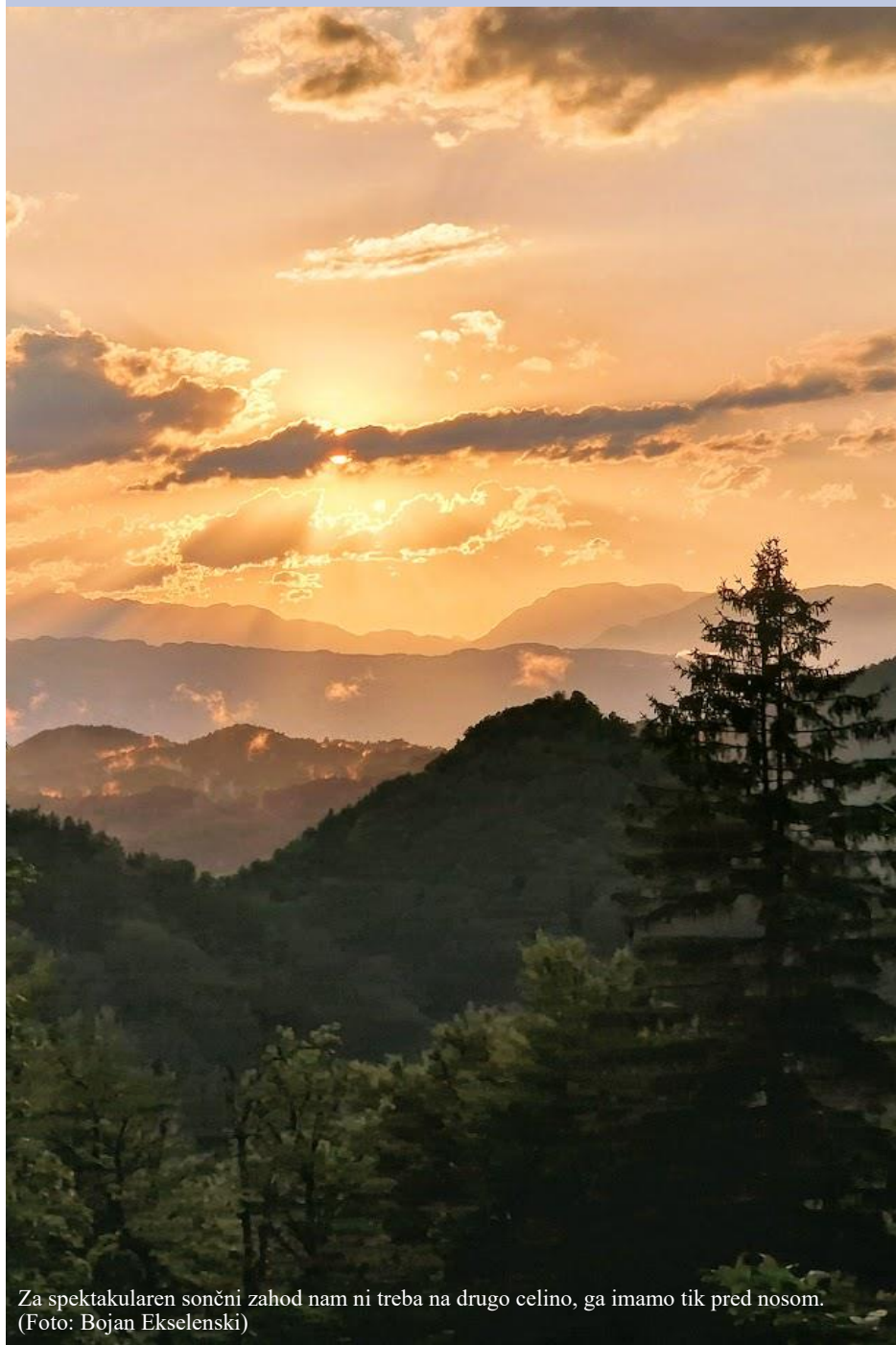
Njegova hči – ona, ki ga je nekoč klicala »ati betonko« in mu nosila sendviče na gradbišče – je zdaj hodila mimo njega, kot da je le senca.

Na dan pogreba, ko so v novo odprtem grobu pokopali delce Franca, je veter raznašal prah z betonskih čevljev. Vsi so prišli. Celo učiteljica Maja, ki je sedela zadaj in tiho opazovala. Betoner ni bil tam. Sedel je v zaporu, brez izraza na obrazu.

»Zakaj si to storil?« so ga vprašali.

Ni odgovoril. Samo stisnil je pesti in pogledal v tla.

~ *** ~

Za spektakularen sončni zahod nam ni treba na drugo celino, ga imamo tik pred nosom.
(Foto: Bojan Ekselenski)

PREVODI

Krunoslav Mikulan (Hrvaška)

Prevod: Matej Krajnc

NEOBIČAJEN KLIC

Svojčas sem bil na dnu
Zlomljen
Na trgu
Osamljen v množici
Pred očmi rdeči mrak
V prsih prazno veselje
Ljubezen se je zlomila
Iluzija je razpadla
Pravzaprav je niti ni bilo
In takrat
Zaslišim klic
V vibracijah
Tramvajskih koles
Zaslišim klic

Zapeljiv
 Kot sirena
 Prepeva pesem bolečine
 Prepeva pesem smrti
 Ali ne bi bilo
 Boljše?
 Lažje?
 Da
 Da!
 Pojave v mraku
 Površen dih
 Pôt na čelu
 Korak
 Ali morda dva
 In bo
 Bolje
 Lažje
 Hmmm
 Ampak
 Mar ni ljubezen kemija?
 Mar ni ljubezen laž?
 Če je
 Ali ni tudi pesem laž?
 Vzdihi
 Solza
 Še ena
 Laž
 In še ena
 Ne čakajte me ...
 Ta pesem je
 Samo moja.

* *

SEN

Sanjam
 Medtem ko mu kri kaplja s čela
 Nagubanega
 Drugačnega
 Videti je kot da je tu
 Ob meni
 Pred menoj
 A se ne smehlja
 Sanjam
 Zavedam se
 A ne
 Morem se upreti
 Kri me
 Po kapljah vleče
 V svoje vrtince
 Strah me je
 Sanjam
 Ne morem se premakniti
 Oči so motne
 Ne morem dihati
 Ne slišim obsodbe
 A kot da jo čutim
 Ne morem odvrniti pogleda
 Kri polzi proti meni
 Sanjam
 In boli me
 In dušim se
 A ne razumem
 Kri se vzpenja po čevljih
 Čutim njeno hladnost
 Mar naj ne bi bila
 Topla

Sanjam
Medtem ko me njegove modre oči
Opazujejo
In obtožujejo
Nemočen sem.

* *

KRIVDA

Ko sem ga prvič videl
 Je neutolažljivo jokal
 In zajokal sem tudi jaz
 Bil je nemočen
 Prav tako kot jaz

Ko se je prvič nasmehnil
 Kot potok ki žubori
 Sem se nasmehnil tudi jaz
 Bil je srečen kot levček
 Mene pa je potrla žalost

Ko sem ga peljal v vrtec
 Je mencial in zavlačeval
 Mislil je, da nikoli ne bo minilo
 A jaz sem vedel
 Da bo kmalu

Ko je končal šolo
 Je bil ponosen
 Saj je bil samostojen, samosvoj
 Ponosen sem bil tudi jaz
 A sem bridko zajokal

Skrivaj, da me nihče ne vidi
 Kajti to so bile težke solze
 Obsodil sem ga namreč
 Obsodil na ničevost
 In tega ni vedel

To je krivda
 Ki pritiska in teži

A jo lahko delim
Samo s tujci
Katerih obrise komaj razločujem
~ *** ~

Slike

Prevedel: Matej Krajnc

»Mama, mama!« nenadoma zakliče in se vznemiri, a ne odpre oči. Ne morem gledati. Ne morem.

Mama pristopi in mu položi roko na čelo. »Mene kličeš?« vpraša.

Za trenutek odpre oči, a res le za trenutek. Zdi se, kot da nekaj mrmra, nekaj pritrdilnega. Ne mislim, da je tako, ne mislim ... Mislim, da kliče svojo mamo. Morda se motim. Spet se obrnem proti oknu in opazujem golobe, ki se šopirijo na ograji, vrane, ki obletavajo krošnje dreves v mestnem parku. Zakaj me tako privlačijo? Samo zato, da mi ni treba gledati?

Vzpenjam se na tricikelček in skušam doseči vrh betonskih zidakov nenavadno rožnate barve. So imeli zidaki res tako čudno barvo? Spomini so varljivi ... tako kot podoba sveta ...

Postavim se na prste in uspem nasloniti brado na najvišji zidak. Kolo je nestabilno in nenadoma zdrsne. Odrgnem si brado ob oster beton in padem ...

Neutolažljivo jokam. Sem na postelji v dnevni sobi. Rjuha in odeja sta zmečkani. Nisem prepričan, ali je bilo res tako ... Morda je ta del iz kakšnega drugega spomina ...

Na brado mi prilepi oblič. Jočem.

»Sej bo vse mim, ko se boš oženu,« me skuša potolažiti. »Ti rožca ...« Neutolažljivo jočem.

Diha hitro, nemirno, usta so odprta, ustnice suhe, namazane z nečim, morda z vazelinom ali s čim drugim. Občasno se zdrzne, kot da sanja. O čem neki sanja? Kakšne so te sanje? O miru, domu, družini? Morda o nogometu, špricerjih? O pokvarjenem svetu? Ne morem si niti predstavljati, saj sem pozabil toliko sanj, morda bi si jih moral zapisovati ...

»On je v svojem svetu,« mi rečejo. »Ne zaveda se okolice. Tako je boljše.«

Gneča, hrup ... Tekma. Moški stojijo ob ograji, navijajo, preklinjajo, pivo pivo, pijejo špricerje. Vse to me zanima, vsaj prvih deset minut. Vrtljak se vrti, a bojim se te nenavadne naprave, ki z vrtoglavo hitrostjo vrti otroke, ki kričijo. Od strahu? Od sreče? Ne vem več. Spomini so nezanesljivi ...

Dolgočasim se. »Gremo domov,« zahtevam.

»Še malo,« odgovori, ne da bi odvrnil pogled z žoge, pa takoj zatem grobo prekolne nesposobnega igralca ali sodnika, ne vem zdaj, koga.

Dolgočasim se. Moram na stranišče. Najdem prazno steklenico piva in jo uporabim. Ljudje se smeji, nekaj pripominjajo. Pride pome in me pelje domov.

Je bilo res tako? Ne vem ...

Občasno trzne z nogo. Trdno je povita, a gangrena se širi. Že je prišla do kolena. Zdravila ne učinkujejo. Mrmra, včasih se zdi, da nekaj pove. Težko diha, skozi usta ... Obrnem se, ne morem gledati. Golobi se šopirijo, iz sosednje sobe jim nekdo meče drobtine. Najprej je bil samo en, potem dva, zdaj jih je manjša jata.

Stiskam se ob njegovih prsih. Toliko sem star, da se lahko ves lepo zlozim nanje. Nisem pretežek. Zaspal je, kot vsak dan po kosilu. Zakaj vedno spi popoldne? Jaz ne morem. Na njegovih prsih sem samo zadremal ... Sonce obsije dnevno sobo, on pa smrči. Vstal je ob petih zjutraj, kot že mnogo let prej. Kako mu to uspe? Jaz rad spim do desetih, enajstih ... Zgodilo se je že, da sem spal do dvanajstih ...

Sem tako dremal samo enkrat? Večkrat? Ne vem več ... Je sonce res sijalo? Sva se kaj pogovarjala? Je mama kaj rekla? Kot da je ... a spomin je nezanesljiv ...

Te dni se po hiši gibljam kot avtomat. Ne zavedam se, da je upanje lažno, da zamegljuje razum. Opravljam običajna opravila. Hodim v službo in se pretvarjam, da je vse v redu. Včasih celo pozabim, postanem celo vesel, se zasmejem ob kakšnem vicu, šali. On pa leži. V svojem svetu, pravijo. Ne zaveda se, pravijo. Dobro je, pravijo. Ne čuti bolečin, pravijo. Je kaj upanja? Ne sprašujem. Vem.

Najprej je na vrsti kokošja juha z rezanci. Juhe ne maram, a pri babici je v navadi, da se jo pojé. Potem pride kuhano meso, z njim pa gorčica. Piščanca ne maram, govedino pa. Z gorčico se ne pretirava, z njo se ne poliva mesa, ampak se je čisto malo dene na žlico in vanjo pomaka meso. Tako je bilo vedno. Zdelo se je, da bo tako vedno.

Zatem se izbor malce razširi. Največkrat gre za pečeno meso in pečen krompir, narezan, pečen v pekaču skupaj z mesom. Kako je bil narezan, se zdaj sprašujem, kot da je to pomembno. Ne spomnim se ... Za tem pa pecivo z makom in orehi. Babičino je najbolj okusno. Varčna je, a ne pri pecivu z makom in orehi. Ko pritisneš s prstom, se iz njega vse cedi. Usta imam polna maka, občasno tudi orehov. Kaj sem imel pravzaprav raje? Zdi se mi, da mak, a nisem prepričan ...

Potem je prišla na vrsto igra. Največkrat z bratrancem. Kavboji in Indijanci, superjunaki. S plastičnimi puškami, kupljenimi na proščanju v Donji Dubravi. Pravzaprav na žegnanju. Tako se reče ... Zdelo se je, da je žegnanje večno ... Vedno je bilo obsijano s soncem ... Vedno ...

Ko pridem na obisk, vidim na posteljah mnogo ljudi. Priklopljeni so na aparate, a se pogovarjajo med sabo. Z družino, prijatelji. Tudi on je priklopljen na nek aparat. Kakšna je njegova funkcija? Vbrizgava infuzijo, nudi protibolečinsko sredstvo ...

Organi odpovedujejo. Danes so odpovedale ledvice. Kaj je z jetri? Kaj so mi rekli? Ne morem se spomniti ... Desna noga je pomodrela. Včasih diha hitro, včasih počasi. Usta so odprta. Primem ga za roko. Hladna je. Hladna ...

Na tleh sem, na preprogi, ki ima vzorec v obliki stanovanjskih blokov in cest. Ali si to vsaj tako predstavljam, ko se igram z avtomobilčki. Najljubši so mi bili Matchboxi. Imel sem jih veliko. Sto? Sem jih kdaj preštel? Ne spomnim se ...

Zdaj pa zlagam čeke. Zlagam jih po ulicah in hišnih številkah. Kakšni so bili ti čeki? Mislim, da pokojninski. Mislim. Ivana Gorana Kovačiča, ZAVNOH-a, Đure Salaja. Gleda televizijo. Kaj? Ne vem. Največkrat nogomet,

poročila ali pa oddaje o živalih. Imeli smo dva programa, tri. Zakaj ne moremo gledati Avstrije? Ne moremo. Ampak zakaj?

Zakaj sem rad razporejal čeke po ulicah? Nekaj časa sem zagotovo hotel biti poštar. Hotel sem biti marsikaj. Gasilec, policist: ah, vsakdanji poklici, krovci: ta je malo bolj nenavaden.

In tudi v tem spominu sije sonce. Kako to?

Držim ga za roko in nočem, da gre. Nisva se razumela. Ni me razumel. Sem jaz razumel njega? Mislil sem, da sem ga. Nogomet, špricer ... malo je potreboval, da je bil srečen. Ne, kljub vsemu ga nisem razumel.

Držim ga za roko in razmišljam, kaj bi ga moral vprašati, pa ga nisem. Kakšen je bil ded? Pa praded? Pa prababica? Ste res Madžarom v rezervuarje kamionov sipali pesek ali je bila to le zgodba za radovednega dečka? Je to sploh pomembno v tej naši minljivosti? Se bo tega sploh še kdo spominjal?

Držim ga za roko. Ni dovolj. A več ne zmorem. V svojem svetu je, pravijo. Ne čuti bolečin, pravijo. Ne ve, da ste tukaj, pravijo.

Nekateri spomini so megleni. Ne vemo, ali so se sploh zares zgodili. Kot da so nastali iz tujih pripovedi. Mihovljan, sneg, sani, vrtoglavi spust. Kot da se tega ne spomnim, pa vendar ... Vzpenjanje za nov spust. Pravijo, da sani nisem hotel vleči na vrh, da jih je moral on, jaz sem se hotel le spuščati. Pravijo ...

Pravijo, da sem zakopaval piškote v pesek in jih čez nekaj dni izkopal in jedel. Ne spomnim se. Bizarno! Zdi se kot izmišljotina, a kdo ve? Spomini so nezanesljivi ...

Pravijo, da sem imel za prvi rojstni dan oblekico s kravato. Obstaja tudi fotografija kot dokaz. Čemu se ne spominjamo tistih najzgodnejših dni, ko so nas imeli najraje, ko so nas ves čas crkljali? To je največja napaka v razvoju človeškega uma. Če bi se spominjali najzgodnejšega otroštva, bi morda vzpostavili tesnejši odnos, kajne? Spomnim se nekaterih daril, na primer plišastega kužka Rikija. Morda ga še vedno imam v kakšnem predalu. Da, gotovo ga še imam, nekje ... On je most med sedanjostjo in časom, ki je za vedno minil. Zdelo pa se je, da nikdar ne bo ... Počasi je teklo ...

Jočem. Vnaprej. Sredi noči. Tiho. Nočem, da kdo sliši. Ni prav. Da jočem. Da vnaprej žalujem. Upanje? Vem. Jočem. Neutolažljivo. Neutolažljivo.

Vstanem. Umijem obraz. Ne spodobi se. Krč v želodcu me spremlja že dneve.

Shujšal je. Že več dni ne jé, pomaga zgolj infuzija, hranilna raztopina, pravijo. Mora malo okrevati, pravijo. Kot da bi še bilo kaj upanja ...

Na morju sva, na Pagu. Majhna lesena hišica, ena sama soba, štiri postelje (kot pograd), miza, stoli, nekakšen štedilnik. Je tudi hladilnik? Zdi se mi, da ne ... Najljubša jed na morju? Polžki z omako iz konzerve. Ne pogovarjava se veliko. Ne pridiga. Ne teži. Čisto v redu. Raje sem z njim, čeprav se ne razumeva, ne pogovarjava. Nogomet. Stripi. Dva svetova. Nasprotna. Včasih me prevzame grenkoba, včasih jeza. Se ne razumeva? Se nočeva ali ne moreva?

Na morju je vedno sijalo sonce. Ne spomnim se niti enega oblačnega dne. Ne, ni bilo vse popolno. Od lesene hišice PTT-ja do mesta Pag je bilo ... kar daleč ... Ni bilo kioska s stripi. V restavracijo sva prišla prva, jed pa dobila zadnja, pa še to ostanke. Pomembnejši so bili tuji turisti, Nemci. V naselju lesenih hišic je bila le ena trgovina v kamniti hiši, kjer si lahko kupil kruh, mleko, polžke in omako v konzervi. Morda še kaj, a se ne spomnim več ... Plaža je bila iz grobega peska ali drobnega prodca, do nje sta vodili dve stezi skozi grmovje. Nekdo je v morje vrgel steklenico, jaz sem nabasal nanjo z nogo. Šest šivov v občinski ambulantni. Nisem jokal. Bil sem pogumen.

Pred spanjem me pokrije. »Sladko spi, rožica.«

Na morju je vedno sijalo sonce.

»Moramo amputirati nogo,« reče kirurg. »Preslab je,« reče anesteziologinja. »Jaz bi,« reče internistka. »Jaz pa ne bi,« reče internist. Dva proti dva. Kot na tekmi. In zdaj enajstmetrovke. Tveganje je veliko. Upanje vedno obstaja. »Pripravili bomo sobo za jutri zgodaj zjutraj. Nimamo več česa čakati.«

»Moj oče ima visoko čelo in tu pa tam kak siv las,« pišem v šolski nalogi. Ali pa v domači nalogi, težko rečem. Spis se ni ohranil. Zakaj ne hranimo spominov iz otroštva? Zdaj bi nam prav prišli, da bi se spomnili. Zdaj so pomembni. Toliko stvari se je pozabilo, toliko jih je izginilo. Otroštvo je dolgo trajalo. Zdelo se je, da nikoli ne bo končalo. Komaj sem čakal, da bi postal odrasel, »velik«. Takrat nisem vedel, kaj to pomeni za ljudi okoli mene. Tudi oni so se zdeli večni. Vedno so bili tu, vedno isti. Tudi on je bil vedno tu. Mar ni nenavadno, da v spominih vedno sije sonce?

Jočem. Nihče me ne vidi. Držim ga za roko. Pred oknom se šopirijo golobi in čakajo na drobtine kruha. Roka je hladna, skozi okno pa sije sonce. Kar naenkrat se je pooblačilo, začelo je deževati. Kratka spomladanska nevihta. Golobi so se stisnili skupaj in čakajo, čakajo. Krošnje se zibljejo. Brišem solze.

Oprosti. Nisem vedel. Oprosti. Nisem razumel.

Roka je hladna. Jočem. V krču sem. Položim svojo roko na njegovo visoko čelo. Vsi lasje so povsem sivi.

»Sladko spi, rožica.«

Držim v roki grudo zemlje. Opazujem jo. Čudim se. Nikoli še nisem vrgel grude v grob. Zdelo se mi je nekako ... lažno ... Ali pa kot nekaj, kar me ne prizadene. Nekaj, kar se dogaja drugim. Ampak zdaj to počnem in se sprašujem, ali se bo življenje nadaljevalo. Ali se lahko? Mar se čas ne bo ustavil? Ena večnost je končana. Svet bi se najbrž moral ustaviti, kajne?

Hrvaška nogometna reprezentanca je v polfinalu svetovnega prvenstva uspela izenačiti rezultat, nato pa v podaljšku priti do največje zmage v svoji zgodovini. Po podaljških je premagala Anglijo z 2 : 1, zmagoviti gol pa je v 109. minuti dosegel Mario Mandžukić. Tako je Hrvaška na svojem petem nastopu na svetovnih prvenstvih in v drugem polfinalnem poskusu popolnoma zasluženoma prišla do finala, torej skoraj do naziva svetovnega prvaka. Od tega jo loči le še Francija, tista reprezentanca, ki je pred dvajsetimi leti ustavila pohod prve 'ognjene' generacije iz leta 1998.

Vreme je bilo v minulih dneh nestanovitno, s posameznimi nevihtnimi plohami. Temperature pa se niso spuščale, za kar se lahko zahvalimo valu toplega zraka z juga. Po vsej Hrvaški nas konec tedna čaka toplo in sončno vreme.

Želimo vam lahko in prijetno noč.

DRAMATIKA

Marjan Škoda

Koordinatni sistem

Dogaja se ... marsikje, samo ne doma, za mizo, s knjigo v roki.

Prvi prizor:

A: Kako bi bilo, če bi vsaka misel imela svojo besedo?

B: Kako to misliš.

A: V mislih imam samostalnike v imenovalniku.

B: Lahko bi bile številke.

A: Zapomniti si bi morali, pod katero številko je določena misel.

B: Samostalnik v imenovalniku je že zdaj kot številka, le da ni v vrsti števil.

C: Misli bi določili mesto v koordinatnem sistemu, kjer bi bila x številka te besede.

B: Z decimalko bi jo lahko še natančneje določili.

A: Podobne misli bi bile glede na x os prostorsko bližje.

C: »Pes laja«, bi bil rezultat računske operacije.

B: Kaj pa »visoka hiša«?

C: Temu, čemur danes pravimo prilastek, bi številčili na y-osi.

Misel bi postavili v xy odnos.

B: Samo »hiša« bi imela y-nič.

A: Prazna glava brez misli bi bila x; nič, y: nič.

B: Idealno meditativno stanje.

A: Ena sama svetloba!

B: Brez misli ne škodim niti sebi niti drugemu.

C: Potem sem za trenutek mrtev.

B: Meditacija je pokopavanje misli.

A: Na žalost tudi dobrih.

C: Misli hočejo živeti in se razmnoževati.

B: Med žitom tudi zraste plevel.

C: Tipično človeško.

Drugi prizor:

D: Kaj pa počnete?

C: Bluzimo.

A: Ne da se mi učiti matematike.

C: Meni pa te zoprne slovnice.

D: Kaj pa pri matematiki jemljete?

A: Ah, ta zoprni koordinatni sistem!

C: Mi pa gonimo neke samostalnike v imenovalniku!

D: Bluzite, gonite, zanimivo.

C: Dobil sem idejo.

A: Kakšno?

C: Če dobro razumem, je bluziti se; dolgočasiti se, da nimamo nič pametnega početi.

A: Ja - in kaj boš s tem?

C: Goniti pa nenehno brez veze ponavljati.

B: Zgleda, da se mu je odpeljalo.

C: Ne, samo razmišljam, kako bi to postavil v koordinatni sistem.

A: Ne mešaj hrušk in jabolk. Samostalnik in glagol.

B: Ostanimo raje pri imenovališki frazi.

D: Stap by stap!

A: Ti pa ne mešaj zraven angleščine.

B: Neki frazi z xy koordinatami moram prirediti neko drugo xy misel z enako vrednostjo.

A: Tudi tebi se je zmešalo; mešaš slovnico z matematiko.

D: Pa saj to je tisto, če nekaj razumeš, lahko to povežeš z nečim drugim.

B: Na ta način se prepričaj, da razumeš.

A: Vse skupaj mora imeti smisel.

D: Nekaj, kar si ne morem predstavljati, si sedaj lahko.

B: Zato izdelujemo modele. Modeli so več kot samo tisto, kar se vidi.

C: Model atoma.

D: V njem je misel, kako deluje.

C: Ljubezen zavijamo v različne modele.

A: Temu rečemo abstrakcije.
 B: Meni je bolj všeč animacije.
 D: Če glodam kost, na kateri je vedno manj mesa.
 B: Kost izginja.
 A: Če nekaj animiram, dajem življenje.

Tretji prizor:

(Pridruži se jim E)
 C: Našel sem primer, v katerem ne bom mešal jabolk z hruškami.
 E: Jaz imem raje mešano marmelado. O čem se pogovarjate?
 C: Šlo bi, če »stara hiša« zamenjam s »stara podrtija« ali samo »podrtija«.
 E: Kaj se greste?
 A: C iz slovnice dela matematiko.
 E: Pa je to možno.
 A: Očitno je, če si dovolj pameten ali pa malo nor.
 B: Ustvaril bi metaforo ali model.
 C: Vse skupaj bi si lažje zapomnil.
 E: Ko berem sodobnega pesnika, nimam pojma, o čem govori.
 Nekateri naše butaste pestnike se moram naučiti na pamet. No, Minatti je faca: »Nekoga moraš imeti rad ...«
 C: In če nekdo nima mene in me muči s slovenščino.

Četrty prizor:

Pridruži se jim F, ki je odličen učenec in mu matematika in slovenščina ne delata težav.
 F: Nič lažjega.
 A: To lahko rečeš ti pa Melkiat: »Pipi, nič lažjega kot to ... A si prisluškoval?«
 B: Šerloh Holms na terenu.
 F: Ti pa imaš domišljijo Agate Kristi. Kaj pa pravi moj pomočnik?
 C: Da še danes ni nihče mrtev.
 A: Bomo pa jutri, ko pišemo dva testa.
 E: Mene čaka smrt že nocoj, ko bom od učenja crknjen zlezal v posteljo.

Judita Trajber

Narod kot izgovor

Razmišljanje o gledališki predstavi *Za narodov blagor*

Od 15. januarja 2025 na odru SNG Drama Ljubljana uprizarjajo najnovejšo izvedbo Cankarjeve politične zbadljivke *Za narodov blagor*. Več kot 120 let po nastanku se postavlja vprašanje: ali je lahko ta dramska igra še vedno aktualna? Cankarjeva dela so ostro raztelesovala politično hinavščino in rokovnjaštvo, zato je ključno vprašanje, kako jih danes prepoznamo in kako se nanje odzivamo. Nova uprizoritev nas sooča s tem razmislekom.

Slika 1: Tik pred vnovičnim priklonom občinstvu na premieri. Ustvarjalke in ustvarjalci uprizoritve Cankarjeve igre *Za narodov blagor* Slovenskega narodnega gledališča Drama Ljubljana 15. januarja 2025, od leve proti desni: Boris Mihalj, Gaja Pöschl (šepetalka), Tatjana Stanič (lektorica), Domen Novak, Gregor Baković, Saša Mihelčič, Ana Pavlin, Marko Mandić, Vito Taufer (režiser), Tina Vrtnjak, Urša Vidic (scenografinja), Valter Dragan, Mojca Kranjc (dramaturginja), Schatzi (skladatelj), Zvezdana Mlakar, Jure Henigman, Benjamin Krnetič, Nejc Cijan Garlatti, Bojan Emeršič, Rok Vihar, Matija Rozman, Nikola Drole. Foto: Katja Kodba.

Pometamo pred svojim pragom

Ko je Ivan Cankar kot mladenič na Dunaju prebiral novice o strankarskih bojih in družbenih prevratih svojega časa, je opazil pomanjkanje slovenskih imen med pomembnimi igralci političnega prizorišča. To ga je spodbudilo k pisanju. V *Za narodov blagor* in *Kralju na Betajnovi* (1901, 1902) je opozoril, da Slovenci nismo le trpni opazovalci zgodovine na ozemlju, skrčenem izpod našega *svobodnega sonca* od Blatnega jezera do Režije, temveč si zaslužiimo enakovredno mesto v cesarstvu. Danes, ko je to cesarstvo po svoje nadgradila Evropska zveza, bi lahko rekli, da Cankarjevi liki še vedno bivajo v političnem prostoru.

Sodeč po predstavi Cankar v *Blagru* za razliko od poznejšega *Betajnovskega* ni ustvaril likov, ki bi bili popolnoma dobri ali nepopoljšljivo zli, temveč so takšna njihova dela v povezavi s položaji, v katere jih je umestil. Vsak njegov junak ima svoje napake, vendar nobenemu ni odrekel človeškosti. Cankar ni posnemal književnikov, na primer ogrskih iz časa, ko je ta dežela izsiljevala boljši položaj zase v primerjavi z drugimi državotvornimi sestavinami cesarstva. V njihovih delih, ki jih je lahko bral v nemškem prevodu, so bili negativni liki poimenovani s slovanskimi in drugimi »tujimi« imeni, medtem ko so pozitivni junaki nosili domača imena. V tem, kako je svoje osebe poimenoval s pomenljivimi domačimi imeni, se kaže Cankarjeva kulturna veličina, enaka Prešernovi, ki spoštljivo *živi vse naróde, ki hrepene ... ne le slovenskega*.

Cankarjeva satira razkriva, da imamo v slovenski družbi tako podkupljive sodnike, politikante, ki s samooklicano dobrodelnostjo rokovnjačijo z javnim mnenjem, novinarje, ki dosegaajo učinke s prirejanem dejstev, plemiče, ki sicer vedo, da se v prisotnosti žensk ne preklinja, a so v svoji srčnosti omahljivi, in župnike, ki vse to priporočijo »božji« volji – skratka, celotno valovno dolžino družbenih tipov, kakršno najdemo povsod po svetu. Ta svežina je ključen razlog, zakaj je drama *Za narodov blagor* še danes pomembna.

* *

Narod kot izgovor za podžiganje strasti

Obe drami sta nastali v času, ko so se države, ki so si prizadevale za širitev na tuja ozemlja, pripravljale na vojne. Medtem ko so javno oglaševale

in zagovarjale mir – ustanavljale nagrade za mir in mirovne inštitute – so hkrati povečevale vojaške proračune. Cankar je to dvoličnost zadel v živo, saj njegova medbesedilnost kaže, kako je narod le izgovor, da se človekova s pridigami zatrta sla po ubijanju, vključno s posilstvi, in ropanju upraviči kot »dovoljena«, vse pod krinko narodnega ponosa.

Ta vzorec lahko opazimo tudi danes, ko se zasebna narodna ali verska opredeljenost – znanost je medtem napredovala do te mere, da lahko vsakdo opravi DNK test svoje narodnosti in pri tem morda presenečen ostrmi – uspešno izrablja za podpihovanje ljubljenosti in sovražnosti med enimi in drugimi pripadniki, da gredo bolj »navdušeni v smrt za svoj narod«.

Cankarjeve besede, izražene nekaj let po *Blagru* v spisu o gledališču *Študija o gledališču* (1907): »*O ti pomehkuženi čas! Kje ste že gladijatorji? Zatajevati je treba žival, ki bi tako rada grizla; tako rada bi pila kri in limonade ji dajejo!*« so videle, kaj bo. Ni minilo deset let, ko je cesar pozival »svoje ljube narode« na vojsko in kako je narod vriskal in podpisoval vojne kredite.

V tokratni uprizoritvi *Za narodov blagor* pod taktirko **Vita Tauferja** izstopa lik Grozda, ki ga upodablja **Valter Dragan**. Prva režijska opomba (didaskalije k prvemu prizoru prvega dejanja) terja od igralca, da *se zdi raztresen in nervozen*, kadar mu občinski svétniki vzneseno deklamirajo hvalnico. Dr. Anton Grozd, deželni poslanec, je podoben rokovnjač, ki pošilja nasprotnike v smrt ali norišnico, kot *fabrikant* Jožef Kantor iz *Kralja na Betajnovi*, s to razliko, da se njuna dramska zasuka zasukneta v nasprotnih smereh. Grozdova notranja sprememba, ki se zgodi po tistem, ko mu njegov po sili razmer plačanec, *žurnalist* Ščuka (**Marko Mandić**), nenadoma neubogljivo zaveže levi čevelj namesto desnega in se Grozd počuti ranjenega, kakor da so se mu *zazibala tla pod nogami*, Ščuki bi hotel *stopiti na tilnik, da bo odprl oči*, a iz tega ni nič, raje zboli – bolezen pa vodi ali v ozdravitev duha ali v smrt – eno in drugo je sprememba. Sanja o lastnem osramočenju, drsenju navzdol. In sanje so uresničitev nezavedne želje, če verjamemo Freudu. »Ali si bolan, Anton«, ga vpraša žena Katarina – igra jo **Zvezdana Mlakar** – on pa odvrne, da ne, samo leglo da mu je *nekaj na prsi, na róke, na noge ...* »Čisto neumno mi je pri srcu ...« pravi.

Slika 2: Dragan v glavni vlogi igre *Za narodov blagor* kot dr. Anton Grozd. Foto Peter Uhan. Valter

Kantorjev dramski zasuk pa je proizvedel le še bolj kantorskega Kantorja, tako rekoč nujnega Kantorja. V svojem okraju je edini *fabrikant*, torej monopolist, zaposlovalec brez tekmece, pri katerem bi si izkoriščani in poniževani zaposleni lahko izpogajali boljših pogojev. Tega se zaveda tudi sam, saj njegova hipna namera, da bi se spokoril, izgine kot repatica. Sodnik ga je bil, čeprav trdega, brez večjih težav »prepričal«, da ni kriv in da se je že našlo »pravega krivca« za umor *omoraljenega tiholazca*, župnik pa sodbo blagoslovi kot dogodbo »božje volje«. Navzoči vstanejo, ko jih pokliče, naj ne trči tisti, ki ga ne podpira, in trkajo: »Vsi smo z Vami! Bog Vas živi, Kantor!« Tudi to sprenevedanje sega zimzeleno v sodoben čas.

Če si cesar ne bi domišljjal, da je cesar, bi si čevelj sam zavezal

V Blagru Grozdu obračajo hrbet prav tisti, ki so ga najprej slavili. Ne potrebujejo ga več, imajo drugega političnega kandidata. Šipe na odrskem oknu so pred koncem igre zvonko zažvenketale, ko je v Grozdovo bližino priletelo nekaj opek, zalučanih sem iz uličnega zborovanja pod oknom. Od tam govorec Ščuka posmehljivo vpije: "Ali niste čutili, da sem vas ugriznil, ko sem vam zavezal čevelj na levi nogi?"

Slika 3: Franc Jožef Habsburški z ного v svoji značilni 'zaveži mi čevelj' pozi. Vir: Življenjepisna knjiga Franc Jožef pisca Jean-Paula Bleda, Mladinska knjiga 1990.

Prispodoba napačno zavezanega čevlja nas spomni na politični prevrat, ki je zorel v Cankarjevem času. Na upodobitvah takratnega vladarja Franca Jožefa, pa tudi drugih predstavnikov osvajačnih gospostev, je mogoče opaziti – tega Cankar ni mogel prezreti – kako oblastnik svojo desno nogo, znamenje moči, izpostavlja v položaj, kot da bi se mu pravkar odvezal čevelj. Kdor ga zaveže,

je lahko počaščen.

Z dejanjem dramskega lika Ščuke, ki tak čevelj nalašč napačno zaveže, je Cankar povzdignil Slovenca rojaka v revolucionerja in hkrati izrazil svojo naklonjenost družbeno-političnim spremembam, ki so se odvijale v smeri večje enakopravnosti in manjše strahovlade ter samovolje.

Kot bi dejal: »Če si cesar ne bi domišljjal, da je cesar, bi si čevelj sam zavezal.«

Režiserjev pristop, s katerim je igro naredil, kot da bi bila napisana pred zadnjimi volitvami, je dokaz, da se narod še vedno uporablja kot izgovor za politične vrtavke, kadar si posamezniki želijo biti, kot nekdanji nesporni gospodarji usode množic, čeprav so le črtka v večjem, še ne povsem pojasnjenem ustroju. Gledališče ostaja prostor, kjer lahko skozi brezčasno Cankarjevo satiro prepoznavamo takšne vzorce, se jim nasmejimo – in morda celo kaj spremenimo.

~ *** ~

Jernej Jager in nastopajoči na prireditvi (Foto: Bojan Ekselenski)

AFORIZMI

Irena Žuravlev (Kus)

Plezalci

Marsikdo je kronični plezalec, saj mu nikoli ni zadosti vzpenjanja navzgor.

* *

Old timerji

Razvaline čakajo na stare čase.

* *

Med fosili

Prihajam v zrela leta. Nezreli me vikajo, zreli pa tikajo.

* *

Na(ši) predniki

Naši predniki so se mukoma razvili iz opic, da bi lahko mi postali številke.

* *

Zvesti protestniki

Od vseh najbolj vztrajno protestirajo policisti, so na vsakem protestu.

~ *** ~

POTOPIS

Tja in spet nazaj

Na Finsko na adrenalinski pogon

Celjsko literarno društvo se je letos v sestavi Dominika Lenarčiča in Bojana Ekselenskega odločilo za udeležbo na evropski konvenciji Eurocon v Mariehamnu na finskem otočju Åland. Vseevropsko druženje je potekalo pod okriljem European Science Fiction Society (ESFS). Kot je v navadi, je bil Eurocon del lokalne konvencije Archipelacon 2. Poleg različnih predavanj in predstavitev (v angleščini, ki je »lingua franca« takšnih dogodkov), so bili tudi sestanki ESFS. Letos je bila tudi volilna konferenca ESFS, saj se je volilo novo vodstvo. Glasovalno pravico na sestankih imata dva delegata iz vsake evropske države.

Poleg obiskovalcev in delegatov iz evropskih držav so konvencijo obiskali tudi gostje iz ZDA, Kanade, Kitajske, Avstralije in še od kod.

Za ta prispevek ni pomembna sama konvencija, temveč pot do tja in nazaj. O vsebini konvenciji boste prebrali v jesenski Supernovi.

Vse skupaj se je začelo na Brniku. Do daljnega Mariehamna (glavno mesto avtonomnega območja otočja Åland) je najina pot potekala v obliki treh letalskih skokov z vmesnim prenočevanjem v Aidenu, enem od letaliških hotelov letališča Arlanda, Stockholm.

Na srečo sem opravil »check-in« že dan prej v udobju domačega računalnika. Tako sem nama prihranil drenjanje na prijavnem okencu na letališču. Dobil sem tudi obvestilo, da je letalo polno in bo verjetno treba oddati ročno prtljago. Glede tega sem imel slab občutek, ker sva imela uro po predvidenem prihodu na Frankfurtsko letališče le uro časa do veznega leta do Arlande (letališče, 36 km od Stockholma). Pri čakalnici pred okencem za vkrcavanjem sem krčevito držal svojo prtljago. Ne, kovčka ne dam! Nikakor! Da izgubijo dragocene angleške Supernove in moj angleški literarni prvenec? Tu ne gre zaupati niti pregovorno natančni Lufthansi. Ob tem sem upal, da ne bodo natančno tehtali kovčka. Zakaj? Izrecno so poudarili, naj bo prtljaga znotraj predvidenih proporcev in 8 kg teže. Ker sem tovoril

Supernove, promo material društva in svoje knjižice, sem to težo malce presegel. S sabo sem vzel le nujno za preobleči, zobočoh, uhočist, antismr-din za pod pazduho in podobne potrebščine, a ničesar fizičnega za branje, razen svojega Kobo bralnika. Hvala bogu za e-bralnike! Knjigarna, spešta-na v elektrone ima skupno maso okoli 200 g. Tudi Dominik je pazil na težo. Za osebni kos je imel urbani nahrbtnik, kar se je izkazalo za bistveno boljšo varianto od otroškega nahrbtnika.

Potem je prišel trenutek za vkrcavanje. Ob skeniranju karte smo dobili listke za prtljago, ki smo jo oddali pred vstopom v letalo. Kot pri avtobusu. Letalo je imelo ta hip že 15 minut zamude. Aja, pozabil sem omeniti, da sva se odločila za Lufthanso – do Švedske in nazaj. Zakaj ne nizkocenovne variante? Berite dalje ...

Letalo pa se po vkrcanju kar ni hotelo premakniti. Potem je prišla bizar-na odločitev. Neki veseljak je pozabil na kovček namestiti listek s kodo. Iz prtljažnika so vrnili vso prtljago in po dve vrsti hkrati smo hodili ven in potrjevali svoje kose prtljage. Stric Murphy se je grdo poigral, saj je bil ta nekdo iz zadnjih dveh vrst. Minila je dodatna ura.

Končno vzlet. Zamuda je bila preko ene ure. Začel sem razmišljati o nadaljevanju poti, a sem raje odnehal. Nisem se hotel vihteti sekire na zalo-go. Pilot je dobesedno do konca tiščal na plin. V zadnjem delu leta smo naleteli na nebeški makadam in nas je treslo kot na slovenskih cestah.

Pristanek ... Najprej vkrcavanje na avtobus. Pred nosom so nama zaprli prvi avtobus in vkrcala sva se na drugega. Adrenalin je tekel v potokih.

Biti ali ne biti? Potem minute, ki se niso hotele izteči. Sredi letališča smo čakali v vrsti kot v slovenskem cestnem zamašku. Juhej! Slovenske ceste so se preselile v Nemčijo! Novih 10 do 15 minut pribitka. Potem končno prihod do vrat. Pogledal sem na zaslon – A36, let do Arlande. Torej na istem terminalu! A to je prineslo samo navidezno olajšanje. Od vrat A1 do A36 je slišati malo, a na Frankfurtskem letališču to pomeni več kot pol ure hoje. Midva sva tekla, kot bi naju preganjali vsi letališki demoni. In ti so naju res vzeli na piko. Dominik, otrok intelektualnega dela, nevajen kaskaderskega dira po letališču, je bil na koncu z močmi. Končno sta se mi izplačala moja skoraj vsakodnevna hoja ali tek. Pritekla sva do vrat A36, kjer pa je bilo vkrcavanje končano pred 8 minutami. Finito! Misija propa-dla.

WTF! OMG! Kaj zdaj?

Zaplet drame in v novem kontekstu tragedije je dosegel vrhunec. Adrenalin se je razlil po tleh. Skupaj z zakonskim parom iz Slovenije, sicer rednima in pogostima uporabnikoma Lufthanse, sva se znašla v bazenu fekalij. A je le zasijala luč na koncu predora.

Upal sem, da gre za sonce in ne luč nasproti drvečega vlaka.

Ponudili so nam naslednji let do Arlande okoli 4 ure kasneje. Takoj sem preračunal, da bova v Stockholm prišla okoli polnoči namesto ob 18:25. Seveda sva sprejela in dali so nama še 15 € tolažilnega bonusa.

Zakonski par, ki je bil v istem zosu, se je znašel še pred zahtevnejšim podvigom. Na letališču sta imela rezerviran rent-a-car, a poslovalnica zapre svoja vrata pred prihodom v Stockholm. Morala sta se do destinacije peljati še 200 km. Najina težava kasnega prihoda je bila tako precej blažja. Saj veste, ko ugotoviš, da se je nekdo znašel še globlje v bioloških odpadkih od tebe, se imaš za srečneža.

Tako sem si privoščil sredi Frankfurtskega letališča frankfurtsko klobaso, saj je prašič v meni terjal svoj DDV.

Naj zdaj razložim, zakaj je bila sreča, ker sva potovala s klasično letalsko družbo. Nizkocenovni prevozniki ti v primeru takšne zamude ne omogočijo naslednjega leta na ciljno destinacijo. Karta ti propade. Zato nizkocenovniki ponujajo vnaprejšnjo nekakšno zavarovalnino za primer zamude na vezni let, kar sploh ni nizkocenovna opcija (tudi 200 €). Ob tem in še nekaterih dodatkih pridevnik »nizkocenovnen« izgubi svoj zlog »nizko«.

Letalo za Arlando je vzletelo ob 21:50, torej sva upala v prihod na cilj okoli polnoči. Če ne bi bilo »nezgode« tistimi kufri v Ljubljani, bi bila na cilju že ob 18:25.

Ob prihodu sva na postajališču 13 pri terminalu 4 počakala še brezplačni prevoz do hotela. Zadnji gre ob 1:10, midva sva, hvaljena rimska božanstva, ujela tistega ob 00:40. Potem vožnja do hotela, prijava, plačilo in takoj sem rezerviral še nočitev za 29. na 30. junij. Strošek nočitve z zajtrkom je bil za vsakega 35 €. Soba je bila spodobna, nisva se predajala kakšnemu družabnemu življenju, saj sva padla vsak v svojo posteljo. Ura je bila 1:30.

Ob 5:30 se je začel nov dan. Najprej teror budilkozavra! Do zajtrka in brozge, ki ji ljubkovalno rečejo kava, sem delal reklamo za zombija. 4 ure

spanja po stresnem dnevu in nekaj litrih izparelega adrenalina me ni ravno osvežilo.

Kar na zajtrku sva naredila še check-in za let do Mariehamna. Ob tem sva skoraj zamudila prevoz do letališča. Na letališču je bilo treba do Terminala 3. Med 4 in 3 se ne sliši veliko, a tudi to letališče je nekajkrat večje od našega palčka Brnika. Znova, hvala, tokrat nordijskemu panteonu, za internetni Check-in. Direktno sva odbrzela mimo kolon čakajočih na check-in za različne destinacije in naravnost na varnostni pregled. Na srečo ob tej uri ni bilo gneče in sva zdrsnila skozi kot vroč nož čez maslo. Lepo sva se lahko sprostila.

Sledil je še zadnji skok – let iz Arlande do Mariehamna. Vkrkali smo se v precej majhen dvomotorni propellerski Fokker 50. Nasploh je bilo na tej točki vse skupaj precej po domače. Nobenega vnaprejšnjega sedežnega reda, nobenih skupin za vkrcavanje.

Letalo je vzletelo in sledil je polurni skok do ciljne destinacije. Ker vmes menjaš časovni pas, se to razvleče na 1:35, saj je finski lokalni čas +1 ura glede na naš srednjeevropski.

Mogoče naj razodenem še stroške potovanja. 408 € na osebo stane let Ljubljana – Stockholm (Arlanda) in nazaj, torej cca. 200 € v eno smer. Nadalje še 160 € na osebo za let na otok in nazaj. Tu je treba prišteti še 140 € za prenočevanje, saj ni možno v enodnevnem skoku iz Ljubljane do Mariehamna.

Prijatelji iz Hrvaške so se odločili iz Stockholma v Mariehamn potovati s trajektom. Karta pride 50 € v obe smeri za običajni trajekt in se zdi naproti 160 € za let malo, a tu so zraven še »skriti« stroški. Saj veste, drobn tisk, ki ga preberete šele, ko vas zaboli. Pot iz Arlande do Stockholma stane cca. 20 € in traja približno 45 minut z lokalnim avtobusom tja in spet nazaj. A to še ni vse. Iz mesta do trajektnega terminala vas bodo oskubili za 50 € v obe smeri. Sem omenil, da pot s trajektom traja dobrih 8 ur in ladja odrine zgodaj zjutraj? 8 ur je dolga doba in na trajektu imaš še strošek hrane ali pa se odločiš za shujševalnega petelina.

Ob tem se let namesto trajekta ne zdi tako draga opcija.

Seveda pa ima tudi vožnja s trajektom svoje čare in mogoče jo izkusim ob kakšni drugi priložnosti (me bo pritegnil vsakoletni mednarodni literarni festival fantazijske književnosti Akon, ki poteka v angleščini?).

Končno sva se znašla na otoku in sledila je le še vožnja s taksijem do cilje destinacije – Hotel Cikada. Strošek taksijsa – 20 € za slabih 6 km. Skandinavija pač nima poceni storitev. Takoj mi je v oči padla znamenitost otočja – rdeče ceste, kar je posledice tamkajšnjih kamnin. Lokalno ima tu res barviti pomen!

Ob vpisu v hotel, ki sva ga rezervirala že aprila, sva končno zadihala z obema kriloma pljuč. Za hotel sva dala za štiri nočitve z zajtrkom vsak po 206 €, torej dobrih 50 € na dan. Cena je bila nižja zaradi popusta, ki ga je hotel nudil za registrirane udeležence Eurocona.

Hotel ima telovadnico, savno (le kje na Finskem je nimajo?), zunanji in notranji ogrevan bazen. Zunanji bazen sem izkusil po prvem dnevu, saj se je končalo ob 19:00 in je bil še čas po večerji v pizzeriji. Ob 21:30 je tam pozno popoldne (sonce zaide ob 23:20).

Mariehamn je turistična destinacija. Njegova značilnost sta poleg rdečih cest izredno obilno zelenje in urejenost, ki gre skupaj z zelo ležernim potekom življenja. Za ogled je kar nekaj možnosti, posebej zanimiv je navtični muzej. Otočje ima burno pomorsko zgodovino, ki vključuje tudi pirate. Tam ni dirkanja po cestah ali naglice na ulicah. Ogromno je raznih lokalov s takšno in drugačno hrano.

Lokacija konvencije je bil nov konferenčni in kulturni center Alandica. Del pa je potekal tudi v sosednjem, precej razkošnem hoteli Arkipelag.

V sredo, 25. 6., sva se prijavila in pripravila promocijsko stojnico društva. Poleg naju je bila stojnica angleškega društva The British Science Fiction Association (BSFA). Prisotna je bila tudi finska stojnica z obiljem zanimivih publikacij in raznih drobnarij. Naj omenim še stojnice Eurocona 2026 v Berlinu, Wordcona 2029 v Dublinu in kandidaturo Portugalske za Eurocon 2027. Hrvati so najavili kandidaturo za Eurocon 2028 v Zagrebu ob 50 obletnici društva Sfera. Obeta se še Eurocon 2029 v Bolgariji in 2030 v Veliki Britaniji.

Program konvencije je potekal od četrta, 26. 6., do nedelje, 29. 6. Glavnino so predstavljala predavanja. Imeli so tudi igralnico za namizne igre, v soboto pa je bila maškarada, saj ni šlo za cosplay (oblačenje v različne junake) po vseh regljah, temveč – maškarado. Ena od udeleženk se je našemila v konvencijo iz leta 2023.

V nedeljo, 29. junija, se je začela misija vračanja. Zjutraj sva se pojavila na prizorišču, si mnogi tam prisotni zaželeli vnovičnega snidenja naslednje leto v Berlinu ipd.

Škotska prijateljica Barbara (Škotinja, ki živi na Švedskem) naju je v svojem nenavadno dekoriranem avtomobilu peljala na letališče. Tam sva srečala ležerno starejšo gospo iz Kalifornije. Tebi nič, meni še manj naju je malce prestrašila z izjavo – letalo mogoče gre, lahko pa tudi ne. No, šel sem pogledati in na letališču je stal Fokker 50, torej polet BO. Če ga ne bi bilo, nama je ostal le kaskaderski podvig s trajektom, saj sva se morala na Arlandi narisati za let ob 15:05 naslednjega dne.

No, šlo je vse po sreči. Letališče Mariehamn je pravzaprav mikro letališče, saj ima dnevno le dve liniji – eno v Arlando in drugo v Helsinke. Otočje je sicer del Finske (in je demilitizirano območje od krimske vojne), a na njem večinsko živijo Švedi. Poleg posebnega statusa ima svojo zastavo in svojske avtomobilske tablice.

Uro in pol pred odhodom letala so odprli letališko stavbo. Prej je bila zaklenjena. Vse skupaj je delovalo precej domače. No, varnostni pregled je bil čisto zaresen. Celo test na nekatere substance so naredili pri nekaj naključnih potnikih. Seveda sem bil med srečnimi izbranci tudi jaz. Seveda sem bil negativen. Včasih je fino, če si v čem negativen.

Let je bil svojevrstno časovno potovanje. Odhod iz Mariehamna je bil ob 16:00, a v Arlando smo prispeli ob 15:35. Torej sem bil eden od časovnih potnikov – seveda med časovnimi pasovi.

Sledil je skok do že prej rezerviranega hotela Aiden. Srečala sva Japonca, ki je bil očitno prvič v Evropi. Njegova angleščina je bila »broken« kot moja. V hotelu sem prvič opravil prijavo kar preko terminala, brez osebja na recepciji. Vtipkaš priimek, po želji izbereš kakšen dodatek, potrdiš vse, plačaš, v avtomat vstaviš kartico, ki jo zakodira na sobo, ki jo določi avtomat in to je to. Brze prisotnosti človeka.

Tudi naročanje hrane in pijače gre preko terminala. Na zaslonu poklikaš, kar želiš in potem plačaš s kartico. Točeno pivo pa ti še vedno servira človeška roka. V hotelu so bili ljudje vseh barv kože in oblačil. V oči mi je padla pisana skupina temnopoltih žensk. Vse so bile srednjih let in precej baročno zaobljenih postav.

Hrano si sam vzameš in poješ, kolikor zmoreš (možnost »basanje de-luxe«). Seveda ni šlo brez švedskih mesnih kroglic, pravzaprav polpetkov. Kakovost je bila spodobna, nisem imel občutka plastik fantastik žvarune.

Vmes je bila kratka ploha in v oči mi je padel mogočni hrast. Popolni kontrast s precej na novo pozidano okolico. Blizu so se našle tudi gozdne jagode – zrele. Pod mogočni hrast so postavili plastičnega bikca Ferdinanda.

Zaključek dneva je bil v znamenju check-in procedure na Lufthansini aplikaciji. Najprej nisem mogel narediti prijave za Dominika. Čakala me je zgolj moja karta. Pa sem znova poskusil. Vmes mi je zastalo srce, ko je izpisalo – *Flight is overloaded*. Potem še malce slabši mobilni signal ... A sem preklopil na WiFi in potem je procedura stekla in se zaključila. Srce je znova začelo biti in sledilo je zaslužen pivo. Mimogrede, pivo je v tistih krajih silno zasoljeno (raje rečem popoprano), saj stane 9 do 10 €. Tudi v trgovinah ga ni pod 3 €. Torej te ruda za recimo 10 ljudi stane 100 €. Tudi žgane pijače (ki jim tam rečejo pijača) je draga. Štampri preko 10 €. Ravno prav, ko se napiješ, te ne stisne, ko plačaš račun za »pijačo«. Na zdravje!

Naslednji dan se je začel z zajtrkom. Hrana je bila raznolika in seveda ni šlo brez, uganili ste, mesnih kroglic. Kava je tam bolj ali manj brozgica, saj moraš za učinek spiti vsaj liter nje. Naša običajna kava tam ni dobrina, dosegljiva na vsakem koraku.

Na letališču najprej popotovanje do terminala za let do Münchna. Poti nikakor ni bilo konec. Vrata E4 so se izkazala tza kar oddaljeno destinacijo. Znova sem se zahvalil opciji za *check-in* preko aplikacije, saj je bila gneča pred okenci precejšnja in bi tam zagotovo izgubila kakšno uro. Pohitela sva do varnostnega pregleda. Znova sem plesal brez pasu na hlačah in si jih držal, da ne bi zlezle do tal. Vse kovinsko pač mora s trupla. Če me je kdo snemal, lahko prizor uporabi za kakšno komično sceno. Saj je bilo komično! Avtomat je moj nahrbtnik ločil in sledil je pregled, ki ni ugotovil ničesar nenavadnega. Saj veste, noži, bombe in puške ne sodijo na letalo. Pri Dominiku je prišlo do napake in so nekaj časa iskali ostri predmet, ki ga seveda ni imel. Že je skoraj zlezel sam vase, ko so ponovili skeniranje in se je na koncu izkazalo, da gre za lažni alarm. Končno sva se napotila do vrat za vkrcanje. Pot do tja pa je bila še dolga. Najprej skozi ogromni prostor,

kjer so prodajali skoraj vse. Seveda so cene letališke. Vodo sem plačal 3 € in sem, glede na ceno, iskal zlato pod zamaškom.

Ko je prišla ura vkrcavanja, pa se je začelo brenkanje po živcih. Najprej 5, pa 10 in na koncu 15 minut zamude. V Münchnu sva imela po načrtu od pristanka pa do leta za Ljubljano predvideno 1:10 časa. Torej od zdaj le še 55 minut. Se ponavlja scena iz Frankfurta? Upal sem, da ne. Za Ljubljano ni naslednjega leta, kot je to bilo v primeru Arlande.

Let je bil miren in ob pristanku nov zaplet.

WTF! Vrata, kjer naj bi letalo parkiralo, so bila zasedena. Zamislite! Nekdo je letalu zaparkiral vrata. Novo adrenalinsko čakanje. Čas je tekel in živci so zakrulili serenado napetosti. Vmes je prišla še sprememba lokacije leta za Ljubljano. Takrat še nisem vedel, kaj naju čaka. Včasih je neznanje odrešujoče.

Končno smo se spakirali ven in čas za začetek vkrcavanja na letalo za Ljubljano se je nevarno bližal. München naj bi bil manjši. A tega nisva opazila glede na pot, ki naju je čakala do G65. Začela se je dirka proti vratom odrešitve. Najprej po hodniku, pa po stopnicah dol pa gor in znova dol, pa še dol in potem so se naju usmili germanski bogovi (vse druge panteone sva že prej pokurila). Ravno takrat je prispel vlak, ki je peljal do vrat G. Teh je do oznake 84. Znova po stopnicah gor in do G65 sva pretekla precej dolgo pot. Vsa zadihana sva 15 minut do vkrcavanja le prišla do vrat – G65. Sreča, da nisva imela večje prtljage, ki bi jo morala loviti!

Končno vkrcavanje! Najprej seveda skupina 1, 2 in potem 3. Ko sem prišel do terminala za skeniranje kode, pa sem nekajkrat moral zaganjati aplikacijo. Pač, tudi germanski bogovi so mi morali kakšno spustiti. Da bi šlo brez zapleta? No way!

Končno let v Ljubljano. Šlo je za isto proceduro oddajanja prtljage in tokrat se ni zgodil veseljak, ki bi kaj zamočil glede pritrjevanja listka na prtljago. Osebe je tu že ob vkrcavanju skrbelo, da se kaj takšnega ne bi pripetilo.

Potem še let in v Ljubljani temperaturni šok. Iz podnebja s 15 do 20°C do našega s 35°C je pač velika preizkušnja za telo, ki je preživel dva leta z vmesnimi adrenalinskimi vložki.

Tako je to izpadlo, misija Eurocon 2025 se je zaključila.

Pogled z letala

Pred jadrnico-muzejem

Hotel Cikada, slovenska bazo za misijo Eurocon 2025 - imajo tudi bazen!

Pred centrom Alandica

Zanimiva družba na klopci

Hotel Arkipelag, kjer sva z Dominikom imela predstavitev društva, Fanfesta in Supernove

Zanimiva cerkev, značilna za tamkajšnje kraje

Hiše so večinoma lesene in izredno barvite, kot bi želeli priklicati pisanost severnega sija.

Otvoritvena slovesnost - častni gostje kot ujetniki otoških piratov

Fotka s svetovno známim pisateljem Jeffom VanderMeerom

Na stojnici - Celjsko literarno društvo in Slovenijo sva dostojno predstavila

Utrinek z maškarade v pravem pomenu besede

Pisana scena stojnic - med predavanji so se izpraznile, potem pa napolnile, da so ljudje hodili en po drugem.

S predstavitev v veliki konferenčni dvorani hotela Arkipelag

Dvomotorni Fokker, ki naju je pripeljal na in z Mariehamna. Letališče ima samo dve liniji.

Mogočni hrast pred hotelom Aiden.

ESEJ

Marjan Škoda

Vse, kar še bom napisal, sem že zapisal v svojem nezavednem.

Smisel: s misel

Ta misel mi ne da mira: »Besedila ne potrebujejo razlage!« Besede izven okvira stavka lahko imajo različne pomena, toda v okviru stavka imajo samo en pomen. Korak naredim v določeno smer, ne v katero koli. Besedi v stavku lahko dodam popolnoma nov pomen, ki je razviden iz celote stavka.

Če analiziram naslednji stavek: »Besede so oprimki na poti smisla.«

Stavek je nenavaden, nevsakdanji. Na prvi pogled nelogičen, nesmislen. Do tega sklepa pridem, ko samodejno prestopam meje besed v svet slovarskih pomenov.

Ko izstopim iz besede, stopim na vlak smisla. Ta me popelje preko postaj; posameznih besed na končno postajo.

Namen mojega plezanja je priti na vrh. Besedilo ima samo en vrh. Na isti vrh vodijo različne poti. Ne more pa se ena pot končati na različnih vrhovih.

Če ni jasne poti, ker novo se nahaja na razpotjih, so potrebna opozorila; dodatne razlage.

Če ne posegam v skalo s silo, ohranim njeno najčistejšo prvotno podobo. Pisanje prilagajam skali in ne, da skalo preoblikujem po pisanju. Na ta način uporabim, kar mi ponuja, in ji ne vsiljujem svojega načina. V skalo se podam z ljubeznijo, ne s kladivom.

Z nasilno spremembo skala ni več prvotna skala, stena ni več prvotna stena, pokrajina ni več del narave. Prepredejo jo avtoceste, podvozi, tuneli, nadvozi. Usposobiti se moram prisluhniti skali.

Ne išči primernih stavkov, preden zapišeš smisel. Smisel je jajce, iz katerega se prekljuva piščanec. Najprej smisel, potem stavek. Stavek brez smisla je prazno jajce.

Smisel nosi v sebi cilj z namenom. To je »s«. Ko s dodam misli, dobim pot. Pot je usmerjena misel; od pike do pike, od ovinka do ovinka.

Ali pripovedovalec želi, da se ga razume tako, kot on želi, ali pa, da ga razume vsak po svoje? Jaz se nagibam k: da se ga razume tako, kot želi on.

Navade ne potrebujejo razlage.

Stvari brez smisla se ne da razlagati.

Pripovedovalec mora predvidevati, če ga bo ciljna publika razumela ali ne. Na mestih, kjer obstaja nevarnost zdrs, mora pot zavarovati z razlago.

Pripovedovalec ne piše ugank.

Pripovedovalec je ustvarjalec novih poti in preoblikovalec navad.

Leni duh se oklepa navad.

Pripovedovalec mora najprej razumeti sebe, da ga bodo razumeli drugi.

Ne zapisujem besed, upodabljam smisel.

* *

Plezanje po skali; misli

Pisanje in branje je plezanje po skali; misli. Korak naprej je razumevanje. Če ne razumem, ne morem narediti naslednjega koraka. Spoznanje se zgodi v dvanajstih stotinkah sekunde; spoznavni trenutek. Razdelim ga na aha in zapominjanje.

Aha je rdeča nit nameravanega smisla. Ni nujno, da je realna. Lahko jo naredi domišlija. Rdeča nit; pot.

Tako kot pri plezanju, mi v spominu ostanejo delčki poti, ponavadi tisti, ki se me globlje dotaknejo. Izpiski so fotografije.

Ko govorim o poti, po spominu obnavljam posamezne dele. Premagati moram notranji občutek, da če si ne zapomnim vsake besede, da je bilo branje zaman. Takšen občutek od mene zahteva nemogoče.

Besede in klini so pomembni v trenutku uporabe, da me pripeljejo na konec poti. Na cilju niso pomembni. Pri vzponih uporabljam izkušnje. Določena mesta so si podobna in prebujajo spomine, zlasti takrat, ko isto smer ponovim.

Vrh je vedno pred mano.

Predstavljam si, da so besede zapisane ena nad drugo.

drugo.
nad
ena
zapisane
besede
so
da
si,
Predstavljam

Na različni površini skale izbiram najvarnejše oprimke. Skala je misel, ki mi ponuja različne besede; oprimke. Z manj zanesljivimi povečam težavnost poti, v izziv sposobnejšim.

Pot nadelujem z oprimki; besedami. Smer zavarujem z različno uporabnimi klini: vejico, piko, dvopičjem in podpičjem. Podpičje zapoveduje vzporedno smer, ki je lahko nekoliko lažja. Plezalcu ponudim izbiro. Metafora je na previsu.

Plezam po oprimkih iz besed. Na naslednjem oprimku lahko zdrsnem na začetek. Pika je klin, kjer zavarujem preplezano razsežnost. Navzgor me vodi smisel. Prvi oprimek dela poti je beseda z veliko začetnico. Besedam verjamem, če jih razumem v okviru smisla.

Smisel je različno kompleksen cilj. Kompleksnejši nenaravni smisli so previsni del poti. Oprimki so krušljivi. Nudijo malo upore. Prsti lahko hitro popustijo, stopalo zdrsne. Težave vodijo v novost in velike spremembe. Lahke poti ne zahtevajo podvigov.

Časovna enota vzpenjanja je spoznavni trenutek. Na oprimku porabim najmanj enega; dvanajst stotink sekunde, lahko pa se tudi podaljša. Tako kot pri plezanju, visenje utruja.

Odstavek je polica.

* *

Minimalistični slik, polica za knjige

Ko iz skoraj nič nekaj ustvarim, se zavem, kako velika je stvaritev.

Minimalistični slik

NA KROŽNICI

Beli list, vrisan krog,
 na krožnici: vhod, izhod,
 vstopi korak, življenje se ustavi,
 skozi besede naredi obračun,
 razbremeniti spomin,
 želja, nova melodija se ustvari
 tam zunaj
 med tum-cap izmenjavi.

Na steni viseča minimalistična slika. Od nje se odbija samo nekaj izrazov: belo spodaj, belo zgoraj, krožnica, krog, pred, za, okoli, spodaj, zgoraj, krogla, besede, srce, o, a, i, e. V mislih vstopim vanjo. Ko sem v sliki, se ta spremeni. Ni samo belo in črno, sestavi se v mozaik številnih razlik. Svet slike ni samo zgodba, je tudi poezija. Otrok sem, ki občuduje prve razlike.

V domišljiji sem v sliki, v resničnosti še vedno trdno na dveh nogah pred sliko, z nepremičnim pogledom strmim vanjo. Stojim na neskončni zeleni površini. Nad mano modro nebo. Pred mano, okoli mene se stikata; zeleno, modro. Če bi se pogledal od zgoraj, bi se videl v središču kroga. Krožnica je iz črne črte. Nebo se obarva belo. Zeleno se obarva belo. Belo površino od neba loči črna črta; obzorje. In jaz z mislimi in besedami. V galeriji minimalističnih slik, le da sem del slike sam. Sanjska petorka.

Mesto, kjer stojim, poimenujem stojišče, krajše sto, morda še krajše, samo o. Belo spodaj stališče, sta ali a. Krožnica je stičišče; sti ali i. Nad mano je sonce; veliki S. Samo sonce in svetloba. Če gledam vanj, ne vidim ravnine. Pogled v ogledalo mi odbija tisto, kar ni v njem. Kot v odboju svetlobe, kjer vidim tisto, kar ni tisto, kar vidim. Vsebina časovnega intervala omejenega z razdaljo in valovno dolžino svetlobe.

Brez odboja ne vidim odboja sebe. Če sonce odbija samega sebe, ne vidim nič, kar ni sonce. V mrtvih očeh se sonce ne odbija. Ko se poglabim v vprašanje »zakaj?«, ne dobim odgovora. Ostane mi le opis »kako« in čudenje.

Skupno nama je belo spodaj, krožnica in belo zgoraj; veliki S. Gledava v različno smer, a tega ne veva, dokler ne izstopima iz kroga. Ker krožnica je zavest. Meja med vidnim; belim spodaj, vidnim; belim zgoraj in onkraj vidnega. Neke vrste realna vidnost in realna nevidnost. Zavedanje v dvanajstih stotinkah sekunde. Za predstavo, to je čas ene šestnajstinke v notnem zapisu. Najmanjša zaznavna razlika med toni.

Jaz sem sto, v katerega se steka magična štirka. Če hočete, na štiri dobe razdeljeni takt z idejo. Ne samo odboj sonca, sem tudi premik. Premikam se sam in premik je v meni.

Tisto zunaj je tudi del kroga. Pred mano, za mano in okoli mene je ravnina; ploskev. Nad mano, pod mano, pred mano, za mano, okoli mene je, če je nič, sem del lebdeče krogle v univerzi ali univerzalni krogli. Od nje se odbija veliki S, pa čeprav »že nekaj videnega« kot spomin.

Brez velikega S ne obstaja zgoraj, spodaj in okoli. To ne bo držalo. Samo vidi se ne, lahko se sliši kot izvor ali odmev zvoka, stik kože.

Zgoraj se obarva črno, posledično tudi spodaj. Krožnica se izgubi. Dan zamenja noč in nastane »en dan«.

Sredi noči se zabliška, oko za trenutek vidi. Z udarom strele ogenj premaga temo. Zakurjen ogenj s plamenom ustvari sence. Vsa ta majhna umetna sonca so tako neboljena, če jih primerjamo z velikim S-om, ki razsvetli celotno kroglo.

Jaz sem drugo sonce. In ti, in ti, si drugo sonce. Ne oddajamo žarkov, oddajamo besede v prostor krogle. Kam? Možnosti so brezštevne. Tukaj sem in tam. Enka sem in dvojka, za njo pride trojka, štirka ... Štejem jabolka, košare, polne jabolok. Sekunde, minute, ure, dneve ... Štejem sonca na nebu, ostalo je teorija.

Zunaj sonca ni svetlobe, zunaj zvoka je tišina. Vulkan sem, ki brbota pred izbruhom besed. Sila smisla bo izbruhala besede. In tako kot sonce, spremenila belo v podobe.

Zapisana sled je krožnica. Meja med razumljenim in nerazumljenim. Samo »razumem in ne razumem«, ne »se strinjam in se ne strinjam«. Ko razumem, stopim iz kroga. Stopim v novi krog, da izstopim iz njega. Premikam se skozi spiralo.

Sam sem del spirale. Vase vsrkavam odboje tistega zunaj, oddajam

besede. Svetloba in zvok prihajata vame po dveh različnih poteh. Tudi jaz sem dvojno sonce. Žarek iz besed in srce. Občutek sem in melodija.

Ustvarjam simfonijo ali samo popevko.

Na steni viseča minimalistična slika. Od nje se odbija samo nekaj izrazov: belo spodaj, belo zgoraj, krožnica, krog, pred, za, okoli, spodaj, zgoraj, kroglja, besede, srce, o, a, i, e. V mislih vstopim vanjo. Ko sem v sliki, se ta spremeni. Ni samo belo in črno, sestavi se v mozaik številnih razlik.

Svet slike ni samo zgodba, je tudi poezija. Otrok sem, ki občuduje prve razlike. Zdrznem se iz globoke zamišljenosti. Ponovno sem tukaj. Z novim spoznanjem zapuščam prostor. To moram zapisati. Me bodo razumeli? Bodo skupaj z mano stopili iz kroga v novi krog ali še več?

* *

Minimalistični slik zvoka: »Tum – cap«

Stojim sredi ulice. Iz daljave tišino prekinja »tum – cap, tum – cap«, ki se ponavlja in vrti. Vrtenje ujete energije. V spominu sled predteka. V teku se trese membrana ušesa. Sledim poteku. Nizki »tum« in visoki »cap«. Bobnar samodejno šteje udarce. Tum požene, cap ustavi. Tum ustvarja, cap zapominja. Zaveslaj plavalca, da ne potone v tišino.

Tum-cap v ponovitvi; ritem. Samodejen, dokler se ne ustavi. Plavalec, ki želi preplavati ocean. Prevelik je, zato omaga. Tum-cap od vala do vala. Mirno morje, vihar na obala. Vsakdanjost, nepredvidljiva prihodnost. Sprememba je posledica preoblikovanje energije; melodija, razpeta med Tum-cap.

Tum-cap lahko zamenja: »Tum-cap-cap ali Tum-cap-tum-cap. Sprašujejo se, zakaj obstajajo. Melodija jim odgovarja: Vi ste moje srce.

Takšne misli mi prihajajo med vdihom in izdihom, ko diham, ko mislim in pišem. Tum misli, cap zapiše. V tum-u se zbira, v cap-u izbruhne. Izbruh je konec; rezultat procesa. Izstop iz kroga v novi krog. Se zavedaš, da dokler ne zapišeš si le grozeči vulkan. Velika začetnica, ki se še ne zna izbrati. En izbor, petindvajset možnosti. Nadaljnje izbire se podrejajo smislu. Smisel je dovoljilnica za izstop. Je narekovalet roke ali prstov na tipkovnici. Zaporedje besede je lahko prijetno kot zaporedje tonov melodije.

Vsaka naslednja beseda je sprememba. Napredujem s predajanjem notranjemu nemiru, ki ne more biti primiru.

Ne vem, koliko časa sem bil zatopljen v svoje misli. Nisem opazil niti, ko se je Tum-cap spremenil v Tum-cap-tum-cap. Ritem nekega oddaljenega prostora in časa, zaradi katerega izginja ritem moje govorice.

Življenje postaja en sam Tum, v katerem ni časa za premislek in počitek. Noč, ki postaja dan. Tum-tum-tum ... ali Tup-tup-tup ... Življenje tone brez vdiha. Izgubljajo se melodije. Melodija je raznovrstnost v ritmu tum-cap-a.

Življenje ni skladba ali roman, ki se na zadnji piki, tonu, ustavi. Platno ugasne z napisom THE END; velike začetnice brez pike. Iz tega zapisa nastanejo nove zgodbe, nove skladbe.

Izdih je lahko brez misli, besed. Življenje, melodije skozi ritem se dogajajo izven romanov. Ti so le delčki življenja skozi besede in tone.

Površina belega lista z vrisanim krogom. Navidezna črta, kjer podobo zamenja podoba besede. Z besedami naredim obračun življenja. Razbremenim spomin.

Vstopim v svojo cerkev.

Umetnost je katedrala med cerkvami.

DRUŠTVO

Bojan Ekselenski

Preludij za dogodkovnik

Tokratni društveni dogodkovnik prinaša slikovno tolščo. Popis dogodkov se obilno izceja na našo spletno stran <http://cld.si>, zato tukaj ne ponavljamo že zapisanega.

Dogajalo se je veliko.

Naj najprej omenim sodelovanje z Glasbeno šolo Celje, ki poteka že od 2017. Pogosto sodelujemo tudi z drugimi društvi in institucijam.

Letos smo imeli volilni občni zbor, kjer smo poleg prevetritve organov društva, tudi prilagodili Statut, da ustreza novim časom.

Društvo uspešno sodeluje na vseh dosegljivih razpisih za izvajanje kulturnih dejavnost. Naj omenim projektni in programski (tega izvaja OI JSKD Celje) razpis za kulturo, razpis JSKD za kulturne projekte (naši reviji Vsesledje in Supernova), potem imamo še razpis kabineta župana. Letos se tudi zaključi občinski dvoletni projektni razpis, kjer smo bili uspešni za naši reviji.

Članstvo društva sodelujemo tudi na raznih srečanjih, razpisih in dogodkih doma in tujini. Nekaj naših članov so uveljavljeni literati, glasbeniki, likovni umetniki in še kaj bi se našlo.

A naj o našem delu raje spregovorijo slike. Sprehodili se bomo skozi zadnje leto ...

Predstavitve Vsesledja in Supernove (Špital za prjatle 16. 10. 2024)

Koncert Dejana Kušerja (Celjska kulturnica 13. 11. 2024)

Barbara Popit: Poklon Himalaji (Celjska kulturnica, 4. 12. 2024)

Utrinek s srečanjem ob Dedku Mrazu (Celjska kulturnica, 11. 12. 2024)

Bojan Ekselenski: Proza za vse generacije (Celjska kulturnica, 8.1.2025)

Lili Škornik: Hotel Iris (Celjska kulturnica, 22. 1. 2025)

Literarna pojedina z Marjanom Škoda (Celjska kulturnica, 29. 1. 2025)

Prešernovanje (Celjska kulturnica, 8. 2. 2025)

Cinkarniški večer z Mileno Miklavčič (Knjigarna Antika, 25. 2. 2025)

Literarni večer z Vanjo Tajnšek (Celjska kulturnica, 26. 2. 2025)

Jernej Jager: Misli, ujete na sukanec (Celjska kulturnica, 119. 3. 2025)

Slam »Pokaži, kaj znaš« (Špital za Prijatle, 27. 3. 2025)

Istrakon 2025 (Pazin - Hrvaška . 4. 2025)

Spominski večer (Celjska kulturnica, 23. 4. 2025)

Častna članica Anamarija Justin na Spominskem večeru (Celjska kulturnica, 23. 4. 2025)

Gostovanje Mariborske literarne družbe (Celjska kulturnica, 7.5.2025)

Sferakon 2025 (Zagreb - Hrvatska, 10. 5. 2025)

Predstavitev Supernove (Celjska kulturnica, 18.5.2025)

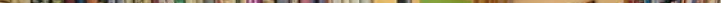

Predstavitev Supernove in Fanfesta na Na meji nevidnega (Ljubljana GR, 25.5.2025)

Dragan Mitić: Moje pesme (Celjska kulturnica 4.6.2025)

© 2014 The Authors. Journal of Internal Medicine © 2014 Blackwell Publishing Ltd

Branje - Slovenski dnevi knjige (Knjigarna Antika, 13.6.2025)

Klementina & Mateja & Neja (Celjska kulturnica 118.6.2025)

Eurocon 2025 (Mariehamn - Finska,

Predizbor za DP v slamu (Špital za Prjatle, 16.8.2025 - Foto: Matic Ačko)

Mozaik Vsesledja in Supernove (Terasa hotela Evropa 20.8.2025 foto: Vanja Tajnšek)

Naši člani vodijo literarne večere: Matej Krajnc s predsednikom DSP Mariom Čukom v Antiki

Program do konca leta (udeležbe in lastne prireditve)

- ⇒ 24. 9. 2025: PESEM.SI z Ano Porenta
- ⇒ 8. 10. 2025 - Druženje z lepo besedo
- ⇒ 15. 10. 2025: Madeja Mahnič - Veronika Deseniška
- ⇒ 16. - 19.10. 2025: Fanfest 9 (CE, LJ)
- ⇒ 5. 11. 2025: Delavnica - Literariziranje magije
- ⇒ 12. 11. 2025: Potovanje po poeziji Janeza Dreua
- ⇒ 19. 11. 2025 - Nuša Ilovar
- ⇒ 24. 11. do 30. 11. Slovenski knjižni sejem
- ⇒ 3. 12. Supernova 19
- ⇒ 17. 12. NOVO LETO – Dedek Mraz nas obišče, ker ima rad lepo besedo

SPLOŠNI RAZPISI

Razpis za Vsesledje

Revija Vsesledje je splošna revija za kulturo in literaturo. Izhaja 1x letno, praviloma oktobra, ko je predstavitev, ki je ena od osrednjih prireditev Celjskega literarnega društva.

Odgovorni urednik revije je dr. Zoran Pevec.

V reviji objavljamo:

- ⇒ poezijo (zaželeno je nekaj pesmi, da ima urednik določen izbor), prozo (kratke zgodbe), esejistiko, recenzije, dramatiko (kratka dramska besedila)

Pomembno o pripravi besedila za objavo:

- ⇒ **Besedila morajo biti v elektronski obliki** (wordov format, oziroma berljiv z Wordom[®]) poslana po elektronski pošti kot priloga, seveda s priloženimi podatki o avtorju(-ici).
- ⇒ Rok za pošiljanje za tekoče leto je **1. junij**. Prispevki, ki prispejo kasneje, se objavijo samo po dogovoru z urednikom.

Poseben del revije je **Mlado Vsesledje** za osnovnošolsko in srednješolsko mladino.

Pošiljanje prispevkov:

- ⇒ celjsko.literarno@outlook.com (društvo)
- ⇒ zoran.pevec@gmail.com (odgovorni urednik)

Obiščite tudi spletno stran <http://cld.si> in <http://cld.si/Vsesledje.html>

Supernova na spletu:

<http://supernova-magazin.eu> (slovenska in angleška verzija)

Splošni razpis za Supernovo

Revija izhaja dvakrat letno, spomladi in jeseni. Revija živi od prispevkov, zlasti zgodb in pesmi. Sprejemamo tudi eseje in recenzije knjig s področja spekulativne fikcije.

Sprejemamo samo prispevke v elektronski obliki. Samo tipkopisov ne moremo sprejeti in bodo zavrjeni. Revija ima od konca junija letos tudi lastno spletno stran.

ZAVRNJENA BODO BESEDILA SLOVENSКИH AVTORIC/-JEV, KI SO NAPISANA V TUJEM JEZIKU.

Datumi:

⇒ **1. februar** za spomladansko številko (izide v času pomladnih konvencij)

⇒ **15. julij** za jesensko številko (izide pred Fanfestom)

Naslovi za pošiljanje

E-mail:

⇒ celjsko.literarno@outlook.com

⇒ bojan.ekselenski@gmail.com (urednik)

Uredništvo:

Celjsko literarno društvo

Gledališki trg 4

3000 Celje

Želimo si sledečega:

⇒ Kratka zgodba: do **7500 besed (45.000 znakov s presledki)**, za daljše zgodbe se bomo odločili glede na prostorske možnosti, po potrebi bomo avtorje prosili, da zgodbo skrajšajo na zahtevan obseg

⇒ Esej: do **7500 besed**,

⇒ Recenzija: do **3500 besed**,

⇒ Poezija: skupaj do **300 vrstic, pesem do 150 vrstic**.

Prva stran se ne šteje v obseg besedila, na njej **morajo biti sledeči podatki**:

⇒ Naslov dela

⇒ Ime in priimek,

⇒ Veljaven poštni naslov, kamor pošljemo avtorske izvode

⇒ Veljaven elektronski naslov za komunikacijo

OBJAVA

Okvirni program Fanfesta 9 (16. - 19. 10. 2025)

Fanfest je edini slovenski festival fantazijske književnosti, ki ima že od samega začetka mednarodni značaj, saj združuje tudi vse pomembne avtorje in avtorice iz bližnje regije.

Glavni gost je svetovno znani pisatelj, teoretik in esejist prof. dr. Zoran Živković. Predstavljen bo prevod njegove knjige *Bela soba*, ki je v svetu doživela izjemno zanimanje.

V okviru festivala bodo v sobotnem programu predstavljene slovenske novosti, revija *Supernova* in nekaj poslastic za vse ljubitelje odlične fantastike.

V nedeljo bo delavnica, ki vedno postreže s kakovostno izmenjavo, pomembno za razvoj pisanja fantastike (in dobre proze).

- ⇒ Četrtek popoldne v prostorih DSP (Ljubljana): Pogovor s prof. dr. Zoranom Živkovićem o sodobni fantastiki
- ⇒ Sobota popoldne – Knjigarna in antikvariat Antika: predstavitve domačih novosti, *Supernove* in predstavitev tujih festivalov v regiji.
- ⇒ Sobota zvečer (Celjska kulturnica): osrednja javna prireditev, predavanje prof. dr. Zorana Živkovića, predstavitev festivalske teme.
- ⇒ Nedelja dopoldne (Celjska kulturnica): tematska delavnica »Znanost v znanstveni fantastiki« (prof. Živković in drugi mentorji) Delavnica je odprta.

POSEBNI RAZPISI

Razpis Potovati s Srečkom Kosovelom

Naslednje leto bo leto Srečka Kosovela, enega najpomembnejših slovenskih pesnikov. Čeprav mu je usoda namenila kratko življenje, je v tem času napisal nekaj izjemnih del, zaradi katerih je postal nesmrten.

V Celjskem literarnem društvu bomo 100. obletnico smrti obeležili z razpisom, ki bo, upamo vsaj, razburkal vašo ustvarjalnost.

Čeprav je bil Srečko Kosovel pesnik, pa naš razpis ni omejen samo na poezijo. Njegov ustvarjalni opus je bil žanrsko precej pisan, zato se tudi mi ne omejujemo z žanrskimi ločnicami.

Napišite prozo, poezijo ali dramatiko, povezano z likom, življenjem in delom Srečka Kosovela. Žanr ni pomemben, niti ne igrata nobene vloge kraj in čas dogajanja.

- ⇒ Proza ali dramsko besedilo je omejeno na razkošnih **7500 besed** (45.000 znakov s presledki).
- ⇒ Poezija naj obsega **do 5 pesmi**, vsaka naj ima do **200 verzov**, če bo kaj več, nič hudega.
- ⇒ V naslovu nikakor **ne uporabite** naslov razpisa, tudi uporaba besedne zveze Srečko Kosovel je prej izraz pomanjkanja osnovne domišljije kot ustvarjalnosti.

Napišite dramsko besedilo, prozo in/ali poezijo in nas presenetite z vsebino. Uredništvo bo naredilo izbor za objavo.

Ne pozabite na kontaktne podatke.! Besedila brez znanega avtorstva ne bodo objavljena.

Besedila morate poslati v elektronski obliki, berljivi z Wordom®.

Rok za oddajo besedil:

- ⇒ **1. junij 2026**
- Zbrana dela pošljite na:
- ⇒ **Celjsko.literarno@outlook.com**

Fanfestov razpis

Celje in Evropa v svetu magije

Za 10. iteracijo Fanfesta se spodobi nekaj klišejskega! Kaj je bolj klišejskega od literalizirane magije? Žanr fantazije, kjer je magija ena od pomembnih sil delovanja literarnega sveta, je že od Harryja Potterja fantazijski mainstream. Izšlo je cel kup fantazijskih romanov z bolj ali manj logično implementacijo magije. V mnogih literarnih delih je magija samo izgovor za avtorjevo (avtoričino) šibko splošno izobrazbo, kjer se nelogičnosti odpravijo z opazko - v magiji je vse možno.

Za tematiko magije smo se odločili iz preprostega razloga - mnogi ste sposobni svetu magije nadeti uzde logičnosti in se izviti iz plenice mladinske fantazije.

Mislite, da je pisanje o fantazijskem svetu magije enostavno in lahko logiko obidete po levi in desni? Verjemite mi, da ni.

Vsekakor od vas pričakujemo, da se bo dogajalo v Celju oz. Evropi. Geografija je torej zakoličena.

Čas dogajanja pa izberite po svoji volji. Tudi žanr je v vaši domeni. Najbolj nas boste razveselili, če nas boste presenetili.

Sprejemamo dramatiko, poezijo in prozo. Omejitev obsega:

- ⇒ Dramatika in proza: 7500 besed (45.000 znakov s presledki)
- ⇒ Poezija: do 2 pesmi, vsaka z do 750 verzov

Drugo, kar je pomembno:

- ⇒ Dela ne smejo biti del daljši literarnih del (napr. odlomek romana, novele)
- ⇒ Dela morate poslati v elektronski obliki, berljivi z Wordom.

Vsako delo mora biti opremljeno s kontaktnimi podatki. Za dela, ki jih ne bomo mogli povezati z avtorjem/-ico, bodo izločena.

Rok za oddajo besedil:

- ⇒ 15. 8. 2026

Zbrana dela pošljite na naslov s pripisom: Fanfest 10):

- ⇒ **Celjsko.literarno@outlook.com**
- ⇒ **Bojan.ekselenski@gmail.com**

Pesnik z naslovnice**Srečko Kosovel**

(rojen 18. marca 1904 v Sežani, umrl 27. maja 1926 v Tomaju)

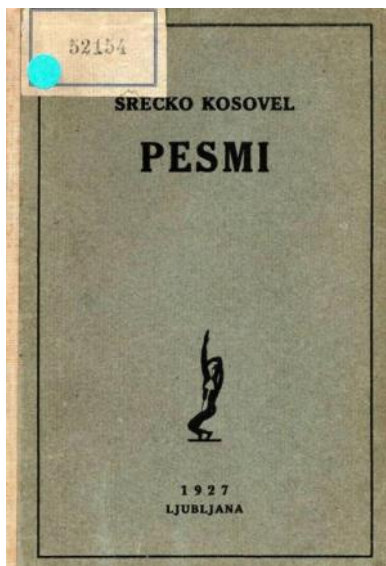
Življenje – prekratko, a izjemno bogato

Srečko Kosovel se je rodil v Sežani očetu učitelju in zborovodji Antonu Kosovelu ter materi Katarini (rojena Stres). Kmalu po njegovem rojstvu se je družina preselila v Pliskovico na Dolenjem Krasu, vendar tam niso ostali dolgo. Leta 1908 so se naselili v Tomaju, kjer so živeli v šoli.

V Tomaju je obiskoval osnovno šolo. Kosovel je prvič objavil svoj spis kot 11-leten otrok v otroškem listu Zvonček, v katerem opisuje Trst. V to mesto je kot otrok veliko hodil in je imelo v

njegovem srcu poseben prostor. Pri Kosovelih je bilo zanimanje za umetnost splošno. Hodili so v Trst v gledališče in na koncerte ali k prijateljem in znancem, ki so bili podobnega duha, in ti so bili večkrat gostje pri njih v Tomaju. Po opravljeni osnovni šoli se je leta 1916 vpisal na realko v Ljubljani, na kateri je bil učni jezik nemški. Začel je sodelovati v srednješolskem literarnem krožku in v dijaških glasilih, izdajati je začel tudi tiskan dijaški list Lepa Vida in zbral v njem vrsto mladih, vendar ga je moral zaradi neplačanih dolgov ustaviti. Leta 1920 je tam srečal Ludvika Mrzela. Istega leta se je odzval na požig Narodnega doma v Trstu. Ko je leta 1922 maturiral, se je odločil za študij slavistike, romanistike in pedagogike na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Sodeloval je pri avantgardistični reviji Trije labodi, ki je začela izhajati leta 1921 v Novem mestu. Organiziral je literarno-dramatični krožek, predavanja in literarne večere v Ljubljani in pred delavci v Zagorju. Leta 1925 je s svojimi vrstniki

prevzel urejevanje revije Mladina. Pripravljaj je tudi zbirko Zlati čoln, ki pa ni izšla. Sprva je pesnil pod vplivom moderne, posebej impresionizma J. Murna. Prevladujoči motivi so kraška pokrajina, mati in smrt, pogosto s simbolnim pomenom (pesmi Balada, Bori, Vas za bori, Slutnja). Tako najboljšeje del njegovega pesništva govori o Krasu, zaradi česar ga imenujemo »lirik Krasa«, kjer srečujemo impresije, ki pogosto preraščajo v prisposodbo narodne ogroženosti, motive, v katerih je upodobljena ljubezen do matere in dekleta, pa izpovedi, v katerih se oglašajo slutnja smrti. Nato je Kosovel prešel v ekspresionizem in razvil vizionarno, družbeno in religiozno tematiko z osrednjo idejo o osebni in kolektivni apokalipsi, ki v sebi nosi očiščenje krivde in stvarjenje novega etosa.

Tako precej pesmi govori o družbenih krivicah, o mračni usodi Evrope (Ekstaza smrti) in o neizogibnosti revolucionarne preobrazbe sveta (Rdeči atom). Velik delež v Kosovelovem opusu predstavljajo tudi njegove t. i. konstruktivistične pesmi (konsi), ki so izšle v pesniški zbirki Integrali, in so najmodernejši tip slovenske poezije.

Po zagorskem literarnem večeru februarja 1926 v Zagorju se je Kosovel z nekaj kolegi želel z vlakom vrniti v Ljubljano, a so zapadli v tako razgreto debato, da je vlak odpeljal kar brez njih. Tisto noč je prebil v ledeno mrzli čakalnici in se močno

prehladil. Kmalu si je nekoliko opomogel in odpotoval v domači Tomaj, a se mu je prikrita influenza razvila v gripo, nato je dobil vnetje možganske ovojnice in po hudih mukah je 27. maja 1926 umrl za meningitisom. Star je bil komaj 22 let. Nekaj mesecev pred smrtjo je zaradi vse večje politične angažiranosti menda obveljala tiha prepoved njegovega javnega delovanja.

Na njegovo umetniško ustvarjanje so med drugim močno vplivala filozofska dela Friedricha Wilhelma Nietzscheja, Karla Marxa ter etika Klementa Juga.

Literarno ustvarjanje

Kosovelovo ustvarjalno obdobje je bilo sicer zelo kratko, a izjemno intenzivno. Tako se njegovo ustvarjanje razteza na področja impresionizma, ekspresionizma, futurizma, zenitizma ter konstruktivizma. Čeprav se je Kosovel naposled opredelil kot konstruktivist, se vendarle ni nikdar odrekel pisanju impresionistične oziroma tradicionalne lirike. Tako je tudi ob koncu svojega življenja še vedno ustvarjal tako tradicionalno kot avantgardno poezijo, čeprav je slednji pripisoval veliko večji pomen.

Srečko Kosovel je zaradi prerane smrti, navkljub kratkemu času ustvarjanja, dal omembe vreden pečat več literarnim smerem.

- ⇒ Futurizem (v srednješolskem glasilu Lepa Vida in reviji Trije labodi – Moja duša, Pesem o sanji)
- ⇒ Impresionizem (Brinjevka, Drevo v snegu, Videl sem bore rasti, Bori, Temni Bori)
- ⇒ Ekspresionizem (*Prestreljeno srce, Klic, Mrtvi človek, Skrivnostni tečaj, Modri konj, Glas iz ječ, Na veter pomladni, Sodobna mrtvila*)
- ⇒ Konstruktivizem (Kalejdoskop)

Posebno omembo zaslužijo njegova najbolj znana zbirka – Integrali, ki so politično obarvani, po njegovem obratu na levo, ki je bil posledica študija Marxa, Krleže in Lenina.

Kosovel je ustvarjal tudi za otroke in mladino. Ta vrsta poezija je manj dramatična in vanje je vлил svojo ljubezen do Krasa.

Pesniške zbirke z njegovimi pesmimi so izšle posthumno. Pesmi leta 1927 (Ljubljanski zvon), znameniti Integrali pa 1962. Njegove pesniške zbirke doživljajo ponatise in nove izdaje.

Glavni vir: Wikipedija

ZADNJA STRAN

Marjan Škoda

Besedna umetnost

zid z ometom
in besedne navade
o umetnosti

ne o(u)met

Zid brez ometa je neometan zid.
Umetna beseda je omet na navadne besede.